

72348

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
(GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ) ANABİLİM DALI

**GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİNDE
VERİLEN TEMEL SANAT EĞİTİMİ
DERSİNİN BUGÜNKÜ DURUMU VE
SORUNLARI**

72348

Yüksek Lisans Tezi

Reyhan Yüksel

Ankara - 1998

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
(GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ) ANABİLİM DALI

GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİNDE VERİLEN TEMEL SANAT EĞİTİMİ DERSİNİN BUGÜNKÜ DURUMU VE SORUNLARI

Yüksek Lisans Tezi

Reyhan Yüksel

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Serap Etike

Ankara - 1998

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
(GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ) ANABİLİM DALI

**GÜZEL SANATLAR FAKÜLTELERİNDE VERİLEN
TEMEL SANAT EĞİTİMİ DERSİNİN BUGÜNKÜ
DURUMU VE SORUNLARI**

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Serap Etike

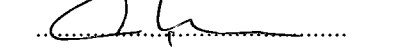
Tez Jürisi Üyeleri:

Adı ve Soyadı

İmzası

Doç. Dr. SERAP ETİKE
Yrd. Doç. Murat Gökbulut
Doç. Dr. Ayşe Çakar İlhan





Tez Sınavı Tarihi: 27.10.1998

ÖNSÖZ

Temel Sanat Eğitimi dersiyle, görsel dilin anlaşılması arasındaki sıkı ilişkinin kavranması ve sanat fakültelerinde yetiştirilmeye çalışılan, sanatçı aday öğrencilerin eğitim programında görülen Temel Sanat Eğitimi estetik kişilik oluşumunu sağlayan bir yaratıcılık eğitimi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sanatçı yetiştirmeyi amaçlayan GSF'leri, Temel Sanat Eğitimi dersine her zaman ayrı bir önem vermişlerdir. Fakülteler her yıl birinci sınıfların bu dersi en verimli şekilde alabilmeleri için; uygulama, malzeme, teknik, yöntem, ders saatleri yönünden programı geliştirme çabaları göstermişlerdir.

Bu araştırma, programın bugünkü durumunu genel olarak değerlendirmekte, sorunlarını ortaya koymaktadır. Bu alanda, çaba harcayan öğrenci ve öğretim elemanlarına, bulunması gereken nosyonları sunmaktadır.

Araştırma raporu beş bölümde düzenlenmiştir. Birinci bölümde; problem, amaç, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve yöntem verilmiştir. İkinci bölümde TSE'nin Avrupa'da ve Türkiye'de hangi gerekçelerle sanat eğitiminde yer aldığı açıklanmıştır. Üçüncü bölümde Temel Sanat Eğitimi'nin kazanımları ve sorunları; anket sonuçları, görüşmeler ve yazılı kaynaklardaki görüşlerle ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir. Dördüncü bölümde, araştırma raporunun özeti ve sonuçları verilmiştir, buna bağlı olarak önerilerde bulunulmuştur. Anket soru formları ile teorik sınav örnekleri ise "Ekler" başlığı altında verilmiştir.

Yapılan araştırma sonuçları, bu alanda çalışan öğretim elemanlarına ve öğrencilere, Temel Sanat Eğitimi dersini işlerken farklı boyutta yaklaşım

geliştirmelerine yardımcı olacak, sorunlarını daha çabuk çözmelerini, bu alanda yayınlanan yeni kaynaklara daha kolay ulaşmalarını sağlayacaktır.

Bu çalışmanın hazırlanmasına bilgileri ve yardımlarıyla destek veren, öncelikle danışmanım Doç.Dr. Serap ETİKE'ye, çok değerli öğretim üyelerine ve araştırmamda desteğini esirgemeyen öğrenci arkadaşlarıma dostluk, sevgi ve saygıyla teşekkürlerimi sunuyorum.

Ankara, Eylül 1998

Araç. Gör. Reyhan Yüksel



KISALTMALAR

AÜ	:	Ankara Üniversitesi
AÜ	:	Anadolu Üniversitesi
DTGSYO	:	Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu
DGSA	:	Devlet Güzel Sanatlar Akademisi
GÜ	:	Gazi Üniversitesi
GSDO	:	Güzel Sanatlar Deneme Okulu
GSF	:	Güzel Sanatlar Fakültesi
HÜ	:	Hacettepe Üniversitesi
İTÜ	:	İstanbul Teknik Üniversitesi
KTÜ	:	Karadeniz Teknik Üniversitesi
ODTÜ	:	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
SDÜ	:	Süleyman Demirel Üniversitesi
TSE	:	Temel Sanat Eğitimi
YÖK	:	Yüksek Öğretim Kurumu

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ..... i

KISALTMALAR..... iii

İÇİNDEKİLER..... iv

ÇİZELGELER LİSTESİ.....vii

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Problem..... 1

1.2. Amaç 3

1.3. Önem..... 3

1.4. Varsayımlar 4

1.5. Sınırlılıklar..... 4

1.6. Yöntem..... 4

II. BÖLÜM

2. ENDÜSTRİ TASARIMI VE TSE'NİN GEREKLİLİĞİ

2.1. Endüstri Devrimi ve Tasarımcı Elemana Gereksinim 6

2.1.1. Arts and Crafts Akımı 6

2.1.2. Art Nouveau Akımı.....	7
2.1.3. Bauhaus Okulu ve TSE.....	8
2.2. Türkiye’de Endüstri Tasarımı ve TSE	10
2.2.1. Güzel Sanatlar Fakülteleri ve TSE.....	12
2. 3. Değerlendirme	18

III. BÖLÜM

3. TEMEL SANAT EĞİTİMİ DERSİNİN DURUMU VE

SORUNLARI

3.1. TSE Dersinin Amaçları	20
3.1.1. TSE’nin Öğrenciye Kazandırdığı Davranışlar	22
3.1.2. TSE’nin Sanatçı Eğitiminde Rolü	24
3.2. Anketlerin Değerlendirilmesi.....	28
3.2.1. Öğretim Elemanlarının TSE Konusunda Uzmanlaşma Durumları	29
3.2.2. TSE Ders Programları ve Bugünkü Durum	45
3.2.3. TSE’nde Yöntemler	66
3.2.4. Anasanat Dallarında TSE Programlarının Birliği.....	76
3.2.5. TSE Kazanımları ve Transferi	83
3.2.6. TSE Çalışmalarının Değerlendirmesi.....	99
3.2.7. Anasanat Dallarında TSE ve Koordinasyon	106

3.2.8. Programa Yönelik Eleştiriler ve Öneriler	109
3. 3. Toplumun Sanat Eğitiminde Sanatçının Rolü.....	115
3.4. Değerlendirme	120
 IV. BÖLÜM	
4. ÖZET, SONUÇ VE ÖNERİLER	
4.1. Özet	121
4.2. Sonuç.....	129
4.3. Öneriler.....	132
 KAYNAKLAR.....	135
 EKLER.....	145
A. Öğretim Elemanı Anket Formları (Form A).....	146
B. Öğrenci Anket Formları (Form B).....	156
C. Teorik Arasınay-Bütünleme Örnekleri.....	162

ÇİZELGELER LİSTESİ

Öğretim Elemanlarının TSE Konusunda Uzmanlaşma Durumları.

Çizelge No	Çizelge Adı	"Form A" Soru No.	"Form B" Soru No.
1	Anket Formlarını Cevaplayan,TSE Derslerini Yürüten Öğretim Elemanı Sayısı	1	-
2	Öğretim Elemanlarının Eğitim Durumları	2	-
3	Öğretim Elemanlarının Uzmanlık Durumları	3	-
4	Öğretim Elemanlarının Yüksek Öğretimdeki Hizmet Süreleri	4	-
5	Öğretim Elemanlarının Statüleri	5	-
6	Öğretim Elemanlarının Sanatsal Etkinlikleri	6	-
7	Öğretim Elemanlarının Pedagojik Formasyonları	7	-
8	Öğretim Elemanlarından Öğrenim Süreçlerinde TSE Dersi Alanlar	8	-
9	Öğretim Elemanlarının TSE'ye İlişkin Yayınları	9	-
10	Öğretim Elemanlarının Ne Kadar Süredir TSE Dersini Yürüttükleri	10	-
11	TSE Dersine Giren Öğretim Elemanının Özellikleri	11	-
12	Öğretim Elemanlarının Diğer Üniversitelerde Verilen TSE Programlarına İlgileri	12	-
13	Öğretim Elemanının Sınıf İçi Rolü	13	-
14	Öğretim Elemanlarının Kişisel Anlatıma Yönelik Görüşleri	-	12
15	Öğretim Elemanının Sınıf Atmosferi	-	13

TSE Programları ve Bugünkü Durum

16	TSE Programlarında Öğrencilerin Konu Seçimi	-	14
17	TSE Programının İçerik Açısından Değerlendirmesi	-	15
18	TSE Dersine Yönelik Kaynak Talebi	-	16
19	Haftalık TSE Ders Saatleri	14	-
20	Yürütülen TSE Dersinin Teorik Oranları	15	-
21	TSE Dersinde Verilen Teorik Bilginin İstenilen Oranları	16	-
22	TSE Derslerinde Gösterilen Örnek Sıralaması	17	-
23	TSE Öğretiminde Kullanılan Araç Gereçler	18	-
24	Öğrencilerin Çalışma Motivasyonları	19	-
25	TSE Çalışmalarında Etüd ve Tasarım Çalışmaları Oranları	20	-
26	TSE'de Renkli Çalışmaların Yüzdesi	21	-
27	Öğretim Elemanlarının TSE Dersinde Yaşadığı Sorunlar	22	-
28	Öğretim Elemanlarının TSE Programını Oluşturma Görüşleri	23	-

Cizelge No	Cizelge Adı	"Form A" soru No.	"Form B" Soru No.
29	Üniversiteler Arasında TSE Konusunda Etkinliklerin Yeterliği	24	-
30	TSE Programlarının Duygusal ve Mantık Oranları	25	-
31	TSE Öğretimini Etkileyen Öğeler	26	-
32	TSE Programının Türkiye'nin İhtiyacına Göre Uygulanabilirliği	27	-

TSE'nde Yöntemler

33	TSE Çalışmalarında Yöntemler	28	-
34	Öğretim Elemanlarının TSE Kazanımlarının Transferi Konusunda Yöntemleri	29	-
35	TSE Programında Tasarıma Yöneliş Yöntemleri	30	-
36	Öğretim Elemanlarının Teknik Bilgi Aktarımları	-	17
37	Öğretim Elemanlarının Problem Karşısında Yöntemleri	-	18
38	Çalışmalar Karşısında Öğretim Elemanlarının Yöntemleri	-	19
39	Farklı Malzeme ve Teknik Kullanılabilirliği	-	20

TSE Kazanımları ve Transferi

40	Bir Dönem Boyunca Yaptırılan Çalışma Adedi	31	-
41	TSE Kazanımlarında Farkındalık	32	-
42	TSE Kazanımlarının Transferi	33	-
43	TSE Dersi Kazanımları	-	1
44	TSE Dersinin Gerekliliği	-	2
45	TSE Dersinin Estetik Kişilik Kazandırdığı	-	3
46	TSE Kazanımlarının Sanat Dalına Yönelik Çalışmalarda Kullanılabilirliği	-	4
47-a	Anasanat Dallarına İlişkin Çalışmaları Değerlendirebilme	-	5
47-b	Kendi Çalışmalarına Objektif Bakabilirlik		
48	Anasanat Dalına Yönelik Çalışmalarda Karşılaşılan Güçlükler	-	5
49	TSE'nin Amacının Algılanabilirliği	-	6
50	Mezuniyet Aşamasında Öğrencilerin TSE Kazanımlarına Bakışı	-	7
51	Üçüncü ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin TSE Bilincine Ulaşmışlıkları	-	8

TSE Çalışmalarının Değerlendirimi

Cizelge No	Cizelge Adı	“Form A” soru No.	“Form B” Soru No.
52	Dönem Çalışmalarının Değerlendirimi	-	9
53	Uygulamalı Çalışmaları Değerlendirme Yöntemleri	34	-
54	Yazılı Yoklama Uygulanırılığı	35	-
55	Değerlendirmeye Alınan Çalışmaların Tamamlanmışlığı	-	10

Anasanat Dalları Arasında Koordinasyon

56	Anasanat Dalları Arasında Koordinasyon Durumu	-	11
57	Anasanat Dalları Arasında Koordinasyon Gerekliliği	36	-
58	Fakültelerde Bulunan TSE Kurulları İletişimi	37	-
59	TSE Konusunda Üniversiteler Arası Koordinasyon Sağlanabilirliği	39	-

Not: “Form A” nın 40. sorusu ve “Form B” nin 21. sorusu açık uçlu sorulardır. Bu sorulara getirilen açıklamalar, üçüncü bölümde “Programa Yönelik Eleştiriler ve Öneriler” başlığı altında verilmiştir

I. BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Günümüze değin sanat ve sanatçı eğitimi konusunda çok söz söylenmiştir. Toplumların ekonomik ve kültürel ölçütleri doğrultusunda eğitim programları iyileştirilmeye çalışılmıştır. Uluslar evrensel boyutlarda sanat yapısı verebilmek, sanatçı yetiştirebilmek için, sanat fakültelerindeki eğitim programlarını yaratıcılıkla besleme arayışına girmişlerdir.

“Yaratıcılık, bilinçaltı ve bilinçüstünün çatışmasından ortaya çıkan bir durumdur” (Büyükişleyen, 1977, s. 22).

“Yaratıcılık, daha önceden kurulmamış ilişkiler arasındaki ilişkileri kurabilme böylece yeni düşünce şeması içinde, yeni yaşantılar, deneyimler, yeni fikirler ve yeni ürünler ortaya koyabilme yetisidir. Dolayısıyla ‘*Yaratıcılık tüm duygusal ve zihinsel etkinliklerde her türlü çalışma ve uğraşın içinde vardır*’ ” (San, 1979, s. 18). San, yaratıcı sürecin imgelerle düşünmeyi içine aldığı, insan algılarının doğal gereği olarak imgelerin sanatçının zihninde dış dünya yoluyla meydana geldiğini belirtmiş ve özellikle plastik sanat dallarında, gerçeklikten nesnel olarak edinilmiş anıksal, duyuşsal ve görsel izlenim öğelerinin yer aldığını vurgulamıştır.

19. yüzyıl Avrupa’sında sanayileşme sonucu oluşan ekonomik varsillaşma toplumu estetik değer arayışına yöneltmiştir. Bu değer arayışına çözüm TSE olmuş ve bu eğitim “estetik kişilik eğitimi” olarak sanatçı yetiştiriminde ayrıcalıklı bir yer edinmiştir.

“Öncelikle ve ilkin TSE teknik bir eğitim öğretim değildir. Yapısı gereği, görsel algı-bilme, düşünce, estetik canlandırma simülasyonun zihinsel yapılaşması, buluş-esin-yaratıcılık süreci, el-göz-beyin yeteneklerinin geliştirilip yükseltilmesi, düş-hayal-sezgi güçlerinin etkinleştirilmesi eğitim ve öğretimidir” (Atalayer, 1994, s. 77).

Ülkemizde TSE üzerine yapılan çalışmalar sayıca azdır; ancak yapılan çalışmaların hemen hemen tümü ders uygulamaları kapsamındaki tasarım elemanları üzerinedir. Yalnız Yrd. Doç. Faruk Atalayer’in “Temel Sanat Öğeleri” kitabı diğer

çalışmalardan farklı bir yaklaşımla bu alandaki teorik pratik sorgulamalara eşit oranda yer veren genel bir kaynak kitaptır.

Bu alanda varolan çalışmalar, TSE'nin amaç, yöntem teorik-pratik boşluğu konularında birbiriyle çelişen görüşler sunmaktadır. TSE dersini yürüten öğretim elemanlarının görüşleri de yeni sorunlar ortaya çıkmaktadır. Çağımızın sanatçısını yetiştirmeye çalıştığımız fakültelerde, öğretim elemanları, ders programları, eğitim ortamlarının niteliği nedir? Çağımızın sanatçısının nasıl yetiştirilmesi gerekir? Bu konuda 1957 den beri yapılagelen etkinlikler yayımlanan eserler her yeni gün çağdaş sanat düzeyine ulaşmak yerine; bu eğitimi veren öğretim elemanlarını, eğitimi alan öğrencileri çelişkilerle yüzyüze getirmiştir. GSF'lerinde verilen TSE nin sanat eğitimi ve sanatçı eğitimindeki rolü, uygulamalar, vb yönlerden sorunlar ortaya koymuştur.

“TSE Kürsüsü de 1977 ‘de sanatı işlevi açısından; insan yaşamıyla gerçek değerini bulan bir tüm birey ve toplumda her türlü yaşamsal olanaklarla ilişkili uyumlu ya da zıt ama her zaman insanla tümleşerek varolan, yaşamın düzeyini açığa vuran, vazgeçilmeyen öge olarak tanımlamıştır” (Germaner, 1997).

“.... Sanat sadece bir estetik obje yaratmak ya da bir estetik obje karşısında olduğunun farkına varmak demek değildir. Sanat insanoğlunun yaşamının her anında, yaptığı her eylemde, tüm tutum ve davranışlarında, düşünülmeden gerçekleştirilen bir estetik kaygı içinde olması demektir” (Erinç, 1985, s. 46).

TSE sanatlararası bir disiplin oluşturabildiği, estetik değer üretme işini yüklendiği için kişiliği estetik değerlerle besleyerek, estetik kişilik oluşumunu sağlayan özel bir yaratıcılık eğitimi sürecidir. Sanatçıyı toplumda farklı kılan en temel özellik onun yaratıcılık boyutudur. O halde sanatçı yetiştiren bu kurumlarda, yaratıcılığı özerk bir eğitimle verebilen TSE dersi, sanatçı yetiştirimi programlarıyla birebir örtüşmek durumunu ortaya koyar.

Oysa GSF'leri öncel olarak yapıcı, çağdaş düşünce anlayışını özümsemiş, özgün tasarımlar üretebilecek, artistik ifade yöntemlerini bilen, tasarımcı sanatçılar yetiştirmeyi amaçlamışlardır (Anadolu Univ., 1997, s. 1). Ayrıca Hacettepe Üniversitesi GSF 'nin giriş sınavlarında hazırladığı, yetenek sınav yönergesinde, tüm anasanat dalları bölümlerinin amaçları genel olarak şöyle tanımlanmıştır: Sanatçı adaylarının, sanatın doğasını ve mantığını, disiplinli bir gözlem yolu ile yapıcı ve

yaratıcı güçlerini geliştirmeyi, yaratıcılığın temeli olan sezgi gücünü geliştirmeyi, doğaya yeni bir anlam yetisi kazandırmayı, toplumun kültür değerlerini çağdaş bir yorum kullanarak, yeni sentezlere vârdırabilmeyi amaçlamaktadır (Hacettepe Üniv., 1998).

Bu amaçların gerçekleşmesini sağlayacak programın başında da ilk TSE dersi belirtilmiştir. Yukarıda verilen açıklamalar GSF lerinin sanat tüketicisi ve sanat eğitimcisiinden önce, sanatçı-tasarımcı yetiştirmeyi öncelikle hedeflediklerini göstermiştir. O halde, GSF lerinde eğitim gören kişilerin TSE dersinden en üst düzeyde yararlanmalarını sağlamak için öncel sorumluluk GSF eğitici ve öğreticilerine düşmektedir.

1. 2. Amaç

Bu araştırmanın yapılmasındaki temel amaç, GSF'lerinin TSE dersinin işlenişinde teorik ve pratikte yaşanan sorunların saptanmasıdır. Bu amaçla cevaplandırılmaya çalışılan sorular şunlardır:

1. TSE'nin önemi ve gerekliliği nedir?
2. GSF'lerinde TSE ders programları ve uygulamalarının bugün varolan durumu nedir?
3. GSF'lerinde TSE dersini uygulayan öğretim elemanlarının konu ile ilişkili görüşleri nelerdir?
4. GSF'lerinde TSE dersini alan öğrencilerin konu ile ilgili görüşleri nelerdir?

1. 3. Önem

Güzel Sanatlar Fakülteleri duyarlılık, güzellik ve yaratıcılık eğitimi veren kurumlardır.

Türkiye'de GSF'leri kurma-açma çabaları şu üç ana gerekçeyle açıklanmıştır:

1. Sanatsal alanın varlığını sürdürmek ve geliştirmek.
2. Varolan sanatsal gereksinimi karşılamak,
3. Sanatsal gereksinim yaratmak.

Yukarıdaki gerekçelerden birinin, GSF kurmada yeterli olacağını belirten Uçan (1995, s. 133), sanat fakülteleri eğitim-öğretim programlarının, çağdaş

program modeline göre yeniden amaçlarının saptanması ve davranışlara dönüştürülmesi gereğini vurgulamıştır.

İlk kez 1957'de DTGSYO'nun programlarında yer alan TSE'nin kırk yıl aradan sonra ülkemizde nasıl tanımlandığı, tanımlanması gerektiği tez konusunu önemli kılmıştır. Varolan kaynaklarda birbirinden farklı yaklaşılan sorunların bir kaynaktan görülmesi, ele alınması, yaratıcı kişiliğin ileriki yıllarda gelişeceği sürecin iyileştirilerek kullanılması çalışmanın önemini sunmaktadır.

1. 4. Varsayımlar

1. GSF'lerinde verilen TSE dersi beklenen ihtiyaçları karşılayamamaktadır.
2. GSF'lerindeki TSE öğretim programları günün koşullarına uygun değildir.

1. 5. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma GSF'lerinin TSE dersi ile sınırlıdır.
2. Anadolu, Bilkent, Hacettepe, Marmara ve Süleyman Demirel Üniversitesi GSF'leri ile sınırlıdır.

1. 6. Yöntem

Araştırmada tarama modeli esas alınmıştır. Öncel olarak varolan durum ortaya konulmuştur. Tahmin edilen sebep-sonuç ilişkilerini aydınlatabilmek amacıyla anket formları düzenlenmiştir.

Araştırma kapsamında yer alan GSF lerine gidilmiş TSE dersini veren öğretim elemanlarıyla ve bu alanda yazılı kaynakları olan uzmanlarla görüşülmüştür. Fakültede TSE dersini yürüten öğretim elemanlarına, fakültenin üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine konuya ilişkin anket uygulanmıştır. Bu fakültelerin kütüphanelerine ve YÖK kütüphanesine gidilmiş, ilgili kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır. Böylece veriler toplanmış, hem öğrenci, hem de öğretim elemanları gözüyle ders programı değerlendirilmiştir. Aynı kaynaklarda beliren sorunlar alt başlıklar da gruplandırılmıştır.

Evren Türkiye'deki GSF'leridir. Örneklem ise evrenden seçilen beş üniversitenin GSF'leri, bu fakültelerde TSE dersini yürüten öğretim elemanları ve dersi alan öğrencilerden seçilmiştir. Araştırma çalışmalarına başlandığında Türkiye'de 10 GSF bulunmaktaydı. Bunlar :

1. Anadolu Üniversitesi (Eskişehir).
2. Atatürk Üniversitesi (Erzurum)
3. Bilkent Üniversitesi (Ankara)
4. Dokuz Eylül Üniversitesi (İzmir)
5. Erciyes Üniversitesi (Kayseri)
6. Hacettepe Üniversitesi (Ankara)
7. Marmara Üniversitesi (İstanbul)
8. Mersin Üniversitesi (İçel)
9. Mimar Sinan Üniversitesi (İstanbul)
10. Süleyman Demirel Üniversitesi (Isparta), Güzel Sanatlar Fakülteleridir.

Yukarıdaki evrenden Anadolu, Bilkent, Hacettepe, Marmara ve Süleyman Demirel Üniversiteleri GSF'leri örneklem seçilmiştir. Bu fakültelerden seçilen toplam 27 Anasanat Dalı, 128 öğrenci ve 27 öğretim elemanı kapsamında araştırma tamamlanmıştır.

II. BÖLÜM

2. ENDÜSTRİ TASARIMI VE TEMEL SANAT EĞİTİMİNİN GEREKLİLİĞİ

2.1. Endüstri Devrimi ve Tasarımcı Elemana Gereksinim

“İngiltere’de başlayan ve 1760’tan 1840’a kadar uzanan dönem içine yayılan Endüstri Devrimi, sosyal ve ekonomik yapıda köklü değişimlere yol açmış; enerji, tarım toplumundan endüstri toplumuna geçişin itici gücü olmuştur” (Becer, 1997, s. 96).

Atalayer’in (1994, s. 66-67) belirttiği üzere, “devrim; bilim ve teknikte inanılmaz atılımlar sergilemiştir: buhar, elektrik, makinayla birleşmiş, seri-fabrikasyon üretim teknikleri yaşama egemen olmuştur. Loncalar, seri üretimle rekabet edemeyip dağılmıştır. Rekabet, rastgele hammadde kullanımı sonucu, değerler yitirilmiş, hantal-çirkin adi metalar ortaya çıkmıştır. Yaratıcı emek, üretime “satın alınıp-gönülsüzce” katılan zorunlu emeğe dönüşmüştür. Bu emek ise, makina sınırları ile teknisyenin, ustanın “bilgi sınırları” içinde, malzemeye katılarak; insana yabancı, ruhsuz nesneler olarak varolmuştur”.

Her alana giren sermaye ve ürünü “metaya” karşı, estetik değer ve endişeleri kurumsallaştırma ve karşı çıkışlar; 19 yy. da İngiltere’de tatbiki güzel sanatlar okullarının kuruluşuyla görülmüştür. Eski el sanatları ve loncaların disipliniyle eski stillerin kopyalanmasını içeren eğitim sonucunda yetişen bireyler sanayi üretimini yoğun olarak etkilemişlerdir. 1847’de Henry Cole, “Art Manufactureses” derneğini kurmuş ve makina ürünlerinin “estetik biçime” dönüştürülmesini savunmuştur (Atalayer, 1994, s. 68).

2.1.1. Arts and Crafts Akımı

“Endüstri Devrimi’nin sanat ve tasarım üzerindeki ticari belirleyiciliğine karşı, İngiltere’den bir tepki yayılmaya başlamıştır. Endüstrileşmenin karşısında, el emeğine dayanan üretimi yeniden canlandırmayı, sanat-zanaat ayrımını ortadan kaldırmayı savunmuştur” (Sözen-Tanyeli, 1992, s. 27).

“Bu tepki zamanla “Arts and Crafts” adını alan bir tasarım akımına dönüşmüştür. Akımın öncülerinden William Morris, ucuz ve kalitesiz kitlesel üretime karşı çıkmış, kişisel elle üretilen bir tasarım anlayışını savunmuştur (Becer, 1997 s. 99).

Yeni okullarla, el sanatlarını eski 'yüceliğine' ulaştırmayı amaçlayan Morris, bir atölye kurmuş okul gibi çalıştırmıştır. Atölyesinde cam işçiliği, vitray, iç mimari-mobilya, kumaş-halı-dokuma, duvar resmi ve matbaacılığı 'uygulamalı öğretimle' gerçekleştirmiştir (Atalayer, 1994, s. 68).

Akımın felsefesini oluşturan kişi John Ruskin'dir. Ruskin'e göre, teknoloji ve endüstrileşme, sanatı toplumdan koparmış tasarım, estetik ve yaratıcılıktan nasibini almamış bir takım mühendislerin uğraşısı haline gelmiştir. Ruskin, Ortaçağın Gotik katedrallerindeki zarif tasarım ve süsleme anlayışının yeniden canlandırılması, doğaya ve bireye dönülmesi gibi çözümler önermiştir" (Becer, 1997 s. 99).

2.1.2. Art Nouveau Akımı

Dekoratif bir sanat ve tasarım stili olan bu eğilim, Batı Avrupa ve Amerika'da yaygınlaşmıştır. 1851 yılında Londra'da açılan Evrensel Fuar'da sergilenen yeni sanayi ürünlerinin Avrupa ülkelerini etkilemesi sonucu ortaya çıkmıştır (Berkman, 1991, s. 26).

Eskiye tekrarlama yerine, "doğanın, eski el sanatlarının inceliği, duyarlılığı, titizliği ve disiplini" içinde, "doğanın incelenmesine" yönelinmiştir. Bu sanayi devrimi sonrası, yeni ekonomik ve toplum biçiminin kendi orjinine yönelik ilk yapılaşmasıdır. Özellikle Morris'in kuramsal açıklamalarına bağlı olarak, eskinin tekrarı değil "bireysel, özgün ve doğanın incelenmesine dayanan" bu sanat ve tasarım stiline Art Nouveau adı verilmiştir. Bu akım Almanya'da "Judgendstil" adını almıştır (Becer, 1997, s. 101).

- İngiltere'deki gelişim önce Fransa'yı etkilemiş, 1863'de "Güzel Sanatların Endüstriye Uygulanması Komitesi kurulmuş ve müzeler açılmıştır.

- 1877'de komite, "Dekoratif Sanatlar Merkez Birliği"ne dönüşmüştür. Devlet bu kuruluşu yasalaştırmış ve Paris'te birlik adına özel bir galeri açılmıştır.

- 1897'de "Tatbiki Güzel Sanatlar Müzesi" açılmıştır. Müzede resim, heykel, tekstil, vitray, mobilya gibi görsel sanat ürünleri toplanmıştır. Sonra Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Konseyi kurulmuştur. Fransız görsel sanatlarının, çağdaş yapılaşma ve gelişmesini, endüstri gereksinimlerine göre teknik ve tasarımların düzenlenmesini, sanatçı-endüstri ilişkilerini ve yeni okulların açılımını belirlemiştir (Atalayer, 1994 s. 69).

19 yy. da görülen endüstriyel gelişim ve İngilterenin etkisiyle, Avrupa ve İskandinav ülkelerinde, "TGSO"nın açıldığı görülmüştür. Ürünlerde estetik işlev

olgusunun belirmesi ve tasarlanma arayışı sonucu, sanatçı gereksinimi doğmuştur. 1868'de Vürtenberg'de. iş adamları devlete başvurmuşlar, ulusal rekabeti sürdürememek, ulusal biçimlenişlere sahip olmamak nedenleriyle.... Teknik bilen, teknik ürünleri güzel olarak biçimlendirecek sanatçı gereksinimlerini karşılayacak okulların açılmasını istemişlerdir (Atalayer, 1994 s. 69).

“İngiltere'deki sanat ve mimari gelişmeleri incelemek üzere, Prusya Kültür Bakanlığı Hermann Muthesius'u 1896 yılında Londra'ya göndermiştir. Muthesius, Ada'da yedi yıl kalarak yeni gelişmeleri Almanya'ya taşımıştır. “Kunstsgewerbschulen” Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu'nda bazı yenilikler yaparak “Deutschen Werkaund”. Alman İş Derneği'nin kurulmasına öncülük etmiştir” (Bingöl, 1985, s. 33). Derneğin amacı endüstriyel üretime yol gösterecek pratik çalışma örnekleri vermek, sanatla endüstri arasında kopuk olan ilişkiyi yeniden kurmak olarak, açıklanmıştır (Sözen-Tanyeli, 1992, s. 20).

2.1.3. Bauhaus Okulu ve Temel Sanat Eğitimi

Henri van de Velde, Morris'in fikirlerine en içten bağlanan-lardandır. Morris el sanatlarını yok eden makinayı ortadan kaldırmak isterken, Velde makinanın fonksiyonundan kaynaklanan bir güzeliğe sahip olduğunu, makinaya iyi ürünler yaptırabileceğini düşünmüştür. Düşüncelerini uygulayarak da kısa sürede tanınmıştır. 1901 de Dük'ün davetlisi olarak Weimar'a gitmiş bir yıl sonra da Tatbiki Güzel Sanatlar Deneme Okulu'nu kurarak, yöneticiliğini üstlenmiştir. Daha sonra 1919 yılında okul Walter Gropius tarafından organize edilerek, Bauhaus Okulu kurulmuştur (Bingöl, 1985, s. 33).

Sanat ve tasarım alanlarında eğitim vermek amacıyla.... kurulan Bauhaus okullarının ortak ilkesi “ölü bir endüstri ürününe nefes aldirmek” olarak özetlenmiştir. Bauhaus'un amacı, bugünün sanatçısına aynı zamanda üst düzeyde bir zanaatçı niteliği kazandırmak olmuş ve biçimi yönlendiren en önemli unsurun işlev olması gerektiği vurgulanmıştır. Bu yaklaşım, “form follows function” (biçim işlevi izler) şeklinde formüle edildiği belirtilmiştir (Becer, 1997 s. 103).

İşingör'ün (1976, s. 3-4-5) açıkladığı üzere, Bauhaus okulunun öğretim hedefleri şöyle sıralanabilir:

- Ticari amaçlarla değil, toplumsal ihtiyaçlar ve değerlere göre düzenlenmiş bir üretim için makinadan iyi faydalanılmalı, mutlaka teknik eğitim verilmelidir.

- Makinadan iyi faydalanabilmek içinse, her türlü oluşumun bağlı olduğu üretim amaçlarının teknolojisini bilmek, kullanışlılığını görebilmek gereklidir. Bu da mühendislik bilgisiyle sağlanabilir.

- Sanat kavramı, toplumun yeni üretim amaçlarına uymak, kökten değişmek zorundadır. Mükemmel üretim; form ve fonksiyonun en iyi biçimde birleştirilmelerini gerektirdiği için, estetik eğitim verilmelidir

Bauhaus'un en önemli ilkelerinden biri: sanatta bütün duyulardan yararlanarak, anlatım olanağı meydana getiren maddenin, (biçimlenişinde kullanılacak araçlarla bağıntılı olarak) estetik bilgi ve yaratıcı kişiliğin yetenekleriyle biçimlenip, tam olarak insan duyarlılığına hitap etmesidir.

Gökbulut'un(1992,s.29) aktardığı gibi Walter Gropius, "Bauhaus, makine çağında sanatçının gereken yerini alabilmesi için nasıl yetiştirileceği sorusuna iyi bir cevaptı" görüşünü belirtmiştir

Yukarıda açıklanan Bauhaus'un önemli ilkesinin, Gropius'un görüşünün ve okulun öğretim hedeflerini gerçekleyen eğitimin temelinde bugün GSF'lerinde verilen TSE dersi olduğu anlatılmaktadır.

Atalayer (1994, s. 71) Bauhaus'un, görsel sanat eğitime getirdiği temel yeniliği "Basic Design" eğitimi olarak açıklamış ve şöyle devam etmiştir: "Bauhaus, TSE; temel ders olarak, ilk kez sanat öğretiminde uygulamaya koydu. Yaratıcı kişiliğin, sanat ve yeteneklerinin, görsel bilinç ve düşüncenin, estetik bilgi yoğunluğu sağlamanın, ana eğitimidir TSE. Bu dersler, Bauhaus'da Kandinski Munch, Klee gibi ünlü sanatçılar tarafından kuramsal ve uygulamalı olarak yürütülmüştür. Bauhaus hareketinin, sanat dünyasına en büyük kalıtı (mirası). Temel Sanat'tır.

Lang'ın (1998, s. 3) belirttiği üzere; "Temel Tasarım dersi, tüm sanatçı ve tasarımcılar için bir başlangıç dersi olarak Almanya'da, Bauhaus'da geliştirilmiştir".

"Bauhaus'da yoğun bir programın uygulanmış olduğunu görmekteyiz. Öğretici sanatçılar hem öğretmen hem de yaratıcı olarak ikili çalışma sürecine girmişlerdir. El işçileriyle, öğretmenler; sanatçı ve zanaatçı işbirliği ve eşitliği içinde çalışmışlardır" (Adıgüzel, 1982 s. 24).

Bauhaus'daki TSE o günün sanatçı-düşünürleri tarafından yürütülmüş; ses, biçim, renk elemanlarının ortak temeli üzerine kurulmuştur. Bu eğitimin, kişilerin farklı fiziksel-psişik davranışlarını değerlendirdiği ve her türlü klasik kürsü

öğretiminin yerini aldığı belirtilmiştir. Eğitimle öğrenciye verilmek istenen kültürün, deneyimlerden kalan bir mirası değil, öğrencinin kişisel arayışlarına ve bunları uygulama sahasına yaklaştırmak olduğu anlatılmıştır (İşingör-Aşier-Eti. 1986, s. 7).

“Bauhaus’ta öğretim *en üstün estetik, en ucuz fiyat ve toplum için sanat* kuralına dayandırılmıştır” (Temel, 1979 s.15).

Okulda ilk kurs form çalışmaları üzerine bir temel eğitimidir, öğrenciler aynı zamanda bir atölye çalışmasına da girmişler, bunu teknik ve form eğitimleri izlemiştir. Form eğitimi, formun doğuşu olarak kabul edilen üç safha üzerine kurulmuştur:

a. Gözlem: Burada objeler her türlü çizim şekli ile detaylı olarak gösterilmiş, objeler içinde kitle bağlantıları tespit edilmiş ve maddelerin teorik öğretimi-pratik uygulamaları yaptırılmıştır. İşingör’ün açıkladığı üzere çalışmalar fevkalade geniş sahalara yayılabilmiş, yaratma gücü sonsuza dek serbest bırakılmıştır.

b. Anlatım: Proje teorisi, teknik ve her tip yapıt için desen ve model gibi sahalara ayrılmıştır.

c. Kompozisyon: Mekan teorisi, renk teorisi ve kompozisyon teorisi öğretilmiştir (İşingör, 1976 s. 5)

Bauhaus’ta TSE dersi veren sanat eğitimcilerinden J. Albers; “Amaç, buluş (yaratıcılık) ise, keşfedebilmek, inşa edebilmek cesareti için oyunsal başlangıçlar ve deneysel çalışmalar, pedagojik olarak öğrenmekten daha önemlidir”. Albers branş dersleri buluşu engelleyici faktörlerdir. görüşünü savunmuştur. Bu nedenle önce malzemeye ilişki kuran, malzeme bilgisi önemini belirten eğitimci, öğrencinin elinden tüm aletleri alarak onu malzemeye başbaşa bırakmıştır. Bu tarz çalışmalarıyla Albers, Bauhaus’ta sanatsal tasarımın, endüstriyel tasarımdan ayrı düşünülmediğini göstermiştir (Gökbulut, 1992, s. 39-40).

2.2. Türkiye’de Endüstri Tasarımı ve Temel Sanat Eğitimi

Bauhaus okulu ve dönemindeki tüm Tatbiki Güzel Sanatlar Okulları. Endüstriyel Tasarım’a yönelik çalışmalar yapmışlardır.

“Toplumun dışına itilmiş sanatı, endüstriyel üretimle topluma kazandırmayı amaçlayan Bauhaus’da, endüstride istenen nitelikteki tasarımcıları yetiştirmek

amacıyla; TSE, buluş, kompozisyon, endüstriyel tasarım dersleri okutulmuştur” (Sönmez, 1980, s. 12).

Türkiye’de endüstrinin montaj çalışmalarına bağlı oluşu, diğer ülkelerde görülen tasarımların, yozlaştırılarak kopya edilişi ve tasarımla ilgili değerlerini yitiren sistemlerin-makinaların, Türkiye’ye sokulması endüstri tasarımı üretiminde olumsuz bir tablo ortaya koymuştur.

“1955 yılında, Türkiye’de endüstride tasarımcı olarak görev alacak elemanların yetiştirilmesi için Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu kuruluş çalışmalarına başlanmıştır” (Temel, 1979, s. 17).

“1883 yılından itibaren Osman Hamdi, yönetimindeki Sanayi-i Nefise Mektebi uzun bina değiştirme serüvenlerinden sonra 1953 yılında Namık İsmail’in katkılarıyla, Cemile Sultan Sarayı’na taşınmıştır. 1926 da Güzel Sanatlar Akademisi adını almış, 1969 yılında da İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’ne dönüşmüştür (Gören, 1997, s.39). “....Sanat eğitimi, resim-heykel, mimarlık gibi geleneksel sanat dallarında yoğunlaşan bu akademiye bir alternatif olarak, 1957 yılında da Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu açılmıştır. İstanbul’da açılan bu Yüksek Okul’un amacı; endüstriyel sanatlar ve tasarım alanında öğrenim görmüş uzmanlar yetiştirmek olmuştur. Okulun kuruluş aşamasında birçok Alman öğretim üyesi görev almış ve Türkiye’nin ihtiyaçları doğrultusunda; grafik, iç mimari, tekstil, seramik ve dekoratif resim olmak üzere beş ayrı alanda eğitim ve öğretime başlamıştır. Bu okulun tasarıma ağırlık veren eğitim anlayışı kısa sürede olumlu sonuçlar vermiş basın , reklam, dekorasyon, seramik vb. sektörlerde çalışan firma ve kuruluşlar ise alacakları elemanlarda uzun süre ‘*Tatbiki mezunu olma*’ şartını aramışlardır” (Becer, 1997, s. 115).

“Değişik çelişkili sosyo-ekonomik ortamlardan ve farklı eğitimlerden gelen öğrencilerin bilimsel, teknik ve estetik açıdan belirli bir tabana oturtulması için, tüm bölümlerin birinci sınıflarına TSE dersi konmuştur” (Temel, 1979, s.18).

Güzel Sanatlar Akademisi’de, Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu’na benzer nitelikte bir tasarım eğitimi vermek amacıyla 1970’li yıllarda Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu’nu açmıştır. Bu okul ilk mezunlarını verdikten sonra kapatılmış tekrar Güzel Sanatlar Akademisi’ne alınmıştır: “Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu mezunlarının ne Temel Sanat Eğitimsi ne de

sanatçılık nosyonları ile ihtiyaçlara cevap vermekten uzak bir program izlediği eleştirileri söylenegelmiştir” (Demir, 1996).

1982’de çıkarılan ve yüksek öğretimi yeniden düzenleyen YÖK yasasıyla birlikte, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Fen, Edebiyat, Müzik, Sahne Sanatları gibi değişik alanlarda eğitim veren bazı kurumları da bünyesine alarak, Mimar Sinan Üniversitesi’nin temelini oluşturmuştur. Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu ise Marmara Üniversitesi’ne bağlı Güzel Sanatlar Fakültesi’ne dönüşmüştür.

“1982’ye kadar lisans düzeyinde eğitim veren bu kurumlarda; lisansüstü programlarda öğrenim görme ve akademik kariyer yapma olanakları doğmuştur” (Becer, 1997, s. 115).

2.2.1 Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Temel Sanat Eğitimi

Çağımızın hızla değişen ve gelişen koşullarına uyum sağlayabilecek insanı hazırlamayı amaçlayan toplumların, en az on yılda bir eğitim sistemlerini kontrol ettikleri, gerekirse sistemi yeniledikleri belirtilmiştir. Eğitim sistemlerinin, yaratıcı insanı gerçekleştirmeyi amaçlarken en çok sanat eğitimcilerinden yararlandıkları belirtilmiş ve şöyle açıklanmıştır:

“Çünkü Sanat Eğitimi Sistemi, diğer eğitim biçimleri gibi insan beyninin yalnız bir bölümünü işletmekle kalmamakta, fakat tüm beyinsel fakülteleri geliştirmektedir... güçlükleri çözümlemede tek çıkar yol, yaratıcı düşüncedir ve yaratıcı kişilerdir. İnsanlarda, biçimlendirme içgüdüğü daima varolmuştur. Bu içgüdü, Gestalt psikolojisinde şöyle açıklanmaktadır: insan temelde güzel ve doğru bir biçim elde etmek için devamlı çaba göstermektedir. Biçimlendirmeye yönelik bu güç, içgüdüsel olarak yaşamın optimal düzenine ulaşmak için gösterilen bir doğal çabadır” (Gökaydın, tarihsiz, s. 7).

Gökaydın; bu çabanın sonuç gözetken insan emeğinden kaynaklandığını açıklamıştır. Sonucu, üretim süreci olarak alındığında tüm biçimlendirme aşamalarının denetlenmesi, yönlendirilmesi gerektiğini bu işlevin ise eğitimi zorunlu kıldığını, sonucun kişiyi sezgiye vardırmak olduğunu belirtmiştir.

Sezgiye ulaşma ve denetleme işlevi sorunu, Bauhaus’ta 1919’da ve 1944’te Gordon, Guilford, Arnheim, Osborn, Kepes, Mckimden oluşan sanatçı ve eğitimcilerin gayretleriyle çözümlenmiştir. Işingör’ün (1976, s.33), belirttiği üzere Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Bauhaus sonrasının yeni sanat anlayışı içinde değişik dallara dizayner yetiştirmek üzere düşünülmüştür. Yani,

memleket endüstrisi ve el sanatlarının gereksindiği, mesleğinin madde ve tekniklerini bilen, yaratıcı sanatçılar yetiştirmeyi hedeflemiştir. Bunu sağlayabilmek için, Almanya'dan öğretim elemanları getirtilerek 1957'de eğitime açılan Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu, 1982'de Güzel Sanatlar Fakültesi oluncaya değin, geçen 25 yıllık sürede; öğrencinin üst sınıflarda geliştireceği uzmanlıklara, sağlam-bilimsel bir teknik, estetik fon sağlamaya çalışmıştır.

Ancak YÖK 1982'de GSF ni oluşturduğunda GSF'nin ve TSE nin amaçları, ders programları yeniden tanımlanmıştır ki Endüstri Ürünleri Tasarımı-Tekstil Mühendisliği-Seramik Mühendisliği-Mimarlık bölümleride çalışmalarına endüstrileşme yolunda devam etmişlerdir. Tatbiki Güzel Sanatlardan sonra Türkiye'deki tüm GSF'lerinin birinci sınıflarında TSE dersi verilmeye başlanmıştır. Ayrıca yukarıda sayılan bölümlerde ve GSF lerinde bu ders genel açıdan benzer içerikte fakat farklı isimlerle verilegelmiştir: Basic Design-Temel Tasarım Eğitimi-Temel Sanat-Temel Sanat Eğitimi-Temel Plastik Sanatlar Eğitimi vb gibi.

Örneğin, "Temel Sanat Eğitimi" kimi çevrelerce "Temel Eğitimde Sanat" olarak anlaşılırken, görsel sanatlarda mesleki eğitim yapan kurumlarca temel tasarım (Basic Design) olarak algılanmaktadır (Kırıçoğlu, 1991, s. 6).

Kırıçoğlu'nun belirttiği gibi, bugün de GSF'lerinde TSE dersini veren öğretim elemanlarımız; bu kavramlara kendilerince anlam yüklemekte, gerçek anlamını kavramakta güçlük çekmekte, dersin verilen bölümlerde kullanılan ismine göre farklı içerikler sunduğu görüşünü savunmaktadırlar.

- "Biz içmimar olduğumuz için daha mimari öğeler içeren tasarım dersi yapıyoruz. Temel sanat olarak almıyoruz bu kavramı; resim-heykel-grafik "Art" bölümler oldukları için onlar daha sanatsal anlamda yapıyorlar bu dersi belki onlar için Temel Sanat Eğitimi olarak almak daha doğru...." (Ş. Yağız, 1998).

- "TSE dediğiniz zaman bu çok geniş bir anlam ifade eder. Aslında bir dizi dersleri kapsayan eğitimin adıdır. TSE denince, birinci sınıfın temel sınıf olduğu varsayılıyor. Temel sınıfta insanlar ne dersleri almalıdır, işte bu derslerin toplamı TSE'ne tekabül eder. Türkiye'de TSE'yle sadece Basic Design birbiriyle karşılaştırılıyor. TSE içinde desenin de çok önemli bir yeri olduğunu düşünüyorum. Sözgelimi kültür ve sanat derslerinin de TSE kapsamında düşünülmesi gerektiğine, insanların bir sanat ve kültür nosyonunun olması gerektiğine inanıyorum. Tasarım

kısmına gelince bambaşka yollar izleniyor. İç mimarideki yollar benim burada (Bilkent Üniversitesi GSF si Grafik Bölümü) izlediğim yol çok farklı....” (E. Aksel, 1997).

- “T.S.E.’nin; felsefi ve ruhsal yapıyı çözen bir anlatım dili olduğundan, bence bu bir ders olmamalı, bu bir sanatçının ya da sanat formasyonunun olgusu olmalı, birinci sınıfta şematik olarak belki belli bir programı içinde görmesi gerekir” (M. Özer, 1997).

- “TSE’ni Almanya’dan gelen hocalar Tatbiki Güzel Sanatlar Akademisinde verirler. Gelişmeleri gören Mimarlık Fakülteleri de ‘*Temel Tasar*’ adı altında programlarına ders koyarlar. Mimarlık bunu tamamıyla mimarlık için TSE haline getirir. DGSA’de, Tatbiki mezunlarına iş imkanı çoğaldığını görünce, TSE bölümü açar ama sonra kapatılır. Bakanlığın baskısı sonucunda da tüm Eğitim Enstitülerine TSE dersleri konulur. Ancak, TSE hocası yoktu, resim hocaları-resim çalışmaları bünyesinde TSE yaptırırdı” (A. Demir, 1997).

Yukarıda konuya ilişkin yapılan görüşmelerde, öğretim üyelerimizin görüşleri verilmiştir. Bugün TSE, 1957 yılından bu yana kırk yıllık sürecinde; yazılı kaynaklarda, yapılan etkinliklerde, kavram karmaşasını tartışagelmıştır ve halen dersin adına pratikte bir yenilik getirilmemiştir. Kavram karmaşasını açıklayan yazılı kaynakları tarihsel sırayla inceleyelim:

- 1972’de Hulusi Güngör’ün “Temel Tasar” başlıklı kitabı yazar yüksek mühendis ve mimar olduğundan olsa gerek tasarım öğelerini daha matematiksel kavramlarla ele almıştır. Yararlandığı kaynakların %10’u renk üzerine olup diğer yüzde mimarlık fakülteleri ve teknik üniversiteler kapsamındadır. Verilen örnek fotoğraflarla mimarlık alanında verilen temel tasar’ın, resim-heykel vb bölümlerde verilen temel tasarı, tabiatın doğal yaşamıyla paralellikler ve ortaklıklar kurulmaya çalışılmıştır. Tasar öğeleri, doğadan örneklemeler gösterilerek, kelebekler, balıklar, kuşlar, köpekler, keçiler, deniz kabukları fotoğraflarıyla anlatılmıştır. Tasar ilkeleri, anıtlar, antik rölyefler, antik yapılar, şehir planları, iç dekorasyon, salon eşyaları, mutfak eşyaları, tekerin çamur üzerinde bıraktığı izden, geleneksel Türk motiflerine varan örneklemelerle açıklanmıştır. Verilen TSE’de paralellik kurma çabasına karşın, tasar öge ve ilkelerinin, asıl ağırlığının mimari olduğu vurgulanmış, bu örnekler doğadaki nesnelerle ilişkilendirilmiştir.

- 1977 de İstanbul Güzel Sanatlar Akademisince düzenlenen “2000 Yılına Doğru Sanatlar Sempozyumu” başlığıyla kitaplaştırılan sempozyum bildirileri bulunmaktadır. TSE kürsüsü verdiği bildiride: Plastik Sanatlar Eğitiminde. TSE olarak uygulanan eğitimin genel olarak plastik sanatların temel eleman ve prensiplerini içerdiğini, bu öğelere ağırlık vererek, ortaöğrenimin Plastik Sanatlar Eğitiminin tümüne olumsuz etkilerini anlatmıştır. TSE olarak adlandırılan bu disiplin, Uluslararası yaygın adıyla “Basic Design” olarak tanımlanmış dönemlere göre farklı adlandırmalara rastlayabileceğimiz belirtilmiştir. Eğitsel yöntemde küçük ayrıntı ya da uygulama farklılıklarının olabileceği, benzer öğelerin uygulanacağı açıklanmıştır. Söz konusu disiplinin ana ereğinin saptırılmaması gereken amacının, tasarlayabilme yeteneğinin geliştirilip, eğitilene kazandırılması olduğu vurgulanmış: “ ‘Basic’ yani temelsel, temele özgü olan ‘Design’ yani düşünmek, tasarlamak anlamında olup içerik ve kapsamıyla ele alınca bu disiplini ‘Temel Tasarım’ diye adlandırmak durumundayız. Tasarım dendiğinde, ne yada neyin tasarımı? Uğraşlarımız ve onların bileşkelerine dönük genel tasarımıdır değindiğimiz. Her uğraşa özgü, bağımsız bir özel tasarım yöntemi yoktur. İlke ve elementler çeşitli farklılıklar gösterebilir de yaklaşım yöntemleri ortak niteliktedir” (TSE Kürsüsü, 1977).

- 1976 da Mümtaz Işingör “Neden Akademik Eğitim Değil? Neden Temel Sanat Eğitimi?” başlığıyla hazırladığı tezinde; sanat, dizayn ve temel eğitim kavramlarına açıklamalar getirmiştir.

TSE'nin işlevi, öğrencinin üst sınıflarda geliştireceği değişik uzmanlıklara sağlam bilimsel bir teknik-estetik fon sağlamaktır... TSE gerek sanatçı, gerekse dizayner yetiştirmede büyük ayrılıklar göstermez. Sanatçı eğitiminde yalnız estetik endişeyi gözetmek üzere yetiştirilen öğrenciler, ilkönce kendi yaratıcı güçlerini geliştirmeye, kişiliklerini anlatmaya sonra kendi psikik değerlerini-stil yolunu, o çağa özgü duyularını dile getirmeye yöneltirler. Dizayner ise önce toplum psikolojisini tanımak zorundadır, yapıtında asla sanatçı kadar bağımsız ve sübjektif olamaz. Ürünün fayda sağlaması topluma yöneliktir, görsel mesajın hitabettiği alıcı sayısı ne kadar olursa o kadar kişi tarafından mesaj anlaşılıyor demektir. Dizayner'in kişisel zevk ve eğilimleri kadar, yöneldiği insan guruplarının ihtiyaçları ve eğilimleri de önemlidir. Ancak bu çağın zevkine kendi katkısını vermesine engel değildir.

- 1980 de Mustafa Aslier, T.G.S.Y.O basımı olan; “Varolmayana Biçim Vermek” başlığıyla hazırladığı kitabında konu üzerine görüşlerini şöyle açıklamıştır: “Bu gün artık”, özgün sanat çalışması ile tasarım çalışması aynı yönde ve koşutturlar. Özgün sanat ögesel ve kişisel anlatım araştırmalarının ağırlığını yüklenirken, tasarım sanatı (uygulamalı güzel sanat) da işlevsellik ve üretime uygunlukla ilgili araştırma ve denemelerin yükünü taşır. İki uğraşı iç içe bir gelişme göstermektedir. Yeni malzeme ve yeni teknoloji her ikisinde yaratma ve yapma olanaklarını çoğaltmaktadır” (Aslier, 1980 s. 29).

- 1989 yılında Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesince, TSE konusunda seminer düzenlenmiştir. Seminerde verilen bildiriler fakültenin yayını olarak kitaplaştırılmıştır. Cengiz Çekil’in (1989, s.19-25) bu seminerdeki görüşleri şöyle özetlenebilir: TSE, işlevsel eşya ve mekan tasarlamak amacıyla oluşturulmuş bir okulda, Bauhaus’un öğretim programında yer almıştır. Çünkü amaç işlevsel eşya tasarımında görülen sanatsal açmazları çözümlemektir. Bauhaus’daki TSE; okulun öğretiminde tasarım programının Plastik Sanat Eğitimi bölümüdür o halde, hangi anasanat dalının tekniğidir TSE? Bizim resim-heykel bölümlerinde dört yılda yaptığımız eğitimin, o okula göre düzenlenmiş, komple bir plastik sanatlar eğitimidir. Resim-heykel bölümlerinden kaldırılсын; Bauhaus’un amaçladığı gibi işlevsel eşya tasarımına yönelik bölümlerde verilsin. Bizim fakültelerimizde verilen TSE’nde, Bauhaus’taki TSE çalışmalarının amacı soyutlanmış, özümsememiş, algılanamamıştır.

- İncilay Yurdakul ve Namık K. Sarıkavak’ta yine Hacettepe Üniversitesi, TSE Seminer kitabında görüşlerini bir öneriyle sunmuşlardır: “Temel Sanat Eğitimi kavramının yol açtığı karışıklığı ortadan kaldırmak amacıyla adının Temel Tasarım (Basic Design) olarak değiştirilmesini öneriyoruz” (1989, s. 69).

- D.T.G.S.Y.O Tekstil Sanatları Bölüm Başkanı Ozanay Omur, “....endüstri ilişkilerimizde ‘*Dizayn*’ kavramı ne yazıkki açıklığa kavuşmamış, esnek kararsız ve belirsiz kalmıştır. Bu kavram kimi zaman, çağdaş olgun bir tutum içinde süregelmiş, kimi zaman ticari tutum ile gelişmemiş ve kopmuştur” (1977).

- 1996 da İTÜ Mimarlık Fakültesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümünce “Tasarımda Evrensellikleşme” başlıklı 2. Ulusal Tasarım Kongresi Bildiri Kitabı yayımlanmıştır. İTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölüm Başkanı Nigan Bayazıt

(1996, s. 197) tasarımcıların doğru yönlendirilmesinin ve dünyanın gidişinden haberdar olmalarının gerekliliği üzerinde durmuştur. Tasarımcının teknolojiyi çok iyi bilmesi ve üretimle iç içe olması gerektiğinin ortaya konduğunu belirtmiştir.

- Marmara Üniversitesi Seramik Bölümü Öğretim Üyesi Güngör Güner'in ise 2. Ulusal Tasarım Kongresi Bildiri Kitabındaki görüşleri şöyle özetlenebilir: El sanatları eğitilmiş bir elle araç kullanılarak bir malzemenin ürüne dönüştürülmesidir. Ürün geleneksel ya da gelenekten esinlenmiş yepyeni bir ürün olabilir ... Gelişen otomasyon ve endüstri sonucu kolaylıklarla, el sanatları sürüyor. Yaratıcılığın laboratuvarları olarak görülüyor. Ayrıca Tasarım Temel Sanat Eğitimi programının da büyük bir bölümünü oluşturuyor. Güner "Nagoya Güzel Sanatlar Üniversitesi Tasarım Bölümü" başlıklı yazısında görüşlerini şöyle belirtmiştir: "...tasarım olayı bir bütün olarak ele alınmakta ve kendi içinde ikiye ayrılmaktadır.1) Endüstriyel tasarım: Yapılan tasarımlarda motorlu araçlar devreye giriyorsa, sadece bu tasarımların endüstriyel tasarım adı altında gerçekleştirildiği bölüm. 2) Tasarım : Motorlu araçların devreye girmediği her türlü objenin tasarlanıp uygulandığı bölüm" (1996, s. 18-82). Güner tasarım konusunun sadece var olan seri üretim olanaklarının doğrultusunda düşünüldüğünü belirtmiş, bu düşüncenin tüm dünyayı bir tek- düzeliğe indirgemesinin, verdiği rahatsızlık sonucu postmodernizm sanat akımının doğduğunu anlatmıştır.

- 1998'de ODTÜ Mimarlık Fakültesi, "Temel Tasarım/Temel Eğitim" konulu 1997 Mayıs'ında düzenlediği sempozyumun kitabını yayınlamıştır. Jon Lang bu kitapta "Kavramlar ve Sorunlar" bölümünde yer alan bildirisinde, şu görüşleri sunmuştur: "Temel Tasarım dersi, tüm sanatçı ve tasarımcılar için bir başlangıç dersi olarak Almanya'da Bauhaus'da geliştirilmiştir. Dersin halen mimarlık üzerinde güçlü bir etkisi olduğu bilinmektedir" (1998, s. 3).

- Türel Saranlı ise (1998, s. 46) bu konudaki görüşlerini sempozyum kitabında şöyle açıklamıştır: "Temel Tasarım adı altında yürütülen ders yalnız bir ders değildir, yanlış algılanıyor olmasın ve bu pakette esasında üç ders yapılmaktadır: 1) Mimarlığa Giriş 2) Temel Tasarım 3) Çizim". Bu üç derse ek olarak dördüncü bir dersin de Röleve dersi olması gerektiğinin düşünülmesini ve iki yıldır bu dördü bir paket olarak yürütmeye çalıştıklarını, anlatmıştır.

2.3. Değerlendirme

Araştırmanın ikinci bölümünde, eğitim-öğretim sisteminde tasarım eğitiminin nasıl yer aldığı üzerinde durulmuştur. Endüstri devriminin eğitim-öğretim sistemine etkileri ele alınmıştır. Endüstri ürünlerinde insan psikolojisinde var olan estetik olgu arayışının belirmesiyle, 19 yy da güzel sanatlar okulları açılmıştır. Teknoloji destekli seri üretim sonrasında sanat-zanaat ayrımsallığına gidilmiş ve daha buradan başlayan, sanat, tasarım, estetik, yaratıcılık kavramlarının tanımlamaları günümüze değin yapılagelmiştir. Sanat eğitimi getirileri, sanatsal çalışmaların sınıflandırılması, baş göstermiş tüm Avrupa ülkeleri konuyla ilgili çalışmalara başlamıştır. Hem ticaret, hem eğitim dünyası kendi sınırları, araştırmaları içinde sanatsal sorunlarla yüzyüze kalmışlar ve eğitim-öğretim kurumları bu sorunu TSE dersiyle çözümlemiştir. Bir yandan teknik eğitim, tasarım eğitimi, estetik eğitim kavramları tanımlanagelmiştir. Bu kavramlar bizim sanat eğitimimizde de anlam karışıklığına neden olmuştur. TSE adı tüm tartışıl原因 kavramları içine alan bir anabashlık gibi algılanmış ve eğitim kurumlarında öğretim elemanları içindekilerden, kendilerine yakın buldukları yöne ağırlık vermişlerdir. Ancak, bunu bilinçli olarak yapmamışlardır. Daloyısıyla bu anlayış yeni karışıklıklar ortaya koymuştur. Bu karışıklığı gidermek amacıyla hem yazılı kaynaklardan, hem de pratikte TSE dersini veren öğretim elemanlarından bu konuda görüşleri alınmıştır. Alınan görüşler ve yapılan incelemeler sonrasında hem mimarlık hem endüstri ürünleri tasarımı ve tüm sanat dallarında da kullanılabilecek, Güzel Sanatlar Fakültelerinde verilen TSE dersi adının yerine önerilen isim “Temel Plastik Sanatlar Tasarım Eğitimi”dir. Neden? Çünkü tasarım olgusu oldukça geniş bir anlama sahiptir. Tasarım, günümüzde oldukça sık kullanılan, etkileyici bir sözcüktür. Ama ne anlama geldiği tam olarak anlaşılmaz.

“Tasarım, bir model, kalıp ya da süsleme yapmak değildir. Bir tasarım kendi içinde bir yapıya ve bu yapı arkasında bir planlamaya sahip olmalıdır. Bütün sanatların temelinde bir tasarım olgusu bulunmaktadır. Tasarlama eylemi, oluşturulacak yapının organizasyonu ile ilgili her türlü faaliyeti içine almaktadır”. Becer’in (1997, s. 32) belirttiği üzere Elizabeth Adams Hurwitz, “Tasarım: Gerekli Olanın Araştırılması” tanımını kitabının başlığında kullanmıştır. Yale Üniversitesi Tasarım Bölümü’nden Profesör Robert Gillam Scott, “Ne zaman tanımlanmış bir

amaç için birşey yapıyorsak o zaman tasarlıyoruz demektir. Tasarım belirli bir amaç gözetken yaratıcı eylemdir". Bu özelliği ile, "Seramikte Temel Tasarım", "Grafikte Temel Tasarım" "Mimari de Temel Tasarım" vb. alanları tasarım kavramı anlamlandırabilir. Burada verilen önerilerin doğruluğu araştırmanın ileriki bölümlerinde yapılan çalışmalar ve anket sonuçları tarafından desteklenecektir.



III. BÖLÜM

3. TEMEL SANAT EĞİTİMİ DERSİNİN DURUMU VE SORUNLARI

3.1. Temel Sanat Eğitimi Dersinin Amaçları

Bu bölümde TSE öğreniminin işlev ve özellikleri Güzel Sanatlar Fakültelerine ilişkin gerekliliği ele alınmıştır. Amaçlara ilişkin tanımlamalarda, önce öğretim elemanlarının görüşleri verilmiştir.

.. “GSF’lerinde TSE dersi bir ihtiyaçtan doğmuştur. Ortaöğretimdeki eksik kalmış görsel eğitimin kısa sürede tamamlanması, telafi edilmesi zorunluluğundan kaynaklanmıştır. Eğer ortaöğretimdeki sanat eğitimi gerçekten sağlıklı olsaydı, üniversitelerde TSE dersine gerek olmayacaktı. Bu eksiklikleri telafi etmek için amaç; doğal bir atmosfer içinde, doğayı tanımak yöntemini tanıtarak, öğrenciyi doğayı inceleme hedefine yöneltmek, yoğun bilinçli bir dikkatin ürünü analizler yapmak, sezgiyle bilgi kazandırmaktır” (Gençaydın, 1997).

Erdağ Aksel’le 1997 de yapılan görüşmeden, konuya ilişkin görüşleri şöyle özetlenebilir: “TSE’nin tasarım kısmı ayrıdır. TSE içinde desenin, kültür-sanat derslerinin, teknik çizimin temelleri olmalıdır. Tasarım kısmında ise başka yollar izlenir. Görsel etik bugün yalnızca sanatta değil, hayatın birçok alanında iletişim amacıyla kullanılmaktadır. Görsel dil var, bu dille konuşuyor ve okuyoruz ancak Türkiye’de görsel dilde inanılmaz bir cehalet vardır. Çünkü, sözel dilde, Milli Eğitim ve Talim Terbiye’nin müfredatları bulunmaktadır, görsel dilde ise eğitilmiyoruz. Sözel dil için eğitim kurumlarımız bulunmaktadır. İyi bir kurumda okuyarak, sözel dilde oldukça yetkin olabilme imkanı vardır; ancak görsel dil öğrenimi, TSE içinde ele alındığı için önemlidir”.

“TSE, kişilerin şahsi yaratma gücünü, kişisel yaratma dürtüsünü biraz daha dürterek ortaya çıkarma sanatıdır. İşte TSE sadece ve sadece yaratıyı körükleyen bir bahistir. Bu yaratı ise herkeste kendi kültürü, algılama kapasitesi, görgüsü, bilgisi nispetinde vardır. Temel Sanat eğitimcisi bu noktada devreye girer ve varolan değerleri su yüzüne çıkartır. TSE’nin amacı bilinen değerleri tekrar tekrar ele almak, saksı resmi yaptırmak, zaman öldürmek değildir. El-göz beyin beraberliğidir. Bu üçlünün düşünceyle yaptığı biçim olmazsa, üç boyut yapılamaz. İşte TSE o düşünceyi geliştiren bir yöntemdir” (İşingör, 1997).

“İnsanların bir görme kalıpları vardır. TSE’de amaç; öğrencilerin görme kalıplarını doğal ya da yapay bir form olarak sembolize etmesidir. Tasarımın temel ogeleri, ilkeleri, algı psikolojisi, form üretme yöntemleri, eskiz teknikleri ve buluş-esin yordamlarının ana konularını öğrenciye kavratıp, özümsetirken, onun kişilik öğelerini yeniden düzenlemesine olanak sağlayan yüzyüze (birebir) bir yaratıcılık eğitiminin temel sürecidir” (Atalayer, 1997).

“TSE’de amaç öğrencinin görsel kişilik gelişimini sağlamak ve öğrenciye plastik değerleri kavratmaktır “ (Pak, 1997).

Öğretim elemanlarının görüşleri aktarılırken, araştırma kapsamında yer alan her fakülteden diğer öğretim elemanlarının görüşlerini de içeren, bir öğretim elemanının görüşleri verilmiştir.

Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 10. Yıl Etkinlikleri kataloğunda bölümlerin amaçları ve bölümlerde verilen derslerin amaçları anlatılmıştır. Bu amaçlar kapsamında TSE’nin tüm bölümlerde ortak ders olarak verildiği ve amaçları şöyle belirtilmiştir: “TSE çalışmalarında yeni malzeme, teknik ve yöntemlerin temel eğitimdeki yeri sürekli araştırılır ve denenir. Serbest şekillendirme çalışmalarında kağıt, karton, mukavva, kumaş, metal, ağaç, kil, alçı, taş, vb. her çeşit şekillendirme malzemesi form yaratma imkanları yaratmaya yönelik bir oyun disiplini içinde denenir. Serbest resim çalışmalarında ise; çizgi yüzey ve renk gibi çeşitli şekillendirme elemanları ve çeşitli resim araçları ile dokular düzenlenir, ritim ve anlatım biçimlerini bulma çalışmaları yapılır. Sanatın temel kavram ve öğelerinin uygulamalarla öğrenciye aktarılması amaçlanır” (Anadolu Üniversitesi, 1995).

Yukarıda belirtilen TSE dersinin amaçlarıyla, İpşiroğlu’nun “Duyu Algılarının Eğitimi” başlıklı yazısında anlattığı şu üç maddeyi sonuç bağlamında ilişkilendirebiliriz.

1. Düşünmeyi Öğrenme,
2. Kişilik Gelişmesi,
3. Kişiye yaratıcılık yollarının açılması (1994, s. 14).

Çünkü TSE dersi, duyu algılarının eğitimidir. Buna bağlı olarak duyu algılarının gelişimi değerlendirimi TSE kapsamında düşünülmelidir ki yukarıda belirtilen amaçlar bu üç maddeyle örtüşmektedir.

Erinç'in belirttiği üzere (1997, s. 29) "... eğer bir sanat eğitimi verilme isteniyorsa, bunun sadece "göstermelik" olmaktan çıkıp, algı yetilerini artırıcı, geliştirici ve yönlendirici bir işlevde olması beklenir, dlenir".

Kuşkusuz bu beklenti ve dilekler TSE içinde kaçınılmazdır. HÜ, TSE seminer kitabında TSE'nin sanatın temellerini öğreten bir içerikte olmayıp, öncelikle sanatın temellerini almaya, sanatçı olmaya aday kişileri hedeflediği açıklanmıştır. TSE'nin belli bir gramer düzencesiyle, bu gramer kuramlarını belirleyen plastik duyarlığı geliştirilmiş kişilikler oluşturmayı amaçladığı belirtilmiştir (Sarıkavak-Yurdakul, 1989, s. 47-48).

Cünkü, TSE, Estetik Kişilik ve Yaratıcı Kişilik Geliştirme Eğitimidir.

Yazılı kaynaklarda verilen görüşleri genel olarak özetlemek gerekirse; TSE görsel düşüncenin mantığını, nesneler arası ilişkileri belli dizayn ilkeleri doğrultusunda kurabilmeyi öğretir. Kişinin yaratıcılığını, sezgilerini geliştirmesini sağlar. Doğadaki biçimleri, plastik duyarlığa dönüştürmeyi öğretir. Bir başka deyişle, doğanın dilini, sanatsal dile çevirmeyi öğretir.

Sonuç olarak TSE'nin amaçlarını maddeler halinde sıralayabiliriz.

1. Kişinin yaratıcılığını geliştirmek,
2. Düşüncelerine, imgelerine estetik değer kazandırmak,
3. Estetik duyarlılığı çalışmalarına yansıtmasını sağlamaktır.

3.1.1. Temel Sanat Eğitimi'nin Öğrenciye Kazandırdığı Davranışlar

TSE dersi kişinin sezgilerini, yeteneklerini, buluşlarını kullanabilmesi, davranış olarak kazanabilmesi için disipline eder. Bernard bir yapıtı oluşturan temel etkenin, bilgidan değil, duyumdan kaynaklanması gerektiği yolundaki görüşünde ısrar etmiş, şöyle demiştir: "İnsanda iki tür us kategorisi var: Sınırlı us ve sınırsız us. Birincisi, doğayı dikkatle incelemeye ve onu ön plana almaya yöneliktir. İkncisi ise doğayı görür ve aynı zamanda nüfuz eder ve onu düşünce yoluyla kavrar; derindeki anlamı kavramak ister. Yaşadığımız yüzyılın , büyük yandaş toplayan us kategorisi, birincisidir. Gözlemcidir o, keşfeder ve bulup ortaya çıkarır" (Bernard, 1997, s. 113)

TSE'de de duyumu gerektiren bilgiler verilmektedir. Duyum eşiği düşük olan kişinin bu bilgileri edinmesi, davranışa dönüştürmesi kolay değildir.

Bloom ve arkadaşlarınca geliştirilen "Aşamalı Sınıflama" da eğitimin- öğretimin amaçları (hedefleri), birey-insanın davranışsal yapısı temel alınarak

“bilişsel, duyuşsal ve devinişsel” olmak üzere üç alana ve her bir alanda ana basamak ve alt basamaklara ayırılır. Bilişsel Alan: Bellem, Kavrama, Uygulama, Çözümleme, Bireştirme ve Değerlendirme; Duyuşsal Alan: Alma, Tepkime (Tepkide Bulunma), Doyum Sağlama, Değer Verme, Bütünleştirme ve Nitelenme; Devinişsel Alan: Algılama, Kurulma, Yapma, Düzenekleştirme, Becerileştirme ve Uyarılma/Yaratma ana basamaklarından oluşur. Ana ve alt basamaklar yalnızca karmaşığa doğru sıralı ve aşamalıdır. Basamaklardan her biri öncekine dayalı, sonrakine hazırlayıcıdır, dolayısıyla önceki sonrakinin önkoşuludur. Bu sınıflamada; alanlar arasında ana ve alt basamaklar bakımından az-çok bir paralellik vardır, bilişsel duyuşsal ve devinişsel alanlar birbirini tamamlarlar, bütünlerler. (Uçan, 1994 s. 136).

Yukarıda tanımlanan davranış alanları, TSE dersi kapsamında tümüyle yer almakta ve öncelikle algısal kavramlarda belirmekte yani duyuşsal alan ön planda olmakta ve Uçan’ın da açıkladığı gibi bilişsel ve devinişsel alanla dengelenip bir bütün oluşturmaktadır.

Işingör’ün TSE amaçlarına ilişkin, el-göz-beyin beraberliğidir, tanımı ilgili bölümde verilmişti. Bu tanım bize algısal kavramların bağıntılarını sunmaktadır.

“Bugünün psikoloji düşüncesi görme olayını, insan aklının yaratıcı bir etkinliği olarak kabul etmemizi öngörmektedir. Duyular düzeyinde tamamlanan algılama, akıl yürütme düzeyinde “anlama”ya tekabül eder. Yani gözün gördüğü bir bakıma aklın gördüğüdür” (Genç-Sipahioğlu, 1990 s. 41).

TSE yaratıcı görmeyi hedeflemektedir Yaratıcı görme, aynı zamanda anlama, kavrama, özümseyip-yorumlama bileşimleri ile, zeka temelinde işleyen “görsel bir düşünme”dir Eylemleştiren birey, görsel düşünme esnekliğine ve üretkenliğine ulaşır. Bu üretkenlikte salt bilinç değil, alt bilinç dinamiklerinin de sürece katılması “esas”tır.... Görsel düşünme karmaşık boyutların hızla işlem yaptığı bir yorumlamadır.... düşünce, yaratıcı görme kapsamında; bilgi, zeka ve alt bilinç dinamikleriyle özel bir biçimde (zamanı içeren dört boyutlulukla) yoğrulur, düşünce düzleminde yaratıcı bir yorumla sonuçlanır Çünkü yorum, bireyin birikimine ve zihin işlem çapına göre bir “değerlendirme”dir (Atalayer, 1994, s.15).

Düşünme tasarımlarımızın ve kavramlarımızın devinimidir; ancak bilimsel düşünme düzene sokulmuş düşünmedir. Ciddi düşünen insan, kavramlarını ve tasarımlarını özgür bırakmaz, onları kendi hedefine götürmeye zorlar. Bilimsel, ciddi düşünme, düzene sokulmuş, bilgiye yöneltilmiş bir düşünmedir.

..... Töz, nitelikli, ilişki açısından düşüncenin işleyişinde üç kategori vardır. Niteliğin kavranması zordur... varlık düzeyleri sırasıyla: cisim-yaşam-tin arasındaki ayrım sorununu ortaya koyar. Ayrımında Aristoteles ile Hegel'in düşündüğü gibi özsel mi yoksa maddecilik ve kökten tinselcilikte olduğu gibi, yalnızca bir temel tabakanın yapısı mı söz konusu? Düşünsel varolan ile gerçek varolan nasıl biraraya geliyor? Düşünsel varolan ile gerçek varolanın kopyası, yoksa tersine gerçek olanı mı düşünsel varolanın kopyası diye düşünmek gerek? Gerçek olanda zorunluluk ile birlikte rastlantı nasıl oluyor? (Bochenski, 1995, s. 52, 87, 89).

İşte yukarıda gördüğümüz ontolojik değerlendirmeler; TSE çalışmaları kapsamında felsefi, psikolojik, sosyolojik yönelmelerin olduğunu göstermektedir. Yaratıcı görmeyle birlikte yaratıcı düşünce gelişmektedir. TSE sanılanın ötesinde, çok boyutlu karizmatik özellikleri içeren bir eğitim sürecidir. Bu dersin davranışları gerçekten kazanılır ise kişinin, pekçok yönüyle kendini ortaya koyabileceği özerk bir birey olamaması kabul edilemez.

3.1.2 TSE'nin Sanatçı Eğitiminde Rolü

İnsanlar bir biçimlendirme ve biçimler dünyasında doğar. İnsanlarda biçimlendirme içgüdüğü daima varolmuştur. Bu içgüdü, Gestald psikolojisinde şöyle açıklanmaktadır. "İnsan temelde güzel ve doğru bir biçimi elde etmek için devamlı çaba göstermektedir. Biçimlendirmeye yönelik bu güç, içgüdüsel olarak yaşamın optimal düzenine ulaşmak için gösterilen bir doğal çabadır" (Gökaydın, 19.., s.5).

Temel tasarımın, başlangıçta yaratıcı düzenlemelerde sağladığı kolaylığın nedeninin öklit geometrisinin kullanımı olduğunu belirtmiştir, Gökaydın; yardımcı kaynağının ise Gestald psikolojisi olduğunu, görme olgusundaki yanlışlıkları Gestald kavramının dengelediğini belirtmiştir. Tüm bu sürecin, tasarımla, düzen kavramı arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı ve öğrenciye düzeni denetleyerek kullanabileceği bir ortamı sağlamayı amaçladığı anlatılmıştır. Biçimlendirme etkinliğinin duygu ve düşünce eğitimlerinin karşılıklı olarak iletilmesi olduğu, toplumun yaşamı ve deney birikimlerinin kuşaktan kuşağa aktarıldığı bir dil olarak yorumlanabilirliği anlatılmıştır.

Kırıçoğlu'nun konuya ilişkin görüşlerini TSE bağlamında şöyle özetleyebiliriz: Doğuştan sanatsal zeka ile dünyaya gelen kimse yoktur. Bu zekası görsel alanda, dil, mantık ve matematik olabilir. Görsel ve uzamsal güçle, kapasiteyle dünyaya gelen insanın görsel sanatlara yönelmesi, eğitimle, çevreyle ve doğuştan getirdiği kapasitenin yoğunluğuna bağlıdır. Biz gençlerimizi yetiştirirken onları

sanata yada bir başka alana çekebiliyoruz. Doğuştan güç ve kapasitelerle doğan birçok gencimizi sanat eğitimsiz bıraktığımızda bunlar sanata meyledemiyor. sanata doğru yürüyemiyor ve ne sanatçı ne sanat öğretmeni oluyor (1995, s. 123).

Kırıçoğlu'nun açıklamaları örgün eğitim bağlamında doğru görünebilir; ancak yapılan araştırmanın ilerleyen bölümlerinde görülecektir. sanatçı yetiştirmeyi hedeflemiş, Güzel Sanatlar Fakülteleri mezunlarının da çoğu sanata doğru yürümüyor. Sanatçı olmak bir yana sanat haberlerine karşı duyarsız, bu alanda tüketici bile olamıyor. Buna neden olarak birden fazla madde saymak mümkündür; fakat asıl problem sanat eğitimi alan öğrencilerin yaptıkları işe inançlarının tam olmayışı ve tutkusuz yaklaşımlarıdır; ancak doğuştan sanatsal zeka ile dünyaya gelinmiyorsa, herhangi sanatsal bir eğitim değil, özerk bir TSE gereklidir.

Atalayer (1994, s. 44) sanatçı kimdir? sorusunu şöyle yanıtlamıştır. “Kuşkusuz, sanat olayında ‘birincil koşul’dur. Estetik bilgiyi özümseyip, esinle konunun en farklı anlatımını tasarımıyan ve özel bir teknikle maddeye (somuta) dökabilen kişidir”. Sanatçının ürettiği değer nesnesi ise, tasarımıdır (sanat eseridir) Her estetik nesne bir tasarım, her tasarım bir estetik nesne olmak zorundadır. Görsel sanatların varoluş koşulu bu yapılaşmadır. Atalayer sanatçının önce birikim oluşturması gerektiğini, doğayla, insani çevresiyle duygusal-düşünsel-tepkisel ilişkilere girerek birikim boyutunu geliştirmesi gerektiğini vurgulamıştır. İkinci olarak tasarımılamak (esin, ilham, tasavvur) için birikime bağlı olarak beyninde bir konuyu canlandırmasını, hayalindeki düzenlemelerle estetik bilgiyi kullanarak sezgisel ataklara ulaşınca dek karmaşık bir süreç yaşadığını belirtmiştir. Üçüncü sırada tasarı (Eskiz-Taslak) nın yani tasarlanan fikrin, malzemeye ilk aktarılmış halini anlatmış, dördüncü ve son olarak taslak nasıl işlenir, geliştirilir, estetik güzele nasıl ulaşılır anlatılmıştır. İşte tüm bu aşamalardan geçerek, görsel sanat eğitimiyle, çizgi-ışık renk vb. ni algılayarak estetik iletişime ulaşabileceğimizi vurgulamıştır (1994, s.41-42).

“Plastik sanatlarda tasarım, plastik oluşumları, düşünsel alt yapıya bağlayan, plastik elemanların etkileşimlerini bu alt yapı üzerinde irdeleyerek, onların estetik sonucu oluşturmalarını sağlayan etkileşim süreçleridir. Bu etkileşim süreçlerinin yönlendiricisiyse sanatçıdır” (Sarıkavak, 1993, s. 17)

Herbert Read (1960, s. 132); sanatçıları birbirinden ayıran davranışların en açık olarak desenlerinde görüldüğünü anlatmıştır. Desenin özelliğini hayattan bir parçanın eksiksiz kavranması olarak tanımlamıştır, elbisenin kıvrımını, çiçeğin yapısını; sanatçıyı bize tanıtan en açık delil olarak sunmuştur. Bir desen çalışmasının, ilmi bir sanat eleştiricisinin sadece en gerekli temeli değil, özel duyarlılığın en iyi şekilde eğitilmesi olduğunu belirtmiştir.

Serap Erike ise herkese belli ölçülerde resim yapmak öğretilir; fakat herkes sanatçı olamaz demiştir. Çünkü kişisel anlatım biçimine ulaşmanın üst düzeyde bir amaç olduğunu belirtmiştir (1991, s. 194).

TSE dersini veren öğretim elemanlarımızın da konuya ilişkin görüşleri özet olarak aşağıdaki gibidir.

- “Sanatçı olabilmek mesleki bir formasyon değildir; topluma ve kendinize kanıtlayacağınız bir süreçtir. TSE sanatçı olabilmemiz için bir işaret getirir, size belli bir donanımı bilgiyi sağlar. Eğer o bilgiyi aşabilme yetisi varsa, olur. Çünkü Türkiye’de bilgiyi özelleştirme sorunu yaşanmaktadır” (İslimyeli, 1997).
- “Bugün artık sanatçı dediğimiz insanın başka türlü özelliklere sahip olması gerekiyor. Bauhaus’un teorileriyle bugün sanatçı yetiştiremezsiniz. 2000 yılında sanatçı diyeceğimiz insanın nasıl bir profili olması gerektiğine ilişkin bir öngörüğü ortaya koymak gereklidir” (Aksel, 1997).
- “TSE görsel düşüncenin mantığını öğretir, gözle düşünmenin ilkelerini öğretir. Öğrenciye istediğiniz kadar heykel yaptırın, başarılı bir heykeltıraş yetiştiremezsiniz, önce bir şeyi nasıl yapmasını değil, nasıl düşünmesi gerektiğini öğrenmelidir, özümsemelidir. Her edebiyat tahsili yapmış kişi iyi bir öykücü, romancı mıdır? Hayır. Hatta çok kötü konuşabilir, kötü de yazabilir” (Gençaydın, 1997).
- “Sanatçının yetişmesinde TSE fevkalade etkilidir. Bugün bir sanatçının TSE’ni almadan yetişmesi ne denli çağdaş ve yaratıcı olur bilemiyorum! TSE sanatçıyı yapan nosyonları verir, onu sanatçılığa doğru iter” (Işingör, 1997).
- “Dizayn öğeleri ve ilkeleri eşittir TSE dir. Sanatçı olmak bireysel bir kararla olur; o yöne gitme kararı, yön gösterilir kişi isterse gider. Çünkü estetik değer olayı bireyseldir” (Atalay, 1997).

Diğer öğretim elemanlarının görüşleri genel bir anlatımla özetlenirse: “Bu dersin temel kuralları verilmeden yaratıcılığın gelişmesi pek mümkün değildir. Sanatçı eğitiminde dersin rolü önemlidir, çünkü kişisel anlatım olanaklarını geliştirir, kendini ifade etme alıştırmalarını yaptırır. Yaratıcılığın gelişimi için plastik değerlerin kavranması gereklidir” (Demir-Çelik-Pak 1997).

.. Sonuç olarak; toplumda sanatçıyı farklı kılan en temel özellik yaratıcılık boyutudur. GSF’lerinin birinci sınıfında verilen TSE dersi kişinin yaratıcı potansiyelini ortaya koymasını, yönlendirebilmesini, artistik dile çevirebilmesini sağlar. Kişinin sanatçı olabilmesi için gerekli nosyonları verir. Eğer kişi bu nosyonları kazanırsa, yaratıcılık potansiyelini artistik düzeyde kullanabilir. Ayrıca Işingör ve Aksel’in görüşlerindeki çelişki, öğretim elemanlarının “sanatçı” sözcüğünü kullanmaktan korkmaları, günümüzde sanatın her alanında “sanatçı” olarak nitelendirilen yığınlar oluşmuşken; sanatçı tanımının ve TSE programının yeniden yapılandırılması gereğini ortaya koymaktadır.

“Modern sanatçı, tabiattan, onu taklit etmekten kaçıyor; Ancak şekilleri ve çizgileri saf, bağımsız bir görüşle düzenlemeye, analiz etmeye, kendi iç dünyasını ve dünya görüşünü plastik bir şekil içinde hür bir tarzda ifade etmeye önem veriyor,” demiş, Mehmet Toprak (1993, s. 14). Bu tanımdan sonra 21 yy da çağdaş sanatçı neye önem vermelidir, hangi eğitim programı ile yetiştirilir, sorularına yanıt aranmalıdır.

3.2. Anketlerin Değerlendirilmesi

Anket soruları öğretim elemanları ve öğrenciler için iki ayrı formda hazırlanmıştır. Öğretim elemanlarına “Form A” ile 40 soruluk anket; öğrencilere “Form B” ile 21 soruluk anket uygulanmıştır.

Her iki formda da aynı konu başlıkları altında değerlendirmeye alınan sorular bulunmaktadır. Bu nedenle her konu başlığı altında hem “Form A”, hem de “Form B” den seçilen anket soruları yer almaktadır. Her çizelgede, değerlendirilen sorunun hangi formun kaçınıcı sorusu olduğu belirtilmiştir.

Ayrıca değerlendirilmelerin yapıldığı çizelgelerin sıra noları, formlardan seçilen anket sorularıyla ilişkilendirilerek “Çizelgeler Listesi” başlığıyla sayfa vii’de verilmiştir. Bu listedeki çizelge no.larının karşısında soru no.ları bulunmaktadır: “Form-A”nın sorusu açık olarak görülmek istendiğinde Ek-A’ya,(sayfa 146) “Form-B”nin sorusu görülmek istendiğinde Ek-B’ye(sayfa 156) gidilecektir.

Anket sonuçları frekans ve yüzde hesaplarıyla belirlenmiş ve sonuçlara ilişkin bağıntıların kolay kurulması amacıyla; teoride varolan bilgilere ve anket formlarını yanıtlamak istemeyen; yüzyüze görüşmeleri kabul eden öğretim elemanlarının görüşlerine yer verilmiştir. Pratikte yapılan çalışmalar da anket formları içinde değerlendirilmiştir.

Böylece kuramsal ve uygulamalı alanlar arasındaki ilişkinin daha açık görüleceği, konunun, sorunların kavramasında, bugünkü TSE dersinin durumunu ortaya koymakta daha etkili olacağı düşünülmüştür.

3.2.1 Öğretim Elemanlarının TSE Konusunda Uzmanlaşma Durumları

“Tatbiki Güzel Sanatlar okullarının tarihi, biricik, yaratıcı olan insan şahsiyetini meydana çıkarmanın tarihidir.... Mesele, yaratıcı kuvvetlerin uyandırılması ve geliştirilmesidir; diğer herşey bunun için bir vasıtaadır. Bu okullarda programlardan ziyade öğretmenlerin şahsiyeti önemlidir; program hem serbest, hem bağımlı olmalıdır. Katı bir program içinde yaratıcı çalışmalar sıkıştırılarak öldürülmemelidir” (Yada, 1968, s. 35).

Tatbiki Güzel Sanatlardan bu yana öğretim elemanları TSE ders programı kapsamında eleştiriler almakta ve eleştiriler getirmektedirler. Öğretimin, geçmişin usta-çırak anlayışı yerine özellikle TSE de, farklı disiplinlere ve farklı anlayışlara sahip bir kadro tarafından yürütülmesi önerilmiştir. (Akdeniz-Aksel, 1989, s.13). Bu eğitimi yapan elemanların biraraya getirilmelerinde gözetilecek kural ve davranışların yanı sıra, bugünün eğitimcisine yeni teknikleri tanıtmak, teknolojiyi izlemek gibi bir görev düştüğü belirtilmiş, eğitim sisteminin duruma ve mekana göre değişebilir nitelikler gösterebileceği vurgulanmıştır (İşingör, 1989, s.43).

TSE dersini veren öğretim elemanlarına ilişkin görüşler ve öneriler, yapılan görüşmeler doğrultusunda şöyle özetlenebilir:

- “TSE yapan iyi bir eğitimcinin, mutlaka sanat eğitimi almış ve pedagojik nosyona sahip olması gerekir. TSE aslında bir ekip işidir. Mimarından, heykeltıraşına, kadar oluşan bir ekip; bazıları resim için ayrı, heykel için ayrı TSE vb. düşünür, oysa TSE’nin amacı bir alana adam hazırlamak değildir, herhangi bir alana yönelik malzeme denemesi yaptırmak değildir. Sanatçı olacak adaya, plastik düşünmenin mantığını öğretmektir. Çok anlatan hoca değil, ihtiyaç duydukça, yardımcı olan sorunu açan hoca önemlidir. Sanat eğitiminin ne olduğunu bilmesi gerekir. Bunun için meraklı olması ve iyi bir sanatçı olması gerekir. Her öğrenci farklı kişilik özelliklerine sahiptir. Hoca öğrencinin kişilik yapısına göre yardımcı olmalıdır. Bu eğitimin en önemli özelliği, toplu eğitim anlayışı içinde bireysel eğitime ağırlık vermektedir” (Zafer Gençaydın)..

- “TSE hocasının her türlü varyasyona, düşünceye açık, hoşgörülü olması gerekir. Dayatıcı, şekillendirici ya da kişisel tavrıyla yönlendirici olmalı, baskıcı olmamalıdır. Hoca önce verileri verip, sonra birşey bilmiyormuş gibi geri çekilmeli ve onu öğrenciyle başbaşa bırakıp, öğrenciyle veriler arasındaki diyaloga bakıp

yürüme işaretleri başladığı zaman o işaretleri ayakta tutacak destekleri öğrenciye vermelidir. Her türlü malzemeyi konunun içine katacak kadar esnek olmalıdır. Sanat formasyonunu geliştirmelidir. Sanat formasyonu hem düşünce, hem beceri, hem ilişki ve yaşam biçimi olarak zengin bir ilişki içinde olmalıdır. Programın kuramsal yönünü aktarırken öğrencinin psikolojisiyle, doğadan, geleneksel sanattan eğitim süreci açısından iyi bir uyum içinde olmalıdır. Konu budur, şartlar budur deyip, bununla şunu yapın gibi tekdüze birşey söylememelidir. Öğrencinin bu konuyla, malzemeyle hangi derecede ve ne kadar farklılıkla oynayabildiği önemlidir...” (Mehmet Özer).

- “TSE öğreticisinin birinci nosyonu geniş bir vizyona sahip olmasıdır. TSE yi herhangi bir bölüme bağlı görmemesi gerekir. Amaç bölüm programlarıyla bağlantı kurmak değil, tamamen bölümler üstü ve bölümler arası bir görüş sağlamaktır. İki şey çok önemlidir: Biri bilgiyi çocuğa giydirmektir. Bilgi kumaştır, çocuğun vücuduna ruhuna göre bir kalıp çıkarmak gerekir. İkincisi, ileriki sınıflarda o bilgilerin meslek dersi olma dışında bir disiplin olarak, yine devam ettirilmesidir” (Balkan Naci İslimyeli).

- “Bu dersi verecek hocaların mutlaka bir “Basic Design” geçmişi olmalıdır. Güzel Sanatlar Fakültesi’nden mezun olmalıdır. Bu alanda bir araştırma yapmış olması ya da bu alanın uzmanı bir öğretim üyesinin yanında asistanlık yapmış olması önemlidir. Tek bir hocaların değil, birkaç hocaların bu dersi birlikte vermelerinin bu tip yönlendirmeler için daha iyi olacağını düşünüyorum.....” (Leyla Özçivelek).

- “TSE yüzyüze eğitimi veren dünyadaki ilk eğitimidir. Bu dersi, bu alanda master yapmış, uygulama problemlerine kolay çözüm üreten, slayt ve görsel bombardıman olanaklarına sahip kimseler vermelidir” (Faruk Atalayer).

- “Bu modern çağda hala ne idüğü belirsiz eğitim biçimleriyle öğrencilerin vakitlerinin öldürmemesi lazım. Genç Temel sanat Eğitmcilerine bir önerim var; TSE hiç bir zaman böyle değişmez kurallarla, sıkı maddelerle, katı biçimlerle uygulanacak bir ders değildir. Her öğretim üyesi kendi mantığıyla, mesleki

gelişimiyle TSE konularını bağdaştırır, örtüştürür. Örnek zenginliği iyi birşeydir; ancak karşımıza gelen çocukların alt yapısı zayıf olduğu zaman, geri tepen gösterilen örnekler, slaytlar onları etkiler ve örneklerini ikinci nüshaları karşınıza geliverir. İşte örnek gösterme dengesini iyi ayarlamak ve slayt gösterirken yapacağınız ikazları iyi ayarlamak gerekir. Genç eğitimcilerin bir süre Batı'yı takip etmelerinde yarar var; çünkü bu dersin çıkışı Bauhaus Okuluyla olmuştur. Bauhaus ile bugünkü tarih arasında çok uzun zaman vardır; ama renk hocası İTTEN'in teorileri üzerine pek değişiklikler yoktur. Form teorileri üzerine yalnız çağdaş malzemelerle, teknolojilerle bazı yenilikler geliyor ama temelde, yine o form teorileri geçerlidir" (Mümtaz Işingör).

TSE dersini yürüten öğretim elemanlarının, konuya ilişkin görüşleri yukarıda verilmiştir. Aşağıda bu konu kapsamında yer alan anket bulguları verilmiştir.

Öğretim Elemanları Anket Bulguları

Çizelge 1: Anket Formlarını Cevaplayan, TSE Derslerini Yürüten Öğretim Elemanlarının Sayısı

Form A 1. Soru:	f	%
Görevli olduğunuz eğitim kurumu		
• Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	4	14.8
• Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	4	14.8
• Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	8	29.6
• Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	7	26
• Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi	4	14.8
T	27	100

• Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi diğer üniversitelerin Güzel Sanatlar Fakültelerinden farklı olarak Temel Sanat Eğitimi Bölümü'nü açmış ve fakültede TSE dersini veren tüm öğretim elemanlarını bu bölüme bağlamıştır. TSE Bölüm Başkanlığı'nda Erol Eti bulunmak üzere toplam öğretim elemanları

sayısı “11”dir. TSE Bölümü’nden anket formlarını “7” öğretim elemanı cevaplamıştır. Araştırma kapsamındaki diğer Güzel Sanatlar Fakültelerinde TSE dersini veren tüm öğretim elemanları yukarıda belirtilen sayıdadır.

Çizelge 2: Öğretim Elemanlarının Eğitim Durumları

Seçenekler		a	B	c	d	e	T
Form A 2. Soru		Eğt. Enst.	Y.Öğr. Okulu	Lisans	Y.Lisans	Doktora	
En son mezun							
Olduğunuz program ?	f	4	-	4	3	16	27
.....	%	.14.5	-	.14.5	.11	.59.5	.100

• ”Seçenek “a”da görülen %14,5 öğretim elemanı Eğitim Enstitüsü mezunudur. “b” seçeneğinde görülen Yüksek Öğretmen Okulu mezunu olan TSE dersini yürüten öğretim elemanı ise bulunmamaktadır. Seçenek “c”de %14,5 öğretim elemanı Lisans Eğitimi ve Seçenek “d”de görülen %11’i ise Yüksek Lisans Programından mezundur. “e” seçeneğinde gördüğümüz %59,5 öğretim elemanı ise yardımcı doçent kadrosunda görev yapmaktadır.

Seçenek “c” ve “d” yüzdelerini topladığımızda %25,5 öğretim elemanının lisans ve yüksek lisans programlarından mezun olduktan sonra TSE dersi verdikleri görülmüştür. Özellikle bu oran içinde olan genç eğitimciler araştırmacıya TSE dersi verme yönergesi olup olmadığını sormuşlardır. Bulgularda böyle bir arayışın olması eğitimciler vermeye çalıştıkları programda krokilerini yetersiz hissettiklerini göstermiştir. Sanatçı yetiştirilmesinde rolü büyük olan bu dersin %59,5 oranda doktora programını tamamlamış öğretim elemanlarınca verilmesi dersin kazanımları yönünden olumlu görünmektedir.

Türkiye Güzel Sanatlar Fakültelerinde toplam TSE dersini yürüten 50-55 öğretim elemanı bulunmaktadır. Bu sayı TSE dersini veren öğretim elemanlarının sayıca yetersiz olduğunu göstermektedir. Yılman’ın belirttiği (1997, s.17)gibi, nitelikli öğretim elemanı yoksa, nitelikli öğrenci yetiştirilemez. Bu nedenle tüm öğrencilere TSE dersi donanımları ortalama aynı çizgide olan öğretim elemanları tarafından verilmelidir.

Çizelge 3: Öğretim Elemanlarının Uzmanlık Durumları.

Seçenekler		a	b	c	d	e	T
Form A 3. Soru		GSF	Mimarlık	End. Tic. Tas.	Eğt. Fak.	Diğer	
Uzmanlık alanınız?	f	23	3	1	-	-	27
.....	%	.85	.11,5	.3,5	-	-	100

• TSE dersini yürüten öğretim elemanlarının “a” seçeneğinde %85 i Güzel Sanatlar Fakültesi, “b” seçeneğinde % 11,5 i Mimarlık Fakültesi; Mimarlık Bölümü, “c” seçeneğinde % 3,5 i Endüstri Ürünleri Tasarımı mezunu olduğunu belirtmiştir. “d” seçeneğinde sunulan eğitim fakültesi mezunu açıklamasına ve “e” seçeneğindeki diğer açıklamalarına hiç işaret konulmamıştır.

Gökbulut’un belirttiği (1992, s. 101) üzere TSE uygulayıcıları, yaratıcılığı geliştirme amacıyla yürüttükleri uygulamalar kadar; yaratıcılığı engelleyen etmenlere karşı da teorik ve uygulama alanında önlem almakla yükümlüdürler. Dolayısıyla tüm GSF’leri için TSE’nin amaçları aynı olmalıdır. İpşiroğlu’da öğretim elemanlarının amaç ve aracı birbirine karıştırmaması gerektiği üzerinde durmuştur (1994, s.20). Öğretim elemanları alana yönelik malzemeyi daha öncede konuya ilişkin anlatımlarda gördüğümüz gibi TSE’nin amacına göre kullanmalıdırlar.

Çizelge 4. Öğretim Elemanlarının Yüksek Öğretimdeki Hizmet Süreleri

Seçenekler		a	b	c	d	e	T
Form A 4. Soru		1 yıl ve daha az	2-5 yıl	6-9 yıl	10-15 yıl	16 yıl ve fazla	
Yüksek Öğretimdeki	f	1	5	4	13	4	27
hizmet süreniz ?.....	%	.3,5	.18,5	.14,8	.48	.14,8	100

• Seçenek “a”yı işaretleyen %3,5 öğretim elemanı 1 yıl ve daha az süredir, yüksek öğretimde hizmet yapmaktadır. Seçenek “b”de 2-5 yıl arasında hizmet verdiklerini belirten öğretim elemanları sayısı, %18,5’tur. Seçenek “c”yi işaretleyen %14,5 öğretim elemanının 6-9 yıl arasında, “d” seçeneğinde %48 öğretim elemanının 10-15 yıl arasında hizmet verdiği görülmüştür. Seçenek “e”de verilen 16 yıl ve daha fazla sürede hizmet veren öğretim elemanı sayısı ise %14,8 olarak bulunmuştur.

• Seçenek “d” de görülen % 48 öğretim elemanı 10-15 yıldır Yüksek Öğretim’de görev yaparak birinci sıralamada %18,5 sayıyla 2-5 yıldır görevli.

öğretim elemanları ikinci sırada bulunmaktadır. Üçüncü sırada ise seçenek “c” (6-9 yıl) ve seçenek “e” (16 yıl ve daha fazla) yer almaktadır.

Çizelge 5. Öğretim Elemanlarının Statüleri

Seçenekler		a Öğr. Üyesi	b Öğr. Grv.	c Arş.Gr v.	d Uzm.	e Okut.	T
Form A 5. Soru							
Fakülte’de hangi statüde	f	17	8	2	-	-	27
Görev yapıyorsunuz ? ...	%	.63	.29,5	.7,5	-	-	100

• Öğretim elemanlarının “a” seçeneğinde % 63’ünün öğretim üyesi olduğu, % 29,5’unun öğretim görevlisi ve kalan % 7,5’unun ise araştırma görevlisi olduğu görülmüştür.

Çizelge 6. Öğretim Elemanlarının Sanatsal Etkinlikleri

Seçenekler		a Res.	B Bas.	c Hey.	d Fotoğ.	e Graf.	f Yok	g Ser.	h İç Mim.	T
Form A / 6. Soru										
Sanatsal etkinliklerinizi	f	15	7	4	2	7	3	3	1	27
hangisi										
alanda sürdürmekteyiz ?	%	.55,5	.26	.14,8	.7,4	.25	.11	.11	.3	100
...										

• Anket formlarını işaretleyen 27 öğretim elemanından çoğu birden fazla alanda etkinlikte bulunduğu için, birden fazla seçeneği işaretlemiştir. Genel bir fikir edinimi açısından yine yüzde hesaplamasında toplam 27 alınmıştır. Seçenek “a”da %55,5 öğretim elemanı temelde Resim olmakla beraber iki-üç alanda sanatsal etkinlikte bulunmaktadır. Seçenek “b”de Özgün Baskıyı ağırlık çalışan %26 öğretim elemanı; “c” seçeneğinde Heykel etkinlikleri ağırlıklı olan 14,8 öğretim elemanı; “d” seçeneğinde %7,4’ünün fotoğraf “e” seçeneğinde %25’inin, grafik ağırlıklı etkinliklerde bulunduğu belirtilmiştir, seçenek “f”de sunulan “sanatsal etkinlikte bulunmadıklarını” belirten öğretim elemanları sayısı %11’dir. Seçenek “h”de

etkinliklerini İç Mimari alanında yürüttüklerini belirten öğretim elemanları sayısı %3 olarak görülmüştür.

Her durumda bugün ülkemiz açısından önemli olanın, sanat eğitimcilerinin gerekli bilgilerle ve çağdaş bir anlayışla donatılmış olmalarıdır görüşünü belirten (1974, s. 11) San, sanatçının yaratıcı, eğitimcinin ise uygulayıcı olduğunu belirtmiştir. Eğitimcinin nitelikli olduğu zaman uygulamada başarılı sonuçlar vereceği, nitelsiz olduğunda ise sanatçıyı harcayacağı görüşünü açıklamıştır (1974, s. 6). Ayrıca öğretim elemanlarıyla konu üzerine yapılan görüşmelerde sanat eğitimcisinin sanatçılık nosyonu olması ve sınıf içinde sanatçı rolü sergilemesi gerektiği vurgulanmıştır.

Çizelge 7: Öğretim Elemanlarının Pedagojik Formasyonları.

		Seçenekler	a	B	T
		Evet	Hayır		
Form A 7. Soru					
Pedagojik Formasyonunuz var mı ?.....	f	10	17	27	
	%	.37	.63	100	

• Seçenek “a”da %37 öğretim elemanı pedagojik formasyon sahibi olduğunu belirtmiş, seçenek “b”de ise %63 öğretim elemanı pedagojik formasyona sahip olmadığını göstermiştir. Ancak sanatla uğraşır oluşları, bu işin psikolojik ve felsefi yönünün oluşu öğretim elemanlarının görüşlerini belirttikleri üzere; pedagojik formasyon gerektirmemektedir.

Ülkemizde verilen pedagojik formasyonun sıkıştırılmış bir programla verilmesi vb. nedenlerden dolayı (araştırmacının pedagojik formasyonu vardır) eğitim hizmetinde beklenen amacı sunamadığı gözlenmektedir. Bu nedenle TSE’nde Eğitim Psikolojisi öncelik sunmaktadır. Nitekim Savard öğrencinin hayal gücü ve hafızalarını geliştirmek için herbirindeki yetenekleri nitelik-nicelik bakımından belirlemek ve verilere göre verimlerini artıran alıştırmaların neler olduğunu araştırmak gerektiğini açıklamıştır. Araştırmalarının sonucunda, deneysel verilere dayanan yöntemin ve psikolog çalışmalarının daha ileri gidemediğini.

belirmiştir. Bu esnada deneyci pedagoğ'un, sınıf ya da laboratuvarında öğrencilerin bir konuda düşüncelerini: izlenimlere göre değil, olaylar aracılığıyla deneysel psikoloji laboratuvarlarından çıkan denemenin uygulamaya elverişli olup olmadığını, gerçekte beklenen sonuçları verip vermediğini irdeledikten sonra zihin yetilerinin psiko-pedagojik yönden incelenmesinin ikili bir çalışma ortaya çıkardığı belirtilmiştir. Birincisi yetilerin deneysel incelenmesidir. İkincisi bundan çıkarılacak sonuçların değerlendirilmesidir. Savard öğretmenlerden istenen yegane şeyi M. Binet'in sözleriyle açıklar, öğretmenin psikolog olması, deneysel psikolojinin metodlarını, verilerini, sonuçlarını bütünüyle bilmesini gerektirmez; yalnız dersini daha iyi vermesine yardım eden şeyleri öğrenmelidir (Savard, 1968, s. 21). Bu açıklamalar sonrasında sanat eğitimcisinin "Eğitim Psikolojisi" ve "Deneysel Psikoloji"yi (özellikle uygulamaya yönelik çalışacağı için) oldukça etraflı bilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Çizelge 8. Öğretim Elemanlarından Öğrenim Süreçlerinde TSE Dersi Alanlar

Seçenekler		a	b	T
		Evet	Hayır	
Form A 8. Soru				
Öğrenim süreciniz içinde TSE ya da benzeri bir ders aldınız mı ?.....	f	22	5	27
	%	.81,5	.18,5	100

• Öğretim elemanlarından %81,5'u seçenek "a"da öğrenim süreçlerinde TSE dersini aldıklarını belirtmişler, seçenek "b"de ise %18,5 öğretim elemanı TSE dersini öğrenci oldukları dönemde almadıklarını belirtmiştir. Bu nedenle TSE'ni yalnızca öğretim elemanı gözüyle görebilmektedirler.

Çizelge 9. Öğretim Elemanlarının TSE'ne İlişkin Yayınları

Seçenekler		a	b	c	T
		Lisansüstü	Bireysel	Komisyon	
Form A 9. Soru					
TSE'ne ilişkin varsa	f	6	6	4	11
Yayınlarınız ve türleri ?	%	.54,5	.54,5	.36,5	100

• "a" seçeneğinde %54,5 öğretim elemanı, Lisansüstü çalışmaları olduğunu belirtmiş. "b" seçeneğinde ise yine %54,5 öğretim elemanı, bireysel yayınları

olduğunu. seçenek “c”de ise %36.5 öğretim elemanı komisyon çalışmaları olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 9’da görüldüğü gibi yalnızca 11 öğretim elemanı yayınları olduğunu belirtmiş; ancak 5 öğretim elemanı yayınlarının künyesini vermiştir. Seçenek “a” da görülen öğretim elemanları TSE konusunda hem lisansüstü çalışmalar yapmış hem de bireysel yayınlar hazırlamışlardır; ancak yayınlarının künyesini açıklayan öğretim elemanları sayısı %45’tir. İsimleri verilen yayınlar ise şöyledir:

1. Sibel Ertes - Komisyon
 - “KTÜ Beş Yıllık Eğitim Programı - 1. Sınıf Programı”
 2. Şenol Yağız - Bireysel
 - “Temel Tasarım Eğitimi, Deneyimler” Bildiri ODTÜ 1997.
 - “About Colour” Kitap EMU 1995.
 - “An Anaytical Look Into Begining Design Education” Bildiri EMU 1988.
 3. Mehmet Özer - Lisansüstü
 - “Temel Tasarımda “ZITLIK İlkesi” Sanatta Yeterlik Tezi
 4. Abdullah Demir - Lisansüstü, bireysel.
 - “Temel Plastik Sanatlar Eğitimi” Anadolu Üniv. Yayın. No. 576 1993, Eskişehir.
 5. Faruk Atalayer - Lisansüstü, bireysel, komisyon.
 - “Temel Tasarım ve Plastik Sanatlar”.
 - “Mimaride Temel Tasarım”. Doktora Tezi.
 - “Temel Sanat Öğeleri”.
 - “Temel Sanat İlkeleri”.
 - “Görsel Sanatlarda Estetik İletişim”
 - “Temel Sanat Ders Notları”
- Aşağıda isimleri verilen öğretim elemanları yayın künyesi vermemiştir.
6. N. Kemal Sarıkavak - Lisansüstü, bireysel.
 7. Zülfikar Sayın - Komisyon.

8. Orhan Anafarta - Lisansüstü.

9. Sevil Görür - Bireysel.

10. İsa Eliri - Bireysel.

11. Serap Ünal - Bireysel.

Çizelge-9'a Ek:

Öğr.El.isim sır no.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
a. Lisansüstü			x	x	X	x					
b. Bireysel		x		x	x	x					
c. Komisyon	x				x						

Taralı alanda görülen öğretim elemanları, yayınlanmamış; fakat yürüttükleri TSE dersinde, kendilerine yardımcı olan bir kaynak hazırlamışlardır.

Necdet Teymur'un fakültelerde araştırma çalışmalarında, yapılabilecekler üzerine görüşleri şöyle özetlenebilir: Mevcut bilgiler eleştirme ve dönüştürme; Mesleki müdahalelere dönük araştırma; Araştırma-kafalı tasarımcı, planıcı, eğitimci yetiştirmeye yönelik araştırma. Teymur bu araştırmaların, düzey ve türlerini amaçlara göre ayırmıştır: Akademikliğin gereği olarak süren araştırma; Eğitim-öğretim faaliyetleri ile ilişkili araştırma; Doktora ve Master programları kapsamında yapılan araştırma; öğrencilere araştırma alışkanlığı vermek için projelerle ilgili araştırma çalışmaları; Lisans düzeyinde araştırma; Yayınları derleme amaçlı araştırma; Bilimsel olması gerekmeyen kişisel araştırmalar.... Bu araştırma sonuçlarının mesleklere, eğitime ve topluma yansımaları için gerekli alt yapı üzerine de Teymur'un düşünceleri şöyledir:

Fonların, dallarımızda gerekli bilgi ve becerileri destekleyici yönlerde kullanımına çalışmak; stüdyo derslerinin, "bilimsel", "tasarımsal", "sanatsal" anlamdaki araştırmaları eğitim sürecine kullandırıcı ve değerlendirmeye katıcı biçimlerde yürütülmesine çalışmak; Araştırmanın, ağırlıklı olarak doktora sonrasında belirli

sayılarda makale yoluyla terfi etmenin bir aracı olduğu izlenimini silmek ve araştırmanın akademikliğin ayrılmaz bir parçası olduğu kavramını egemen kılmak; Araştırmaları lisans, lisansüstü ve öğretim elemanları düzlemlerinde teşvik edici, değer verici, ödüllendirici atılımlar yapmak; Kongrelere, bildirili-bildirisiz katılımı teşvik etmek; yurtiçi-yurtdışı kurum ve kişilerle işbirliğini artırmak; Kongre, seminer, sempozyum düzenlemek sonuçlarını yaymak; Araştırmalarımız hangi aşamada olursa olsun, fakülte ve bölümlerimizle paylaşmak; Bir üniversitede olması gereken 'akademik' ortamı iyi ders verme ötesinde gerçekleştirecek, yenilikçi, disiplinli, çok ortamlı ... etkinlikler yapmak (1997, s. 49-50).

TSE konusunda yayın yapan öğretim elemanlarının sayıca azlığı hem bu konuyu araştırması gerekenlerin kimler olduğu sorusunu ortaya koymakta hem de Teymur'un görüşlerini dikkate almamızı gerekli kılmaktadır.

Çizelge 10: Öğretim Elemanlarının Ne kadar Süredir TSE Dersini Yürüttükleri

Seçenekler		a	b	c	d	e	T
		1 yıl ve az	2-5 yıl	6-9 yıl	10-15 yıl	16 yıl ve fazla	
Form A 10. Soru							
TSE dersinin yürütülmesinde kaç öğretim yılı görev aldınız ?	f	3	8	7	8	1	27
	%	.11	.29,5	.26	.29,5	.3,5	100

• TSE'nde görev alan öğretim elemanlarının "a" seçeneğinde %11'inin 1 yıl ve daha az süreyi belirttiği, "b" seçeneğinde %2,5'unun 2-5 yıl süresini belirttiği; seçenek "c"de %26'sının 6-9 yıl; seçenek "d"de %29,5'unun 10-15 yıl; seçenek "e"de ise %3,5 öğretim elemanı 16 yılı aşkın süredir TSE derslerini yürüttüklerini belirtmiştir.

Çizelge 11: TSE Dersine Giren Öğretim Elemanının Özellikleri

Seçenekler			Evet	Hayır	T
Form A11. Soru					
TSE dersini verecek Öğretim Elemanı, aşağıdaki özelliklerden hangilerine sahip olmalıdır ?	a	f	11	5	16
		%	.68,5	.31	100
	b	f	18	3	21
		%	.85,5	.14	100
	c	f	9	9	18
		%	.50	.50	100
	d	f	13	9	22
		%	.59	.40	100
	e	f	15	8	23
		%	.65	.34	100

Çizelge-11'in "a" seçeneğinde %68,5 öğretim elemanı, TSE dersini verecek öğretim elemanının taşıması gereken özellikler kapsamında; (TSE konusunda lisansüstü çalışmalar yapmalı) özelliğine evet demiş, %31 öğretim elemanıysa hayır demiştir.

"b" seçeneğinde verilen (GSF'nin lisans eğitimini almış olmalı) özelliğine; %85,5 öğretim elemanı evet demiş, %14'ü ise hayır demiştir.

"c" seçeneğinde verilen (bu dersi her anasanat dalına o sanat dalı mezunu öğretim elemanı vermeli" görüşüne, %50 öğretim elemanı evet derken, diğer %50'si hayır görüşünü belirtmiştir.

"d" seçeneğinde verilen (pedagojik formasyonu olmalı) özelliğini %59,5 öğretim elemanı gerekli bulmuş, %40'ı ise bu görüşün karşısında olmuştur.

“e” seçeneğinde verilen (öğretim elemanları kişisel çabalarıyla bu konuda kendisini yetiştirmeli) görüşüne %65 öğretim elemanı evet demiş, %34’ü ise bu görüşe katılmamıştır.

Yukarıdaki bulgular göstermiştir ki “evet” seçeneklerinde beliren %’ler “hayır” seçeneğinden daha yukarıdadır. Çünkü seçenek “a”da evet’i işaretleyen %68,5 öğretim elemanının %18’i daha önce Çizelge-9’da gördüğümüz TSE konusunda lisansüstü çalışmalar yapan öğretim elemanlarıdır. Ayrıca, araştırmacılıklarıyla hiç değilse kendilerine derste yardımcı olacak çalışmaları hazırlayan öğretim elemanlarını da bu %’ye alırsak %40’ı daha önce bu özelliğin bulunması gerektiğini vurgulamıştır. Seçenek “a”da yayını olmayan ama bu özelliğin bulunmasının desteklendiğini göstermektedir. Seçenek “b”de verilen, GSF lisans programından mezun olmalıdır görüşüne karşı çıkan %14 öğretim elemanı ise daha önce Çizelge-3’te gördüğümüz uzmanlık alanı Mimarlık ve Endüstri Ürünleri Tasarımı olan %15’i oluşturan öğretim elemanlarıdır ki doğal olarak kendilerini %85,5’e dahil edemezlerdi. Çizelge 3’deki %15’i bu kapsama alırsak, seçenek “c”de beliren her sanat dalına o sanat dalı mezunu öğretim elemanı bu dersi vermelidir görüşünün yarı yarıya kabul-red aldığını görmüştük. Hayır diyen %50’nin %15’i uzmanlık alanı GSF dışından olan öğretim elemanlarıdır diyebiliriz. Böyle düşününce geriye kalan %35 öğretim elemanının ise GSF çıkışlı, ancak mesleğe yönelik öğrenci yetiştirme anlayışına sahip olduğu görülmektedir. Seçenek “c” ye evet diyen %50 öğretim elemanı ise TSE’nin amaçlarını bildiklerini, bölümler arası ve bölümler üstü bir disiplinle yürütülmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Bu nedenle sanat eğitimi çağdaş, aydın insanda bulunması gereken, sanattan anlayan ve toplum için gerekliliğine inanan bir kişiliğin geliştiriminde önemlidir

(Bingöl, 1986, s. 10). Sanat eğitimcisi ise bu kişiliğin gelişiminde görevli olmakla yükümlüdür.

Çizelge-12: Öğretim Elemanlarının Diğer Üniversitelerde Verilen TSE Programlarına İlgileri

Seçenekler		a	b	T
Form A 12. Soru		Evet	Hayır	
Diğer Üniversitelerde yürütülen TSE programlarına ilişkin bilgileriniz ve gözlemlerinizi var mı?	f	12	15	27
	%	.44	.55,5	100

- Çizelgede seçenek “a”da öğretim elemanlarımızın %44’ü kendi çabalarıyla TSE programları konusunda bilgilendiklerini belirtmektedir. Seçenek “b”de ise öğretim elemanlarının %55,5’u hayır işaretleyerek konuya ilişkin bilgileri olmadığını göstermektedir. Sanat eğitimcileri adına oldukça düşündürücü bir sonuçla karşılaşmaktayız. Çünkü özellikle sanat eğitimcilerinin çok yönlü yetişmiş bir kişiliğe sahip olması gerektiği hele hele sanatçı yetiştiren sanat eğitimcisi için bunun kaçınılmaz koşul olduğu vurgulanagelmıştır (San, 1995, s. 108).

- Bu bağlamda çizelgeyi değerlendirirsek sanat eğitimcisinin kendi alanında bile gözleme, araştırmacılığa kapalı olduğunu görmekteyiz. Bu sonuç aynı zamanda dersin kazanımlarının transfer konusunda da eksikler olduğunu göstermektedir.

Çizelge-13: Öğretim Elemanının Sınıf İçi Rolü.

Seçenekler					a	b	c	T
Form A 13. Soru								
TSE	Dersi	esnasında	öğretim	f	5	1	21	27
elemanının	sınıf	içindeki	rolü	%	.18,5	.3,5	78	100
nasıl								
olmalıdır?								

• Çizelgede öğretim elemanlarının, seçenek "a"da %18,5'i öğreticiliğe önem vermelidir, seçenek "b"de %3,5'i sanatçı tavrı sergilemelidir, seçenek "c"de ise %78'i öğretim elemanının sınıf içindeki rolünü eğitici ve sanatçı kimliğini dengeleyerek sergilemelidir, görüşünde olduğunu belirtmiştir. Buradan %18,5 öğretim elemanının, "TSE"de plastik kuralların öğreticiliğine ağırlık verdiği görüşünü çıkarabiliriz.

Cahit Kavcar, gençlerin enerjilerinin olumlu yönde kullanılması gerektiğini; dünyanın parayla ölçülemeyecek güzelliklerle dolu olduğunu; bu güzelliklerin gençlere gösterilmesinin, yaşamın temel amacı olduğunu vurgulamıştır. Gençlerin araştırmacı, görebilen, sevebilen, yaratıcı olabilen, kafayla, bedenle, elle çalışmayı öğrenebilmiş bir kişilik oluşturmalarında öğretim elemanlarının öğreticilikteki etkilerini anlatmıştır (1987, s. 206). Olcay Kırısoğlu ise eğitimde; sanatçı eğitimcilerin yapılan işin estetik boyutlu olmasında sanatçı gözüyle işe yaklaştıklarını, öğrencilerin korunmaya, geliştirilmeye açık çizgilerinin; ancak sanatçı tutkusu taşıyan öğretim elemanlarınca değerlendirilebileceği konusunu vurgulamıştır (1995, s. 123). Çizelgede gördüğümüz %78 öğretim elemanının, öğreticilik ve sanatçı kimliğini dengeli sunabilme düşüncesinde olduklarını görmek

öğreticilik ve sanatçı kimliğini dengeli sunabilme düşüncesinde olduklarını görmek memnun edicidir; fakat bu, öğretim elemanlarının olmasını istedikleri durumdur. Pratikte ise öğretim elemanlarının sınıf içi rollerini, düşünceleri bağlamında sunabildiklerini söylemek olasılığı görünmemektedir.

Öğrenci Anket Bulguları

Çizelge-14: Öğretim Elemanlarının Kişisel Anlatıma Yönelik Görüşleri.

Seçenekler		a	b	c	T
Form B 12. Soru		Evet	Hayır	Kısmen	
TSE derslerinde kişisel anlatıma	f	46	27	55	128
yönelmenize izin veriliyor muydu?	%	.36	.21	.43	100

- Çizelge-14'te öğrencilerin kişisel anlatma yönelmeleri konusunda seçenek "a"da %36'sı evet görüşünü belirtmiş; seçenek "b"de %21'i hayır görüşünü belirtmiş; seçenek "c"de ise %43'ü kısmen görüşünde olduğunu belirtmiştir. Seçenek "a"da görülen %36 öğrenci, TSE dersinde rahat bir ortamda çalışmış görünüyor. Seçenek "b"yi işaretleyen öğrencilerin %21'i ise otoritenin hakim olduğu bir programı sunuyor. "c" seçeneğinde görülen %43 sayısı ise hem "a" seçeneğini destekler durumdadır, hem de kişisel anlatıma izin verilmiyor anlamına gelmese de; sürekli disipline edici bir program izlendiğini belirtmektedir. Seçenek "c"de verilen kısmen cevabı ve seçenek "b"de verilen %21 hayır cevabı TSE dersini alan öğrenciler adına üzücüdür. Çünkü belli bir beceri değil öğrencinin eğilimlerinin gelişimi dikkate alınmalıdır. Eğitim, deneyim ve birikimlerin kişiliğe uygun biçimde işlenmesi, yeni bilgilere dönüştürülmesine olanak verecek biçimde programın düzenlenmesi gerektiği seminer programlarında belirtilegelmiştir (Akdeniz-Aksel, 1989, s. 11).

Çizelge-15: Öğretim Elemanının Sınıf Atmosferi.

Seçenekler		a Rahat Huzurlu	b Otoriter	c Dengeli	T
Form B 13. Soru					
TSE dersini aldığınız öğretim elemanı	f	38	18	71	127
sınıfta nasıl bir atmosfer sağladı?	%	.30	.14	.56	100

• TSE ders programını alan öğrencilerden yalnızca %30'u, seçenek "a"da otorite olmaksızın programın disipline edildiği, huzurlu bir atmosfer yaşamaktadır. "b" seçeneğinde ise öğrencilerin %14'ü aşırı baskıyla karşılaşmıştır. Baskı ve korkunun olduğu atmosferde ise yaratıcılıktan söz etmek olası değildir. Seçenek "c"de %56 sayısı ise otoritenin hakimiyetinde, huzurlu bir çalışma ortamının dengelendiğini belirtmektedir. Öztop, öğretim elemanları ve öğrenci işbirliğinin en etkin biçimde sağlanabilmesinde öğretim elemanlarına büyük görevler düştüğünü belirtmiş ve bir öğretim elemanının... ahenkli, özendirici sıkıcı olmayan bir ortamı yaratarak, hem sanat dallarıyla hem de öğretim elemanlarıyla ayrılmaz bir bütün oluşturabileceklerini anlatmıştır (1985, s. 15).

3.2.2. TSE Ders Programları ve Bugünkü Durum

Estetik kişilik oluşumuna yönelik TSE'nin istendik olarak gerçekleşebilmesi için birincil koşul sağlıklı program, ikinci koşul doğru eğitmen ve üçüncü koşul ise bu programın uygulanabileceği ortamdır. Ancak bu koşullar birbiriyle örtüştüğünde estetik kişilik oluşumundan söz edilebilir.

Araştırma kapsamındaki üniversitelerin fakültelerinden TSE'nin yazılı bir ders programı olduğu öğrenilmiş, fakat hiçbir fakülte bu ders programını

belgeleyememiş ya da belgelemek istememiştir. Bu nedenle öğretim elemanlarına ve öğrencilere konuyla ilgili anket formları uygulanmıştır.



Öğrenci Anket Bulguları

Çizelge-16: TSE Programlarında Öğrencilerin Konu Seçimi.

Seçenekler		a	b	c	T
Form B 14. Soru		Evet	Hayır	Kısmen	
TSE ders programlarında konular	f	77	9	42	128
seçilirken öğrencilere söz hakkı	%	.60	.7	.33	100
tanınmalıdır?					

- TSE ders programlarında konular seçilirken öğrencilerin %60'ı seçenek "a"da söz sahibi olmak istedikleri göstermiştir. Seçenek "b"de %7 öğrenci, bu görüşe katılmadığını belirtmiştir. Seçenek "c"de ise öğrencilerin %33'ü kısmen söz hakkı verilmelidir, görüşündedir.

- Öğrencilerin %60'ının gösterdiği kararlılık TSE dersinin otorite altında yürütüldüğünün göstergesi olabilir. Çünkü bu sayı içinde istenilen konuları TSE öğeleri kapsamında derste çalışamama şikayeti de vardır. Öğrencilerin %7'si ise henüz kendilerini derse ilişkin kararlar alabilecek yetkinlikten uzakta görmüşlerdir (3. ve 4. sınıf öğrencileri). "c" seçeneğinde (kısmen söz hakkı tanınmalıdır) görüşünde ise öğrencilerin fikirlerini öğretim elemanlarının denetleyiciliği ve gözetmenliği ile geliştirmek isteği vardır.

Cizelge-17: TSE Programının İçerik Açısından Değerlendirmesi.

Seçenekler	Form-B. 15. Soru	f	%
	TSE derslerinde hangi tekniklerle çalıştığınızı işaretler misiniz?		
a	Kurşun kalemle desen	113	.100
b	Kurşun kalem nokta, çizgi	97	.85
c	Rapido kalem nokta-çizgi	84	.74
d	Divit ucuyla, nokta-çizgi	51	.45
e	Fırça ile nokta-çizgi	72	.63
f	Sulu boya	82	.72
g	Mürekkep (lavi Çalışma)	73	.64
h	Guaş boya	94	.83
i	Pastel boya	43	.38
j	Yağlı boya	28	.24
k	Kolaj (Kes-Yapıştır)	73	.64
l	Baskı çalışmaları	40	.35
m	Kağıt hamur / kil çalışmaları	21	.18

Not: 15. soruyu 15 öğrenci hiç işaretlememiştir. İşaretleyen toplam öğrenci sayısı 113'tür. % hesaplamasında toplam sayı 113 olarak alınmıştır.

"a" seçeneğinde cevap %100'dür. Demek ki Güzel Sanatlar Fakülteleri'nin TSE ders programlarının tümünde desen çalışmaları (obje etüdları), modelden çizim yani kara kelem çalışmaları yapılmaktadır.

“b” seçeneğinde kurşunkalemle nokta-çizgi çalışmalarında bulunmayan öğrencilerin sayısı ise %15’dir.

“c” seçeneği nokta-çizgi çalışmalarına rapido kalem tekniğiyle devam eden, %74 öğrenciye gösterirken, %26 öğrenci programı “h” seçeneğindeki %83’ün renkli guaş çalışmalarıyla yürütmektedir. “d” ve “e” de ise %45-%63 arasında bir öğrenci kesimi divit ucu ve fırçayla nokta-çizgi çalışmalarına devam etmektedir. “f” ve “g” de %72 öğrenci renk konusunu suluboya ile %28’i, suluboya çalışan öğrenci grubundan, (ı seçeneğinde) %38 öğrenci pastel boya ile çalışmaktadır. “j” seçeneğinde %24 öğrencinin yağlıboya çalıştığı görülmektedir. Öğrencilerin %36’sı “k” da görüldüğü üzere kolaj çalışması yapmamaktadır.

“f” de öğrencilerin %35’i bu program kapsamında özgün baskı çalışmaktadır.

“m” de program kapsamında %18 öğrenci kağıt hamur ve kil ile modelaj çalışmalarında bulunmaktadır.

Yukarıdaki bulgular şu sorunları ortaya koymaktadır:

- Temel tasarım öğelerinden nokta ve çizgi ile bir dönemi dolduran çalışmaların yapılıyor oluşu, ardından diğer dönemi tamamıyla renkli çalışmaların kapsamasıdır.
- Tek başına ders olarak verilmeyen kolajın tekniğini, estetiğini öğrencilerin %36’sı tanımamaktayken, TSE ders programı kapsamında, tek başına sanat dalı olan özgün baskı çalışmalarının yaptırılmasıdır.
- TSE kazanımlarının üçüncü boyuta transferini sağlamaya yardımcı strüktür, hacim, oran-orantı konularında öğreticiliği vurgulanagelen modelaj çalışmalarını “m” seçeneğinde gördüğümüz gibi öğrencilerin %18’i yapmakta, geride

kalan %82 öğrenci ise bu öğeleri desen ya da kağıt katlama çalışmalarıyla öğrenmeye çabalamaktadır. Oysa ki kağıt üzerinde yapılan çalışmalardaki tüm estetik öğeler sırayla iki boyuta, üç boyuta taşınarak, TSE'nin amaçladığı dengeler, bütününe ulaşabilir.

Çizelge-18: TSE Dersine Yönelik Kaynak Talebi.

Seçenekler		a	b	c	T
Form B 16. Soru		Evet	Hayır	Kısmen	
Derse ilişkin yardımcı kaynak	f	52	39	37	128
arayışınız oldu mu, kaynaklara					
kolaylıkla ulaşabildiniz mi?	%	.40,5	.30,5	.29	100

- Bu soruda öğrencilere TSE dersinde yardımcı kaynak arayışları olup olmadığı sorulmuştur. Seçenek "a"da %40,5 öğrenci evet'i işaretlemiştir. Seçenek "b"de %30,5 öğrenci hayır görüşünü belirtmiş ve seçenek "c"de %29 öğrencinin kısmen görüşünde olduğu görülmüştür.

Çizelgedeki bulgulardan %30,5 öğrencinin kaynak aramak gibi bir kaygı yaşamadığını görüyoruz. Buna neden olarak, öğretim Elemanlarının böyle bir araştırmaya, öğrenciyi yönlendirmeden, kaynakları öğretim elemanlarının sağlaması olabilir. Ayrıca öğrenci kendisi için birşeyleri öğrenme-araştırma eğilimi göstermeyebilir. Öğrencilerin %29'u "c" seçeneğini işaretlemiş ama açıklamalar kısmını boş bırakmıştır. Kaynak aradığını "a" seçeneğinde belirten %40,5 öğrencinin de bir kısmı açıklama getirmiştir: Marmara ve Bilkent Üniversitesi öğrencileri, kütüphanemizde bütün kaynaklarımız mevcut; kaynaklara ulaşamamak için sorun yok; okul kütüphanesi oldukça zengin; Anadolu Üniversitesi öğrencileri, okulumuzun kütüphanesinden bulabiliyoruz, genel kütüphaneden yararlanıyoruz;

Hacettepe Üniversitesi öğrencileri, kısmen ulaşabildim, kolay olmasa da buluyoruz; yabancı da olsa kaynak bulabiliyoruz; evet denebilir, açıklamalarını yaparken. Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri, hayır kaynak bulamadım; hayır ulaşamadım yanıtlarını vermiştir. Yeni kurulan ve kütüphanesini yeni oluşturan Süleyman Demirel Üniversitesi de bu sorunu gidermek için titizlikle çalışmaktadır. Burada dikkat çekilmesi gereken bir nokta da şudur. Yeni kurulan fakülteler kitaplıklarını oluşturma süreci akabinde belki de oluşturamadan öğrencilerini mezun etmektedirler.

Yine karşılaştığımız diğer bir sorun da ikinci bölümde incelediğimiz TSE adına ilişkin kavram karmaşasıdır. Varolan kaynaklarda sıkça şu örneklerle rastlıyoruz. Mimarlıkta verilen TSE konusu üzerine bir kitap hazırlanıyor ve bu kitabın kaynakçası sanat fakültelerinin ve sanatçıların yayınlarından oluşuyor. Aynı şekilde sanat fakültelerinin yayınlarında da kaynakça da bir mimarın ve mimarlık fakültelerinin yayınlarını görebilirsiniz. İnternet kanalıyla TSE konusunda araştırma yaptığınızda, yine aynı tür çeşitlilikle karşılaşıyorsunuz. Bu sonuçlar bize, gerçek kavram karmaşasının temelini göstermektedir.

Öğretim Elemanları Anket Bulguları

Çizelge-19: Haftalık TSE Dersi Saatleri

Seçenekler		a	b	c	T
Form A 14. Soru		8 Saat	9-15 s.	16 saat üstü	
Anasanat Dalınızda haftada kaç saat	f	7	12	8	27
TSE dersi veriliyor?	%	.26	.44,5	.29,5	100

- Öğretim elemanlarının "a" seçeneğinde %26'sı haftada 8 saat TSE yapıldığını belirtmiştir, "b" seçeneğinde %44,5'u haftada 9-15 saat ve "c"

seçeneğinde %29'5'u haftada 16 saat TSE yapıldığını belirtmiştir. Oysa, TSE ders saatlerinin yapılan görüşmelerde bir fakültenin her anasanaat dalında eşit saatte olması belirtilmiştir. Öğretim elemanlarının program kapsamında farklı saat uygulamaları görülmüştür. "a" seçeneğinde bazı öğretim elemanları 8 saatin 4 saatini desen, 4 saatini ise tasarım olarak işlediklerini söylemişlerdir. Bu nedenle yine genel bir değerlendirmeye gidilmiştir. Çizelgede verilen % de sayısı araştırma kapsamındaki fakültelerin tüm anasanaat dalları kapsamında anlaşılmalıdır.

Çizelge-20: Yürütülen TSE Dersinin teorik Oranları.

Seçenekler		a	b	c	T
Form A 15. Soru		%50	%25	%10	
Yürüttüğünüz TSE dersinde verilen	f	10	13	4	27
teorik bilgilerin oranı nedir?	%	.37	.48	.15	100

- TSE dersinin verilen teorik yüzdesini, öğretim elemanlarının %37'si seçenek "a"yı işaretleyerek %50 olarak belirtmiştir. Seçenek "b"yi işaretleyen %48 öğretim elemanı ise teorik bilgilerin oranını %25 ve seçenek "c"yi işaretleyen %15 öğretim elemanı teorik bilgilerin oranını %10 olarak belirtmiştir.

Yürütülmekte olan TSE dersinin verilen en düşük teorik oranı %10'dur ve %15 öğretim elemanı tarafından verilmektedir. Bu sonuca göre öğretim elemanları dersin %90'ını uygulamalı olarak yürütmektedirler. %10'luk bir teorik anlatımda bu uygulamalara yeterli olmayacaktır. Öğretim elemanlarının %48'i dersin %25'ini teorik olarak yürütmektedirler. Oysa teorik ve pratik çalışmalar birbiriyle tamamlanarak bir anlam oluşturabilir. Bu nedenle %50 ayrılmaz bir bütünlük söz konusu olmalıdır. Bu görüşü seçenek "a"da görebiliriz.

Çizelge-21: TSE Dersinde Verilen teorik Bilginin İstenilen Oranları

Seçenekler		%10	%25	%50	%50'den fazla	Teori ve Pratiği Birbirinden Ayıramıyorum	T
Form A 16. Soru							
TSE'de verilen teorik bilgilerin oranı sizce ne olmalıdır?	f	2	6	9	5	5	27
	%	.7,5	.22	.33	.18,5	.18,5	100

Bu çizelge öğretim elemanlarının, program kapsamında öğrenciye anlatılmasını yeterli buldukları teorik bilgi yüzdesini göstermektedir.

• Öğretim elemanlarının %33'ü uygulama ve teoriyi yarı yarıya düşünmekte, %22'si teori için %10'un yeterli olduğuna inanmakta ve buna karşı olarak %18,5 öğretim elemanı %50'den daha fazla teorik bilgi verilmesini önermektedir. Burada %18,5 bir öğretim elemanı sayısı daha vardır ki yüzde oranı yerine düşüncelerini açıklamışlar: Teori ve pratiği birbirinden ayıramadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlara baktığımızda teori ve pratiğin, TSE için ayrılmaz bir bütün olduğu kaçınılmazdır. Çünkü her malzeme yeni bir tekniktir, her tasarım yeni bir düşüncedir ve mutlak sözellendirilmeli, açıklanabilmelidir.

Çizelge-22: TSE Derslerinde Gösterilen Örnek Sıralaması

Seçenekler		a	b	c	d	T
Form A 17. Soru		Uygulama Öncesi	Uygulama Sonrası	Uygulama Sürecinde	Çünkü	
TSE derslerinde bir konuyu işlerken örnek gösterim sıranız nasıldır?	f	5	5	8	9	27
	%	.18,5	.18,5	.29,5	.33	100

• Seçenek “a”yı işaretleyen öğretim elemanlarının %18,5’u, uygulama öncesinde örnek gösterdiklerini belirtmiştir. Seçenek “b”yi işaretleyen diğer %18,5, uygulama sonrasında örnek gösterdiklerini, seçenek “c”yi işaretleyen %29,5 öğretim elemanı, uygulama süresince örnek gösterdiklerini belirtmiştir. Öğretim elemanlarının %33 “d” seçeneğini işaretlemiş ve örnek göstermediğini, belirterek örnek göstermeme nedenlerini şöyle açıklamışlardır:

• “Birincisi koşullandırma oluşturuyor, ikincisi bol örnek varsa (slayt) görsel bombardıman biçeminde, çalışmadan önce gösteriyorum”. (Faruk Atalayer).

• “Çünkü önce problemi çözmeliler, sonra örnek tartışılmalı” (A.Ümit Kuseyrioğlu).

• “Çünkü görsel bellek oluşumunu etkilemektedir” (Cemil Ergün).

• “İlk yıl tasarım stüdyosunda örneklerle tek yönlü düşünceye kayılabilir. Öğrenciye, doğal çevreden, öğretilme sürecindeki kavramın, gözlenmesine yönelik, örnekler gösterilebilir” (Şenol Yağız).

• “Çünkü kendilerinin yaratmasını istiyorum” (Birsen Gültekin).

• “Yaratıcılık ve tasarım eğitiminde örnek öğrenciyi sınırlamakta ve sanki öyle yapılması istendiği anlayışı oluşmaktadır” (N.Kemal Sarıkavak).

• “Çalışma konularının içeriğine göre, örnek gösterimi değişik aşamalarda gündeme gelebilir; ancak yönlendirme ve öykülendirme etkisi gözden kaçırılmamalıdır” (Erdal Aygenç).

Sonuç olarak; öğretim elemanları gösterilen örneklerin taklit edilmelerinden çekinmektedirler. Oysa gözle düşünmeyi öğrenen her öğrenci için örnekler, estetik öğelerin kullanımını, nasıl düşünüldüğünü el-göz-beyin birlikteliği çözümünü

görebilmeleri için çok önemlidir. Bunu sağlamak için de öğretim elemanının öğrencilerin gözle düşünebildiğine inanması gerekir.

Lowry Bates görmeyi öğrenemeyen, çizgi, renk, biçim elemanlarını nasıl görmek gerektiğini bilmeyenlerin bir eseri anlayamadıklarını belirtmiştir (19..., s. 20-24).

O halde görmeyi öğrenemeyen kişi, eseri anlayamıyorsa, anlatması da beklenemez.

Çizelge-23: TSE Öğretiminde Kullanılan Araç Gereçler.

Seçenekler		a	b	c	d	e	f	T
Form A 18. Soru		Kitap	Slayt	Film	Röpro.	Video	Diğer	
TSE öğretiminde kullandığınız araç-gereçler hangileridir?	f	18	18	6	13	5	10	27
	%	.66,5	.66,5	.22	.48	.18,5	.37	100

Öğretim elemanları bu soruda birden fazla seçenek işaretlemişlerdir. Çünkü birden fazla araç gereci kullanmaktadırlar. Toplam soruyu işaretleyen öğretim elemanı sayısı 27 olduğu için % hesaplamalarında bu sayı kullanılmıştır. “a” ve “b” seçeneklerindeki %66,5 sayıları kitap ve slaytın birinci sıralamada yer aldığını göstermektedir. %48 sayıyla ikinci sırada röprodüksiyon, üçüncü sırada %37 sayıyla “diğer....” olarak verilen “f” seçeneği yer almakta ve açıklamalarda eski çalışmalarla fotoğraf olarak belirtilmektedir. Dördüncü sırada %22 sayıyla “c” seçeneği, film bulunmaktadır. %18,5 sayıyla beşinci sırada “e” seçeneği video yer almıştır. Öğretim elemanlarının hemen hemen %70’i kitap ve slayt örneklerinden yararlanmaktadır diyebiliriz. Ardından röprodüksiyon belirlemektedir. Fakültelerin ekonomik imkanları

video-filmi sağlayacak yeterlilikte olmadığından büyük oranda kullanılmadığı görülmüştür.

Çizelge-24: TSE Öğretiminde Kullanılan Araç-Gereçler.

Seçenekler		a	b	T
Form A 19. Soru		Evet Çünkü....	Hayır Çünkü,...	
Öğrencileriniz çalışmalarına motivasyonda güçlük yaşıyorlar mı?	f	17	6	23
	%	.74	.26	100

• Öğretim elemanlarının dördü, bu soruyu işaretlememişlerdir; %74'ü seçenek "a"yı işaretlemiş, öğrencilerin motivasyonda güçlük çekmediklerini, %26'sı ise seçenek "b"yi işaretlemiş karşı görüşte olduklarını belirtmişler ve nedenlerini açıklamışlardır.

a) "Evet, çünkü," seçeneğini işaretleyen öğretim elemanlarının açıklamaları aşağıda verilmiştir:

• "Lise eğitim sisteminin izleri ilk sene devam ediyor" (Leyla Özcivelek, G. Doğan Ekşioğlu, Sibel Ertes)).

- "Çünkü hepsi bu bölüme isteyerek girmiyor" (Orhan Anafarta).
- "Birikimleri ve kaynakları yok" (Türkan Erdem).
- "Öğrenci seçimi rastgele yapılıyor" (Şenol Yağız).
- "Çünkü programları gereğinden fazla yüklü" (Mesut Çelik).
- "İlk anda herşey çok zor görüldüğü için" (Rıdvan Coşkun).
- "Çünkü program yoğun ve temel kavramları algılamak ağır geliyor"

(Halim Çeliker).

b) “Hayır, çünkü” seçeneğine getirilen açıklamaları:

- “Çünkü onları bilme, anlatma gösterme gerekirse önünde uygulama yapma ile büyülüyorum” (Faruk Atalayer).
- “Uyguladığım sistem oturmuş bir sistem deneyselliğe açık” (Erkan Özdilek).
- “Çalışma atmosferini sürekli canlı tutuyorum” (Mehmet Özer).
- “Sürekli yeni konular seçiyoruz” (Serap Ünal).
- “Çünkü çalışmalarla ilgili problemlerin tam olarak kavranması onların önlerine gelecek problemlerin çözümünü kolaylaştırıyor” (Mümtaz Demirkalp).

Çizelge-25: TSE Çalışmalarında Etüd Çalışmaların Yüzdesi.

Seçenekler			Evet	Hayır	T
Form A					
20. Soru					
TSE dersi çalışmalarında.....	a	f	10	9	19
		%	.52,5	.47,5	100
	b	f	15	6	21
		%	.71,5	.28,5	100
	c	f	18	5	23
		%	.78	.22	100
	d	f	21	4	25
		%	.84	.16	100

- Seçenek “a”da verilen (modelden renkli ve renksiz çalışmalar ağırlıklı olmalı) görüşüne öğretim elemanlarının %52,5’u “evet”i işaretlemişler, %47,5 ise “hayır”, işaretlemişlerdir.

Seçenek “b”de verilen (renkli ve renksiz tasarım çalışmaları ağırlıklı olmalı) görüşüne %71,5’i evet demiş, %28,5 ise bu görüşe hayır demiştir.

Seçenek “c”de (obje etüdları yaptırılmalı) görüşünde %78 öğretim elemanı doğrulamış, %22’

Seçenek “d”de (her ikisinin dengesi sağlanmalı renkli renksiz model, tasarım çalışmaları ve etüd) görüşüne ise %84 ğretim elemanı katılmış, %16 ğretim elemanı hayır görüşünde olduğunu belirtmiştir.

Çizelge-26: TSE’de Renkli alışmaların Yüzdesi.

Seçenekler	a Evet çünkü....	b Hayır nk....	T
Form A 21. Soru			
TSE ‘‘dersi uygulamalarında renkli çalışmalar dersin en az %50’sini kapsamalıdır?	f 15	12	27
	% .55,5	.44,5	100

- TSE ders programının %50’sinin renkli çalışmalara ayrıldığını, %55,5 ğretim elemanı “a” seçeneğini işaretleyerek onaylamıştır. %44,5 ğretim elemanı ise “b” seçeneğini işaretlemiş ve bu görüşü katılmamıştır. Seçenek “a”ya getirilen açıklamalar şöyledir:

- “Evet, çünkü renkli çalışmalardan kasıt 1- Ekolin, 2-Markr, 3-Toz Pastel, 4-Suluboya, 5- Guaş boya 6-Plastik boya, 7-Renkli kağıt(fon) ise evet” (Faruk Atalayer).

- “nk İç Mimari’de renk ğgesinin yeri bellidir” (Hakan Ezer).
- “nk renk önemli bir unsurdur, çalışmaları yapılmalıdır” (G.Doğan Ekşioğlu)

- “Görsel anlatımda renk etkili ve önemlidir” (Cemil Ergün).
- “Renk bilgisi ve öğrenilmesi oldukça önemlidir” (Serap nal)

Seçenek “b”ye getirilen açıklamalar şöyledir:

- “Hayır, çünkü çalışmaları renkli ve siyah-beyaz diye ayırmamalı, yalnız yaratıcılığı, bireyselliği, özgürlüğü ortaya çıkarmalıdır” (Türkan erdem).

- “Renk konusunda bir oran saptaması olamaz”.

- “Bu oran bölümlere ve ders saatine göre değişir”.
- “Bu gereksinimleri belirlemek lazım”.

Yukarıdaki bulgular %44,5 öğretim elemanının renkli çalışmaların %'sini fazla bulduklarını göstermiştir. TSE çalışmalarında amaç, resim boyama tekniklerini öğretmek değildir. Renklerin görsel dilini doğada her öğrenci okuyabilmelidir. Tüm boya çeşitlerinin tekniğini öğretmek demek resim anasanaatı dalı ağırlıklı bir TSE dersi yapmak demektir. Eğer böyle düşünülürse, kağıt hamur ve kil çalışmalarında da çeşitli malzemeler ve teknikler öğretilmelidir; tabii ki TSE'nin öncelikli amacı teknik öğretmek değil yaratıcı kimliği ortaya çıkarmaktır. Bu bağlamda zaten renk ögesi boyutlu bir konudur ve TSE programının %30'unu kapsamalı, bilinçli olarak verilmeli, gerekiyorsa ders programı konularına göre öğretim elemanlarının uzmanlık alanlarına göre paylaştırılmalıdır.

Çizelge-27: Öğretim Elemanlarının TSE Dersinde Yaşadığı Sorunlar.

Seçenekler			Evet	Hayır	T
Form A 22. Soru					
TSE dersini yürütürken yaşadığınız sorunlar aşağıdakilerden hangileridir?	a	f	9	6	15
		%	.60	.40	100
	b	f	17	5	22
		%	.77	.23	100
	c	f	11	4	15
		%	.73	.26,5	100
	d	f	20	7	27
		%	.74	.26	100
	e	f	7	4	11
		%	.63,5	.36	100

- Seçenek “a”da verilen (ders saatleri uygulama ve program için yetersizdir) sorununu öğretim elemanlarının %60'ı yaşadığını kabul etmiş, %40'ı ise böyle bir sorunu olmadığını belirtmiştir. Seçenek “b”de (atölye ortamı yetersizdir) sorununu %77 öğretim elemanı doğrulamış, %23'ü ise hayır görüşünü belirtmiştir.

Seçenek “c”de verilen (kullanılan malzeme yeterli değildir) görüşünü %73 ğretim elemanı kabul etmiş ve yine %26,5 ise yeterli görmüştür. Seçenek “d”de verilen (ğrencinin hazırbulunuşluk düzeyi yetersizdir) sorununu %74 ğretim elemanı doğrulamış ve yine %26’sı hazırbulunuşluk düzeyini yeterli gümüştür. Seçenek “c”de verilen (ihtiyaç duyulduğunda yeterli kaynak bulunamamaktadır) sorununa %63,5 ğretim elemanı evet, %36 ğretim elemanı ise hayır görüşünü belirtmiştir.

Öğretim elemanlarının yaşadığı sorunları yüzde oranlamasına göre sıralarsak sonuç şöyledir:

Birinci sırada %77 sayıyla, atölye ortamı yetersizliği,

İkinci sırada %74 sayıyla, öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyinin yetersizliği,

nc sırada %73 sayıyla, kullanılan malzeme yetersizliği,

Dördüncü sırada %63,5 sayıyla, ihtiyaç duyulduğunda yeterli kaynağın bulunamaması,

Beşinci sırada %60 sayıyla, ders saatlerinin program için yetersizliği yer almaktadır.

Yukarıdaki bulgularda ikinci sırada yer alan “d” seçeneği anket formlarının uygulandığı tüm ğretim elemanları tarafından işaretlenmiştir. Bu sebeple dersteki birincil sorun olarak değerlendirmek daha doğru olacaktır. Seçenek “d” öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyinin yetersizliğini sunmaktadır. Bu sonuç ise hem ortaöğretimde verilen eğitimin hem de fakültelerin ğrenci seçiminde yaptıkları sınav programının irdelenmesi gereğini ortaya çıkarmaktadır.

Çizelge-28: Öğretim Elemanlarının TSE Programını Oluşturma Görüşleri.

Seçenekler			Evet	Hayır	T
Form A 23. Soru TSE ders programı yapılırken,	a	f	20	4	24
		%	.83	.17	100
	b	f	18	5	23
		%	.78	.22	100
	c	f	11	7	18
		%	.61	.39	100
	d	f	12	9	21
		%	.57	.43	100
	e	f	15	5	20
		%	.75	.25	100

- Seçenek "a"da (sanatın temel kuram ve uygulamalarına yer verilmeli)

görüşü (83 öğretim elemanı tarafından doğrulanmış %17 öğretim elemanı bu görüşe katılmamıştır.

Seçenek "b"de (öğrencilerin algılama ve beceri düzeyleri dikkate alınmalı) görüşü %78 sayıyla doğrulanmış, %22 öğretim elemanı ise bu görüşü doğrulamamıştır.

Seçenek "c"de (ders saati, öğrencilerin ilk sene alacakları uygulamalı ve teorik dersler dikkate alınarak belirlenmeli) görüşü %61 kabul edilmiş, %39 doğrulanmamıştır.

Seçenek "d"de (ders üniteleri tüm anasanat dallarının özellikleri temel alınarak belirlenmeli) görüşü %57 doğrulanmış, %43 oran bu görüşün karşısında olmuştur.

Seçenek "e"de (öğretim elemanları kendi programlarını öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda oluşturup, uygulamalıdır) görüşü %75 evet işaretlenerek doğrulanırken, %25 öğretim elemanı bu görüşe de katılmamıştır.

“c” seçeneğini işaretleyen %61 öğretim elemanı, TSE ders saatinin belirlenmesi konusunda, öğrencilerin ilk sene alacakları derslerin en boyutlusu olarak TSE’yi görmektedirler. Ders ünitelerinin tüm anasanat dallarını temel almasını sunan “d” şıkkına %43 öğretim elemanı hayır demiştir. Buradan %43’ün şöyle düşünebileceği; “TSE anasanat dalları arasında ortak dil oluşturamaz ve alana yönelik düşünülmelidir” çıkarımını yapabiliriz. Öğretim elemanlarının aynı zamanda DSE ders programı konusunu daha önce düşünmediklerini ve özellikle “e” seçeneğinde verilen görüşe katılmamaları TSE eğitimcilerinde bulunması gereken nosyonlardan uzak olduklarını göstermektedir.

Çizelge-29: Üniversiteler Arasında TSE Konusunda Etkinliklerin Yeterliği.

Seçenekler		a	b	c	T
Form A 24. Soru					
Üniversiteler arasında Güzel Sanatlar Fakülteleri belli ilkeler oluşturmalı ve periyodik olarak TSE konusunda; seminerler, paneller; seminerler, paneller vb. etkinlikler düzenlemelidirler.	f	25	1	1	27
	%	.92,5	.3,5	.3,5	100

• Çizelge-29’da sunulan öneriyi öğretim elemanlarının %92,5’u seçenek “a”yı işaretleyerek doğrulamışlardır. Seçenek “b”de %3,5 oran bu öneriye hayır demiş, seçenek “c”de ise %3,5 oran görüşü diğer olarak işaretlemiş, açıklama yapmamıştır.

Öğretim elemanlarının büyük yüzdesi TSE konusunda üniversiteler arası etkinliklerin düzenlenmesi, tartışılması görüşündedirler. Demek ki bu alanda pek çok

konu görüşülmek istenmekte, öğretim elemanları tartışmak, bildiklerini sınamak, öğrenmek istemektedirler.

Çizelge-30: TSE Programlarının Duygusal ve Mantık Oranları.

Seçenekler		a	b	c	T
Form A 25. Soru		Sezgisel Duygusal	Plastik Kural	Eşit Ölçü	
TSE’de plastik kuralların ve duygusallığın önemi konusunda benimsediğiniz görüşü işaretleyiniz.	f	—	6	21	27
	%	—	.22	.78	100

• Bu soruda sunulan önerinin “a” seçeneğinde verilen (TSE duyu, duygu ve sezgilere ağırlık verecek etkide olmalıdır) görüşüne öğretim elemanlarının hiç biri katılmamıştır. Seçenek “b”de verilen (TSE’nde plastik kurallar ağırlıklı olmalıdır) görüşüne %22 öğretim elemanı katılmıştır. Seçenek “c”de her ikisinin eşit ölçüde önemli ve etkili olduğu %78 sayıyla belirtilmiştir.

Öğretim elemanlarının %78’i duygu, sezgi ve plastik kuralları eşit ölçüde benimsemiştir. %22’si ise TSE’de plastik kurallar ağırlıklı olmalıdır görüşüyle önce tasarım kuralların benimsemiştir. Oysa plastik kurallar yaratıcı kişiliğin oluşumunda ikincil olarak yer almalıdır. Serap Etike’nin (1995, s. 80)’de belirttiği üzere öğretme sürecinde öğreticinin bilgi beceri ve davranışları, duyuşsal davranışlarıyla bütünleştğinde anlam kazanmaktadır. Etike, öğreticinin, mesleğinde ne denli bilgili ve becerili olursa olsun, gerekli duyuşsal davranışlara sahip değilse başarılı olamayacağını belirtmiştir. Bu açıklamalar bağlamında “c” seçeneğindeki sonuç TSE’nde bu konuda görülmek istenen dengenin %78 sağladığını göstermiştir.

Çizelge-31: TSE Öğretimini Etkileyen Ögeler.

Form A 26. Soru	Sıra No:		1	2	3	4	5	T	
	Seçenekler								
TSE ve öğretimini etkileyen öğeleri önem sırasına göre işaretleyiniz?	Fiziki ortam	a	f	1	1	5	5	15	27
		%	.3,5	.3,5	.18,5	.18,5	.56	100	
	ğretim elemanının niteliği	b	f	19	2	—	4	2	27
		%	.70	.7,5	—	.15	.7,5	100	
	Uygulanan yöntemler	c	f	1	5	12	6	3	27
		%	.3,5	.18,5	.45	.22	.11	100	
	öğrencilerin niteliği	d	f	2	14	3	2	6	27
		%	.7,5	.52	.11	.7,5	.22	100	
	Ders programının içeriği	e	f	2	5	7	9	4	27
		%	.7,5	.18,5	.26	.33	.15	100	

- Çizelgede yüzde sayılarını incelediğimizde

Birinci sırada “b” seçeneği,

İkinci sırada “d” seçeneği,

Üçüncü sırada “c” seçeneği,

Dördüncü sırada “e” seçeneği,

Beşinci sırada “a” seçeneğinin yer aldığını görmekteyiz. Öğretim elemanları yaptıkları sıralamada araç-gereç ve fiziki koşulları, beşinci derecede önemli görmüş, ders programının içeriğini dördüncü dereceye almıştır. TSE öğretimindeki birinci etkeni öğretim elemanının niteliği, ikinci etkeni öğrenci niteliği ve üçüncü etkeni de uygulanan yöntemler olarak belirtmişlerdir.

Çizelge-32: TSE Programının Türkiye'nin İhtiyacına Göre Uygulanabilirliği.

Seçenekler		a	b	T
Form A 27. Soru		Evet	Hayır	
Yüksek öğretim, Güzel Sanatlar Eğitiminde uygulanan TSE dersi için,	f	20	5	25
..... Türkiye'nin ihtiyacına göre bir TSE programı geliştirilmelidir?	%	.80	.20	100

• Bu soruyu iki öğretim elemanı cevapsız bırakmıştır. %80'i ise "a" seçeneğini işaretleyerek Türkiye'deki sanat eğitimi sorunlarının, ihtiyaçlarınızı giderecek bir programın geliştirilmesi görüşünü desteklemişlerdir. Çizelge-27'de (Seçenek "d") öğretim elemanlarınca öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyi yetersiz bulunmuştur. Bu nedenle diğer sorunları da değerlendirmeye alarak bu konu etkinlik çerçevesinde tartışılmalı, sonuca ulaştırılmalıdır.

Mümtaz Işngör, sanat eğitiminin fonksiyonlarında başarılı olabilmesi için, mutlaka toplum ve öğrenci kitlesine yararlı olacak bir biçimde programlanması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca batı ülkelerinde başarılı ve geçerli olan metodların bizim toplum yapımız ve öğrencilerimizin kültür düzeyi için aynı ölçüde yararlı olmayabileceğini anlatmıştır. Sonucu şöyle bağlamıştır: "... pek tabiidir ki batının sanat eğitimi metodlarını kendi bünyemize uydurmaksızın uygulamak, kendi teknik ve malzeme imkanlarımızı bilmemek eğitimin faydacılığını yitirir (Işngör, 1977, s.2).

Doğan Kuban'da Türkiye'deki mimarlık yaşamı için TSE'nden pek farklı olmayan görüşlere sahiptir: "Kendi mimarlık yaşamımızdaki kuram yokluğu dışında Batıdan esinlenerek yapılan mimari uygulamaların kuramsal temelleriyle pek

ilgilenilmemiştir. Batılı biçimleri, bir mal gibi görsel özellikleriyle ithal etmişiz” (Kuban, 1992, s. 83).

Kuban'ın mimarlık sözcüğünü kullanarak yaptığı açıklamalarını, TSE kavramını kullanarak alımlayabiliriz: Denebilir ki TSE öğretimi, özellikle tasarım çizgisiyle birlikte felsefesini de getirir, bunlar birbirlerinden ayrılamazlar. Yaşamını felsefesiz, kuramsal düşüncesiz sürdüren kültür ortamının bir aldatmacasıdır bu. TSE dersini her fakültede sanatçılar vermese de, Bauhaus'taki sanatçıların koyduğu esaslar üzerine bilinçli bazen de bilinçsiz olarak yürütülmektedir.

3.2.3- TSE'nde Yöntemler

Kavram ve farklı bir eğitim tarzı olarak, kişiselliği zorlayan, yaratmayı, hep yaratmayı amaçlayan bir yöntemdir, TSE. Seneler önce eğitimci Bruna Munari, kimi sanat okullarında geliştirilen fotokopi teknikleri, ile öğrencilerle yaptığı kolektif çalışmalarla hayli yol katetmiştir. Bugün kimi batı sanat üniversitelerinde de, TSE derslerine bilgisayar girmiştir. Yapılanlar yalnızca araştırmadır, elemanı tanımaya, olanaklarını sanat içinde zorlamaya yöneliktir (Işingör, 1989, s.44).

TSE Bauhaus okulunda önce duyuların eğitimi olarak başlamıştır: Dokunma, görme, işitme duyularının eğitilmesidir. Herbert Read dokunma ve görme duyularına yönelik eğitimde kullanılabilecek bir yöntemi şöyle açıklamaktadır: “Çeşitli dokuma ipliklerinden yapılmış bir tablo; basınç ve titreşim duyuları için bir vida tablosu; yumuşakla sert, cilalıyla pürüzlü arasındaki karşıtlıkları göstermek için çeşitli malzemelerden yapılmış bir tablo. Bütün bunlar daha karışık tablolar halinde birleştiriliyor ve öğrenci tıpkı bir müzik öğrencisinin piyanoda ses alıştırmaları yapması gibi bunlar üzerinde dokunma alıştırmaları yapabiliyordu. Böyle bir temelle malzemenin fiziksel özellikleri, yapısı dokusu, yüzeysel görünüşü ve kütsel dizilişi

arasındaki bağıntılar araştırılıyordu. Aynı malzemeden yapılmış farklı aletlerin, farklı etkilerini gösterecek alıştırmalarla, öğrenci formla malzeme arasındaki estetik bağıntıları belirleyen özellikleri öğreniyordu” (Read, 1973, s.190)

Birsen Doruk ise iki boyutlu bir çalışmada, problemin çözüm ve ifadesinde üç boyutlu modele yer vererek tüm olanakların irdelenmesini kullanılagelen bir yöntem olarak belirtmiştir. Uygun malzemenin çamur olduğunu ve basitten karmaşığa doğru çalışabildiğini anlatmıştır (1980, s. 75).

Öğretim Elemanları Anket Bulguları

Çizelge-33: TSE Çalışmalarında Yöntemler.

Seçenekler				Evet	Hayır	T
Form A 28. Soru						
TSE dersinde öğrenciye,	Anasanat dalına göre malzeme	a	f	16	11	27
			%	.59	.41	100
.....	Alandışı malzeme	b	f	12	15	27
			%	.44,5	55,5	100
.....	Bol örnek sunumu	c	f	18	9	27
			%	.66,5	.33	100
.....	Grup çalışmaları	d	f	20	7	27
			%	.74	.26	100

• Çizelge-33’te TSE dersinde öğrencilerin seçenek “a”da verilen (anasanat dalına uygun malzemelerle çalıştırılmalı) önerisini öğretim elemanlarının %59’u evetle doğrulamış, %41’i ise bu öneriye katılmamıştır.

Seçenek “c”de verilen (bol örnekler sunulmalı) önerisini %66.5 öğretim elemanı kabul etmiş %33’ü ise bu görüşe katılmamıştır.

Seçenek “d”de (grup çalışmaları yaptırılmalı) görüşünü %74 öğretim elemanı doğrulamış, %26’sı bu görüşe karşı olduğunu belirtmiştir.

Çizelgenin genel görünümünü incelediğimizde “a” seçeneğinde %40 oranını anasanat dalına yöncilik malzemeyeyle çalışmaya bağımlı kalmak istemediği “a” seçeneğinde %44,5 öğretim elemanının alan dışı malzemelere sıcak baktığı

görülmüştür. “d” seçeneğinde %74 öğretim elemanının grup çalışmaları örneğini kabul etmesi öğretim elemanlarının kendi yöntemlerini, kendilerinin geliştirebilirliğini göstermiştir. “c” seçeneğinde bol örnek sunumu önerisinin hayır yüzdesi daha önce Çizelge-22’de örnek göstermeyen öğretim elemanları sayısında da yine %33 olarak belirmişti. Oysa ki alan dışı örnekler özellikle seçilebilir, örnekler üzerinde kritik yapılabilir. Böyle bir yöntemle verilen bilgileri öğrenci, kendi çalışmasına transfer edebilir. Alan dışı örneklerin gösterimi öğrenciyi kopyaya değil anlamaya, algılamaya götürebilir.

Server Tanilli eğitimimizin gündeminde yer alan, geçmişte örnek uygulamaları bulunan “politeknik eğitim” üzerinde durmuştur. Terim, “çok yönlü teknik ve beceri” anlamında olup, Fransız Devrimi döneminde gündeme gelmiştir. Marx ve Engels bu kavrama açıklık kazandırmışlardır: Zihni çalışma ile bedensel çalışma arasındaki ikilik ve karşıtlık kaldırılmış olacak ve bu yapılırken insanın çok yönlü gelişimi de sağlanmış olacaktır. Poteknik öğretim zihni çalışma ile bedensel çalışmayı birbirinden ayıran klasik eğitim görüşüne karşıt olarak belirmiştir (1996, s. 108).

“..... Çağdaş gelişimlerin ışığında çağdaş bir insan tipinin yetişebilmesi için sözkonusu kurumların çağdaş teknolojinin tüm olanaklarından yararlanması zorunludur. Yalnız kurşunkalem ve kağıtla sanatçı ve sanat eğitimcisi yetiştirme olayına geçmişte bile rastlamak güçtür”

(Günay, 1977, s. 3). Günay da buradaki görüşüyle Tanilli’nin politeknik eğitim görüşünü desteklemektedir. O halde TSE dersi bağlamında, bu çeşitlilik; teknik, malzeme çeşitliliği ve en öncesi yöntem çeşitliliği olarak düşünülmelidir.

Çizelge-34: Öğretim Elemanlarının TSE Kazanımlarının Transferi Konusunda Yöntemleri.

Seçenekler				Evet	Hayır	T
Form A 29. Soru						
TSE dersinin kazanımlarını, öğrencilerin üst sınıflarda uygulamalı çalışmalara transfer edebilmeleri için öğretim elemanları	Derste eleştiri ve özeleştiri	a	f	26	1	27
			%	.96	.3,5	100
	Yüzey çalışmalarında transfer	b	f	18	2	20
			%	.90	.10	100
	Transfer çalışmasını sözellendirme	c	f	15	3	18
			%	.83	.16,5	100
	Yöntem geliştirmeli	d	f	9	6	5
			%	.60	.40	100
	Tartışma ortamı sağlanmalı	e	f	17	5	22
			%	.77	.23	100

• Öğretim elemanları “a” şıkkının “evet” seçeneğiyle birinci sıralamada %96 sayıyla, (derste çalışmalar üzerine olabildiğince eleştiri vermeli ve özeleştiri istemeli) görüşündedir. %3,5 öğretim elemanı ise bu görüşe katılmamıştır. İkinci sıralamada %90 görüşle “b” şıkkı (yüzey çalışmalarının iki ve üçüncü boyuta transfer çalışmaları yaptırılmalı) görüşü kabul edilmiştir. “c” şıkkında verilen (bir çalışmanın bir başka çalışmaya transfer konusu sözellendirilmeli ve açıklanmalı) görüşü %83 evet, %16,5 hayır görüşü almıştır. “d” şıkkı (öğrenci çalışmalarını toplayıp, farklı öğrencilere dağıtarak yeni bir yorum istemeli vb. yöntemleri geliştirmeli) görüşü %60 kabul edilmiş, %40 kabul edilmemiştir. “e” şıkkında verilen (ikili ve üçlü gruplar halinde öğrenciler çalıştırılmalı ve tartışma ortamı sağlanmalı) görüşü %77 doğrulanmış ve %23 kabul edilmemiştir. Çizelgeden şu sonucu çıkarabiliriz: Demek ki her öğretim elemanı TSE kazanımlarının transferi konusunda yöntemler

geliştirebilir. Çizelgede %77-96 arasındaki sayı öğretim elemanlarının yeni önerilere açık olduklarını göstermektedir. Ancak yaratıcılık eğitimi veren sanat eğitimcileri yöntemlerini kendileri tasarlayabilmelidir. “d” şikkında yöntemlerin geliştirilmesi önerisine %40 öğretim elemanı hayır demiş ve araştırmacının “e” şikkındaki bir yöntem önerisinde hayır oranı %23 olmuştur. “c”de %83 evet görüşü alan öneri “a” şikkının “evet” görüşüyle hemen hemen örtüşen bir durum ortaya koymuştur.

Yöntem, yaparak öğrenme olmalı, doğrunun konulan kurallara uyarlılıkla saptanacağı, her soruna en az iki ve birbirinden farklı seçeneklerle çözüm aranması gereği vurgulanmalıdır. Bir denemede “doğru” denene, bir diğerinde “yanlış” diyerek birbirine zıt öneriler getirmeye çalışmak..... tek doğru olmadığını göstermek ve ön yargılardan kurtulmak için çok yararlı bir yöntemdir (Denel, 1981, s. 8).

Çizelge-35: TSE Programında Tasarıma Yöneliş Yöntemleri.

Seçenekler		a	b	c	T
Form A 30. Soru		Ögesel Çalışmalar	Modelden yapılan çalışmalar	Her ikisinin değerlendirilmesi	
TSE Programı uygulanırken,	f	8	2	17	27
.....	%	.29,5	.7,5	.63	100

- Öğretim elemanlarının %29’5’i seçenek “a”da TSE dersinde, ögesel çalışmalardan başlayarak tasarıma giden bir yol izlemektedir. “b” seçeneğinde %7.5 öğretim elemanı ise önce modelden desen çalışması yaptırmakta ve sonra tasarıma giden çalışmalar yaptırmaktadır. Öğretim elemanlarının %63’ü ise “c” seçeneğini

işaretleyerek yukarıda belirtilen her iki yolu dengelemeye çalıştıklarını tasarıma giden bir yol izlediklerini belirtmişlerdir.

“Salt bir tek modelle yapılmaya çalışılan işten fazla verim alınmayabilir. Sürekli deneyerek farklı modelleri uygulamak gerekir.... tasarımı öğrenmenin yanında, öğrencilerin kişilik kazanabilmeleri ve çalışmaları için sorumluluk kabul etmeleri gerekir” (Denel, 1998, s. 50). Burada Denel’in görüşlerinde görüldüğü üzere, modellerden yapılan çalışmalar tasarımı ve tasarım öğelerini öğrenmeyi sağlamaktadır. Ancak model çalışmaları yapılırken temel tasarım öğeleri gözardı edilmeli ve denge iyi kurulmalıdır. Çünkü tamamıyla ögesel ağırlıklı çalışmaların yapılması da yanlış anlamalar ortaya koymaktadır. Böyle bir durum öğrencinin ders bilgilerinden doğru kazanım ve transfer sağlamasını engellemektedir.

Öğrenci Anket Bulguları

Çizelge-36: Öğretim Elemanlarının Teknik Bilgi Aktarımları.

Seçenekler		a	b	c	T
Form B 17. Soru		Evet	Hayır	Kısmen	
TSE derslerinde öğretim elemanınız konunun tekniğine ilişkin açıklama da bulunur muydu?	f	77	15	36	128
	%	.60	.11,5	.28,5	100

- Öğrencilerin %60'ı seçenek “a”da öğretim elemanlarının teknik bilgi aktardıklarını belirtmişken, %11,5 öğrenci seçenek “b”de kendilerine hiç teknik bilgi verilmediğini belirtmiştir. Seçenek “c”de ise %28,5 öğrenci, teknik bilgi verildi de yetersizdi gibi algılanan “kısmen” seçeneğine gitmiştir. Oysa tasarım yaparken öğrenci bütün dikkatini problem üzerine vermelidir, tasarım esnasında araç-gereçleri-malzemeyi “nasıl kullanabilirim” endişelerini yaşamamalıdır öğrenci. Bu nedenle bir

malzemenin hangi olanakları sunduğu öğrenciye öğretilmelidir ki yaratıcılığını sergileyebilsin.

Çizelge-37: Öğretim Elemanlarının Problem Karşısında Yöntemleri.

Seçenekler		a	b	c	d	T
Form B 18. Soru		Düzeltilene kadar çalışıldı	Yeni çalışmaya başlama	Sonraki çalışmalarda problem kontrolü	Öğrenci yetenekli olduğu konuda çalıştırıldı	
Öğretim elemanınız çalışmalarınızı beğenmediğinde sizleri yönlendirmede nasıl bir yol izlerdi?	f	52	14	57	5	128
	%	.40,5	.11	.44,5	.4	100

• Seçenek “a”da %40,5 öğrenci öğretim elemanlarının (beğenilmeyen çalışma eleştirir ve çalışma düzeltilene kadar üzerinde çalışır) görüşünü seçmiştir. Seçenek “b”de (beğenilmeyen çalışma bırakılıp, yeni bir çalışmaya başlanırdı) görüşünü %11’i doğrulamış, “c” seçeneğinde ise öğrencilerin %44,5’i çalışmanın problemine ilişkin açıklamaların yapıldığı ve sonraki çalışmalarda problemin kontrol altına alındığını belirtmiştir. Seçenek “d”de (konu değiştirilir, öğrenci yetenekli olduğu teknik üzerinde çalıştırılırdı) görüşü %4 doğrulamıştır. Sonuç olarak “a” seçeneğindeki yöntem “c” seçeneğine göre daha öğreticidir. Çünkü beğenilmeyen işin problemsiz görünümü algılamayı geliştirirken, problemin tanımı ve çözüm yollarını da ortaya koyar. Seçenek “b”de ise beğenilmeyen çalışma bırakılıp, yeni bir çalışmaya başlandığı belirtilmiştir. Öğrencinin genel durumu ve motivasyonuna göre belki böyle bir yöntem yerinde kullanılabilir.

Çizelge-38: TSE Dersinde Öğretim Elemanlarının Yöntemleri.

Seçenekler Form B 19. Soru		a	b	c	d	e	T
		Hayalden Çalışma Yönt.	Deneyisel Yöntemi	Uzun Süreli Çalışma	Müze Ziyareti	Müzik Etkisi	
TSE kapsamında aşağıdaki çalışmalardan hangisini yaptınız? İşaretleyiniz.	f	37	42	21	15	13	128
	%	.30	.32	.16,5	.11,5	.10	100

• Öğrencilerin %30'u seçenek "a"da verilen 'düş gücünü geliştiren hayalden çalışma yöntemine yer verilirdi) görüşüne katılmışlardır. %32'si seçenek "b"de 'deneme ve buluşa yönelik "deneysel yöntem" yer verilirdi) görüşünü doğrulamıştır. %16,5'u "c" seçeneğinde verilen (öğrencinin bir konu üzerinde uzun süreli çalışmasına, konuyu geliştirmesine yer verilirdi) görüşüne katılmıştır. Seçenek "d"de verilen (müze ve sergilere toplu ziyaretlerde bulunulur, eserlerin incelenmesine yer verilirdi) görüşüne %11,5'i katılmıştır, %10 öğrenci ise "e" seçeneğinde yer alan müzikle çalışılır, bıraktığı etkiyi canlandırmaya yönelik çalışma yaptırılırdı) görüşüne katılmıştır.

• Öğrencilerin %32'si "b" seçeneğini birinci sıralamada göstermiştir. Böylece deneme ve buluşa yönelik deneysel yöntemle öğrencilerin %32'si çalışırken, "a" seçeneğinde görüldüğü üzere %30'u da, düş gücünü geliştiren hayalden çalışma yöntemini uygulamışlardır. Seçenek "c" de ise %16,5 öğrenciye bir konu üzerinde uzun süreli çalışma ve konuyu geliştirme yöntemi uygulandığını görüyoruz. TSE programı kapsamında öğrencilerin yalnızca %11,5'i müze ve sergilere toplu ziyaretlerde bulunulduğunu ve eserlerin incelenmesine yer verildiğini belirtmiştir. "e" seçeneğinde, öğrencilerin %10'unu müziğin bıraktığı etkiyi canlandırmaya yönelik çalışmalar yaptığını görüyoruz.

“Yeni bir değer yaratabilmek için o yolda daha önce yaratılmış değerleri bilmek ipuçları verdiği gibi, yeni değer bulmanın yöntemlerini de öğretir” (Aslier, 1977, s. 1). Aslier’in belirttiği gibi tanımlanmış yöntemleri de uygulamak gereği, yeni yöntemler bulmak için önemlidir. Oysa çizelgede ortaya çıkan yüzde sonuçlarına göre, öğretim elemanlarımız ne varolan yöntemleri uygulamakta ne de yöntem geliştirme arayışında bulunmaktadırlar. “a” ile “b” seçeneklerinde görülen %30 ve %32 sayıları hayalden çalışma ve deneysel yöntem konusundadır. Bu yöntemlerin de ne kadar sağlıklı uygulandığı bilinmemektedir. Öğretim elemanlarıyla yapılan görüşmelerde ise sıkça TSE’nde yöntemin, dersin uygulayıcısı olan öğretim elemanları olduğu söylenegelmiştir.

Çizelge-39: Farklı Malzeme ve Teknik Kullanılabilirliği.

Seçenekler		a	b	c	T
Form B 20. Soru		Evet	Hayır	Diğer	
TSE kapsamında nokta-çizgi tramları ve renkli çalışmalar dışında başka	f	41	59	27	127
çalışmalar yaptığımız söylenemez?	%	.32	.46	.21,5	100

- Öğrencilerin %32’si seçenek “a”yı işaretlemiş ve soruda belirtilen çalışmaları yaptıklarını belirtmişlerdir. %46 öğrenci bu soruyu “b” seçeneğiyle cevaplandırmış ve başka çalışmalar yaptıklarını vurgulamışlardır. %21 öğrenci ise “c” seçeneğini işaretlemiştir.

Öğrencilerin %32’si soruda belirtilen çalışmaları yapmışlardır. TSE programı kapsamında nokta-çizgi ve renkli çalışmaların malzeme yönüyle getirdiği yöntemler bellidir. Fakültelerin genelinde uygulanmaktadır. Bu soruda her farklı malzemenin yeni bir teknik getireceği gözönüne alınmıştır. Çünkü her teknik

yöntemi etkilemektedir. Seçenek “b” de ise öğrencilerin %46’sı farklı çalışmalar yaptıklarını belirtmişler; ancak açıklamalar kısmını cevaplamamışlardır. “c” seçeneğinde gördüğümüz %21,5 öğrenci de genel olarak şu açıklamaları yapmıştır:

- Son zamanlarda kolaj ve strüktür çalıştık.
- Hocanın yönlendirmesi dışında serbest çalışmalar da yaptık.
- Nesneden kesit çalışmaları ve soyut çalışmalar yaptık.

Mehmet Özer, aynı ders programını öğrenciye aktarırken uygulama biçim ve yöntemlerinin eğiticiye göre değiştiğini söylemiştir: Kimi öğretim elemanı kuralı aynen uygular, kimisiyse kuralları tutar, işaretleri verir, öğrencilerden sonuçları alır. Sonuç alma yöntemlerinin çeşitli oyun türleri vardır. Göstererek, işaret ederek, konuşarak, yaşatarak..... Bunların hepsi de mekanlar, imkanlar alet-edavatların getirdiği etkilerdir (1997).

Zafer Gençaydın ise bu konuda ünlü-eğitimci ve sanatçı Joseph Alber’in “sanat eğitiminde yöntem diye bir şey yoktur” sözünü söylemiş, bunun uç bir görüş olduğunu belirtmiştir. Önce sanat eğitimcisinin sanatçı olması gerektiğini vurgulayarak, “çünkü yöntem hocanın kişiliğidir” görüşünü sunmuştur (1997).

Abdullah Pak’da yöntemlerin subjektif olarak geliştirilebileceğini ama ekonomik sorunların buna engel olduğunu, malzeme, zaman vb. nedenlerden dolayı istedikleri gibi ders veremediklerini dile getirmiştir (1997).

Sonuç olarak: her öğretim elemanının imkanları dahilinde malzeme çeşitliliği, teknik çeşitliliği, örnek çeşitliliği ile yöntemlerini geliştirebileceği söylenebilir. Yine sanat eğitimcisinin plastik öğelere ilişkin görebilme yetisi ve bu yetinin her alana transfer edilmesi konusuyla karşılaşmaktayız.

“Ayrıca TSE’de yöntemler konusu ikiye ayrılarak düşünölmeli ve geliştirilmelidir. Birincisi, çeşitli malzeme, çeşitli teknik anlayışıdır, çünkü her teknik yeni bir yöntemdir. İkincisi ise genel eğitimde kullanılan öğretim yöntemleridir ki sanat eğitime transferi sağlanmalıdır.

“Yöntem, amaca ulaşmak için izlenen en kısa yoldur. Diğer bir tanımla, öğrencilerin beceri ve alışkanlıklar geliştirmelerine yön veren bilgi ve tutum kazanmalarını sağlayan düzenli işlemlerdir” (Demirel, 1993, s. 29).

Genel öğretim yöntemlerinde “yöntem” tanımlaması yukarıdaki gibidir. Öğretim uygulamalarında kullanılan yöntemler ise şöyledir: Anlatma Yöntemi, Tartışma Yöntemi, Bireysel Çalışma Yöntemi. Sanat Eğitmcileri yeni yöntemler tasarlayabilmek için önce varolan yöntemleri bilmeli ve uygulamaya yaratıcılık yöntemleri olarak sunabilmelilerdir.

3.2.4. Anasanat Dallarında TSE Programlarının Birliğı

Yaşamı yoğunlaştıran, yaşamı anlamlı kılan güzelliklerini, özel anlamdaki güzellikler olduğunu ve bu güzelliklerin yalnızca sanat yapıtlarından elde edilebilirliğini belirten Erinç: “bir sanat yapıtını algılayabilmek için önce sanatı bir bütün olarak algılamak gerekir. Sanatın bütünlüğünün bilincine ulaşmak, ulaşmış olmak kaçınılmazdır” görüşünü savunmuştur.

Tatbiki Güzel Sanatlar Okulları döneminde, Ruskin ve Moris ile başlayan el sanatları hareketinde sanatkârlar, diğer sanatçılara muhtaç olmadan kendi zevklerine göre tasarımlar yapmışlar, uygulamışlardır.

Bu hareket öylesine bir açıklık bulmuş kuvvetlenmiştir ki; seramikte, dokumacılıkta, halıcılık ve kuyumculukta, kitap ve ciltcilikte, diğer el sanatlarında

büyük bir zevk gelişmesi ortaya çıkmış; aynı sanat anlayışının endüstride de başarıyla uygulandığı görülmüştür (Yada, 1968, s.27).

Güner, yaratıcı olabilmenin hiç değişmeyen kuralının, çok yönlü bir TSE programından geçtiğini vurgulamış ve Türkiye’de bu gerçeğin kavranabildiği dönemlerden söz etmiş, TGSYO’nun kurulduğu yıllarda bunun gerçekleştirildiğini belirtmiştir. Bugün ise deneme araştırma, aracı-gerece hakim olmanın azaldığından, çok yönlülüğünü kaybettiğinden yakınmış ve varolan TSE dersinin olduğu kadarıyla dahi öğrencileri bir dil birliğine getirebilmesi açısından olmazsa olmaz bir ders olduğunu belirtmiştir (1998, s.83).

Çizelge-49’da öğrencilerin %61’i, TSE dersinin alana yönelik bir tasarım dersi olduğu görüşünü belirtmişlerdi. Çizelge, 33 ün "a" şikkında da %59 öğretim elemanının, TSE dersini anasanat dalına yönelik malzemelerle yürütmek istedikleri görülmüştü. Ayrıca ikinci bölümde TSE’nin kavram karmaşası üzerinde durulmuş ve bazı öğretim elemanlarının kendi alanlarında daha farklı bir TSE programı uyguladıkları belirtilmişti.

Araştırma kapsamındaki fakültelerde, TSE dersini yürüten öğretim elemanlarının, konuya ilişkin görüşleri şöyle özetlenebilir:

- “Özellikle seramik ve heykel bölümlerinde üç boyutlu çalışmalara dana çok ağırlık verilmelidir. TSE dersinde kağıt hamuruyla çalışmalar yaptırıyor, üç boyutlu çalışmalarda rengi işliyorum" (Oya Uzuner).
- “Programlar aynıdır fakat; uygulamalarımızda, yöntemlerimizde farklılıklar var" (Mesut Çelik).
- “Resimde sanatçının sorunu biçimdir, modeldir. Heykelde ise daha çok doluluk-boşluk önemli olabilir..." (Nazan Sönmez).

- “TSE ortak bir temel eğitimidir. Resme göre, heykele göre olamaz. TSE’de temel kavramlar bilimsel sistemlere oturur. Yalnız TSE’nin denge, ritm, espas v.b. öğeleri branşlara göre resim üzerinde grafik çalışması ya da heykel çalışması üzerinde anlatılabilir (Abdullah Demir).

- “TSE’nin birleştirici mantığı, bugün sanat alanında çok geçerlidir. Çünkü bugün sanat disiplinler arası bir formda yapılıyor. İçine müziği, tekstili, resmi alıyor. Sanat sadece bir malzemeye tanımlanmıyor. Bir mimar sanat yapmayacak diye ambargo koyamazsınız. Belki yapmayacak ama onun mesleğine katkısı olacaktır. Bir tekstilci hacimle tanıştıysa belki bezlerle heykel yapacak farklı bir tekstilci olacak...” (Balkan Naci İslimyeli).

- “Anasanat Dalları ayrımının yapay olduğunu düşünüyorum. Burada (Bilkent Üniversitesi) Güzel Sanatlar Bölümü var. Buradan mezun olan öğrenci Güzel Sanatlar Diploması alıyor. Bu bölümde isteyen seramik, isteyen resim ya da heykel çalışabilir” (Erdağ Aksel).

- “TSE programlarının nasıl olması gerektiğini ortaya koymak gerekir. TGSYO bizim okulumuz. TSE’nin temelidir ve bu dönemden mesleklerine yönelik TSE yapan hocalar vardır. Bu bir tartışma konusudur. Son zamanlarda mesleklere göre eğitim faktörünün konunun içerisinde daha fazla bulunması niyetindeyim. Mesleği daha erken zamanda tanımak, meslek içindeki yaratıcılığı erken zamanlarda elde etmek, düşünceyi o konulara yüklemek gibi fikirler... ama biri "bu bir genel eğitimidir, tüm sanat dallarına aynı eğitim yapılsın" derse onu da inkar edemem. Tartışılır...” (Mümtaz Işingör)

- “Amaç anasanat dallarına hazırlık değildir. Kesinlikle hiçbir farklılık gözetilmemesi gerekir. Plastik öğelerin tümü yaratma süreci içinde sezdirilir. Sanatın

tüm dalları aynıdır, kullanılan araç farklıdır. Resimdeki estetik öğeler, heykeldeki hatta şiirdeki estetik öğeler arasında hiçbir fark yoktur. Ben heykele estetik-plastik bir endişeyle bakabilir, teknik sorunlarını hiç bilmeyebilirim. Estetik endişeyle bakmakla, teknik sorunları öğretmek farklı şeylerdir" (Zafer Gençaydın).

- "TSE bütün bölümlerde aynı değil., her bölümün konsantrasyon noktasına göre işleniyor. İç Mimari daha çok üç boyutla ilgileniyor. Grafik iki boyutla ilgileniyor. Her bölüm kendi amaçları doğrultusunda renk teorisine giriyor. Ben de "Grafik Tasarım" doğrultusunda giriyorum" (Leyla Özcivelek).

...Günümüzde birçok sanat akımı birarada bulunmaktadır. Yeni Geometricilik, Yeni Dışavurumculuk, soyut Dışavurumculuk vb... sanat alanında birçok şey artık yanyanadır. Eskiden sanatın sergilendiği belli mekanlar olduğunu belirten Ayşe Çakır İlkan, sanatın tarladan, okul kantinine kadar her yerde bir aradalığından söz etmektedir. Günümüzde bir ressamın aynı zamanda heykeltıraş oyuncu, müzikçi vb. olmasının da, beklendiğini belirtmiştir (İlhan, 1997, s.54).

San'ın (1974, s.10)" belirttiği üzere, Read'in kuramına göre tüm anlatım ve kendini ifade tarzları, şiir ve edebiyat, müzik ya da sözlü diğer anlatım biçimleri ve gerçekliğe birleştirici biçimde yaklaşan her çeşit form, estetik eğitimin kapsamına girerler. San, burada kastedilenin bilincin, zekanın, yargılama ve usavurma güçlerinin dayalı olduğu duyumlar ve duyguların eğitimi olduğunu belirtmiş, Read'e göre bu duyumlar dış dünya ile uyumlu bağlantı ve ilişkiler içine konabilirse bütünleşmiş bir kişilik oluşabilir, görüşünü vermiştir.

Anasanat dalları arasında, TSE ders programlarında farklılık olup olmadığına ilişkin bulgular şöyledir:

- Ders programı kapsamına kimi anasanat dalları üç boyutlu çalışmaları olmakta ve renk teorisine kendi amaçları doğrultusunda girmektedirler.

Yani TSE öğelerinden bazılarının, sanat dalının türüne göre daha ağırlıklı olarak yapıldığı görülmektedir.

- Bilimsel sistemde ayrılık düşüncesiyle program, girilen sanat dalına yönelik malzemelerle yürütülmektedir.

Ancak öğrenci aldığı bilgileri bilimsel sistemde ayrılık düşüncesiyle diğer sanat dallarına transfer edememektir. Çünkü öğrenci hangi bölümde okuyorsa, kendisine verilen tüm dersleri o sanat dalına maletme psikolojisini yaşamaktadır. Öyle ki aldıkları "Sanat Tarihi" derslerinde bile "Resim Sanatı Tarihi", "Heykel Sanatı Tarihi", "Grafik Sanatlar Tarihi", vb. ayrımsallıkları görmek istediklerini dile getirmişlerdir.

Mesleğe, yönelik verilirse, meslek içindeki yaratıcılık erken zamanlarda elde edilir, görüşü ise hayatını bir an önce kazanan sanatkarlar yetiştirelim, anlamını doğurmaktadır. Yani herkes kendince bir dil konuşsun ama uluslararası bir dil olmasın; böyle düşünülünce de anasanat dalları arasında TSE ortak bir dil oluşturamaz anlayışı belirlemektedir. Ortak bir dil oluşmadığı gibi yapılan sanatın evrenselleşmesinden de söz edilemez. Çünkü yaratıcılık sınırlandırıldığında gelişemez.

Her durumda yaratıcılığın içinde merak, ingelem, buluş özgürlük gibi öğeler vardır ve yaratıcı kişi sorunlara yeni çözüm yolları bulan, karmaşık ve yeni düzeyde bir bireşim (sentez) yapabilen kişi olarak tanımlanmıştır (San, 1974, s.29).

Yine San'ın açıkladığı üzere: Conrad, Pennsylvania Eyaleti Üniversitesince yapılan bir araştırmanın sonucunda, her insanın az-çok bir ölçüde yaratıcı olduğunu ve insanın ne kadar akıcı düşünme yeteneği varsa o oranda yaratıcı olduğunu belirtilmiştir.

Oysa TSE yalnızca "Plastik Sanatlar" bağlamında değil, müzik, tiyatro, edebiyat vd. sanat dalları arasında da ortak dil oluşturma sorumluluğunu üstlenebilecek bir derstir. Çünkü TSE'de amaç; görsel düşünmeyi, yaratma süreci içinde sezdirmek, plastik öğeleri gösterebilmek, estetik değerleri geliştirmektir... Tüm sanat dallarına tek bakış açısı olan "estetik görü" TSE ile sağlanabilir.

İsmail Tunalı, tüm sanat dalları arasında ontolojik ilkenin sonunda bir "estetik ilke" ve ortak bir değer olduğunu anlatmıştır; ancak estetiği oluşturan, eseri oluşturan tasarım öğelerinin bağıntılarını kurarken, anlamca birbirlerini dengelemelerinin bir bütünün oluşması için kaçınılmaz olduğunu vurgulamıştır. Edebiyat, müzik, plastik eserler üzerinde örnekler vermiş ontolojik analizlerini anlatmıştır. Sanat eseri kabul edilen bir şiir örneği vermiş ve şiirin estetik varlığı üzerinde durmuştur. Bu şiir, anlam bakımından hiç bir şey kaybetmeyerek nesre çevrildiğinde, şiirin ses-yapısı bozulmuştur. Oysa şiir nesre çevrilmeden önce ön yapı ve arka yapı anlamca örtüşmüştür. Şiirdeki temel tasarım öğelerinden biri çıkarıldığında estetik değer dengesi bozulmaktadır. Birde salt ses uyumu ile ses-yapıları sunan bir şiir örneği verilmiştir. Kulağa hoş gelen yalnızca ses uyumudur. Ya içerik, anlam: işte öğelerden biri yoksa anlamlı bir bütünlük sağlanamayacaktır. Tunalı, anlam tabakasının estetik fonksiyonu konusunda görüşlerini şöyle belirtmiştir: "... Anlam tabakasının genel olarak sanat eserinde oldukça temelli bir görevi vardır. Çünkü, her sanat eserinde bir anlama, söz konusudur. Sanatçı eseriyle

bize bir şeyler bildirir; bu bildirdiği şeyleri anlıyorsak, ancak sanat eserinin arka-yapısına, derinliğine nüfuz edebiliriz. Sanat eserinde, anlam bizi estetik sfer'e geçiren bir araçtır..." (Tunalı, 1984, s.111).m

Yukarıda gördüğümüz "Sanat Ontolojisi" konusundaki örnekler bir kez daha göstermiştir ki TSE ders programı verilirken, o eğitim-öğretim yılı içinde verilen diğer derslerle aralarındaki bağıntılar çok iyi kurulmalıdır. Çünkü öğrenci "Sanat Felsefesi", "Sanat Psikolojisi", "Sanat Sosyolojisi" konularını TSE dersinde yaptığı çalışmalarla örtüştürebilmelidir. Nitekim, Çizelge 13.ün "c" şikkında %61 öğretim elemanı "evet" seçeneğine gitmiş ve "öğrencilerin ilk sene alacakları uygulamalı ve teorik dersler dikkate alınarak ders saati belirlenmelidir" görüşünü desteklemişlerdir. "TSE Dersi Kazanımlarının Transferi" konusunda yer alan, Çizelge 47-a'nın ve Çizelge 47-b'nin "b" seçeneklerinde %43,5 öğrenci alanları dışındaki sanatsal çalışmalara, %29,5 öğrenci ise kendi alanları içindeki çalışmalara yorum getiremeyeceklerini belirtmişlerdi. Burada ki sonuçları, öğretim elemanları ve yazılı kaynaklarda belirtilen görüşlerle karşılaştırdığımızda anasanat dalları arasında farklılık olmaması gerektiğini, TSE'nin ortak bir dil oluşturabileceğini anlıyoruz; ancak değil diğer anasanat dallarındaki çalışmalar, öğrencilerin kendi dallarında bile yoruma kapalı olduklarını görüyoruz. Bu TSE alana yönelik verildiğinde dahi başarısız verilmektedir, anlamına gelir. Anket formlarının üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerine uygulandığını hatırlarsak, sanat fakültelerinin genel programını etkileyecek olan TSE ders programının acilen iyileştirilmesi gereği dikkat çekmektedir.

Sanatı bir bütün olarak görememek, er veya geç bir toplumun duraksamasına, hem de sanat eğitimi aracılığı ile duraksamasına neden olur (Erinç, 1997, s.30).

İşte bu sorunları yaşamamak için: estetik eğitimin sistemli, kapsamlı gereksinimler oluşturması gerektiği, kişiliğin tümel oluşumunu, kendi kendini yetkinleştirmeyi ve gelişmeye yönelmeyi amaç edinmesi belirtilmiştir (Levent, 1991, s.91).

3.2.5.TSE Kazanımları ve Transferi

Bilginin değer kazandığı toplumlarda çok şeyi bilen bilgili insanlara ihtiyaç duvulur. Daha çok bilgi taşıyan birey mi? Yoksa daha sosyal davranışlara sahip birey mi? İkileminin yetiştirdiğimiz insanın niteliğinin ne olacağı tartışmasını gündeme getirdiğini belirtmiştir, Kadem Tokdemir (1997, s.53). En idealinin her iki alandaki başarı olduğunu vurgulamıştır. Bireylerin ezber yeteneklerini geliştirirken, edindikleri bilgileri "tam hale" nasıl dönüştürebiliriz? Yaratıcı yetilerini nasıl geliştirebiliriz? Veya elde ettikleri bilgileri güncel hayatla diğer konularla nasıl ilişkilendirebiliriz?... sorularını, sorunları ortaya koymak amacıyla sormuştur (Tokdemir, 1997, s. 53).

Çizebilmenin temel koşulu çizim kurallarını doğru öğrenebilmekten geçer. Tuğyan Aytaç ve Vuslat Demirçay bu kuralları ezberlemekle -kavramak arasında önemli bir ayrım olduğunu belirtmişlerdir. Ortaöğrenimden üniversiteye taşınan ezberleme alışkanlığının bu derste bile kendisini gösterdiğini, zaman zaman öğrencilerin ne çizdiklerini anlamadan, salt bir takım kurallara bağlı kalarak, doğru gibi görünen sonuçlar elde ettiklerini gözlemlemişlerdir. Bu sonuçların üst sınıflarda öğrencilerin yaşadıkları kendi fikirlerini ifade edememe biçiminde ortaya çıktığını,

iki boyutlu ortamda ürettikleri tasarılarını, üçüncü boyutta ve gerçek yaşamda sorgulayamadıklarını belirtmişlerdir (Aytaç Dural- Demirçay, 1998, s.184).

TSE kazanımlarının transferi konusunda anket formlarındaki bulgular ve öğretim elemanlarıyla yapılan görüşmeler alınmış, karşılaştırmalar kazanımların mevcut durumunu ortaya koymuştur. Bulgulara geçmeden önce Ülgen'in "transfer sağlama" tanımlamasını vermek yerinde olacaktır. Öğrencilerin önceden öğrendikleri temel kavram ve ilkeleri kullanarak, yeni durumlarda bilgi edinmeleri ve problemlerini çözmeleridir (Ülgen, 1994, s.177).

Öğretim Elemanları Anket Bulguları

Çizelge 40: Bir Dönem Boyunca Yaptırılan Çalışma Adeti

Seçenekler		a	b	c	d	e	
Form A 31. Soru		9-15 adet	16-25 adet	26-35 adet	36-45 adet	50 ve üstü	T
Bir dönem sonunda öğrencinin yapmış	f	3	10	2	17	15	27
olduğu ortalama çalışma adeti nedir?	%	.11	.37	.7,5	.26	.18,5	100

- Öğretim elemanlarının %11'i seçenek "a"yı işaretlemiş ve 9-15 adet arasında çalışma yapıldığını belirtmişlerdir. %37 öğretim elemanı ise "b" seçeneğini işaretlemiş, %7,5'i "c" seçeneğini işaretlemiş ve 26-35 sayıda çalışma adeti olduğunu belirtmiştir. %26 öğretim elemanı "d" seçeneğini işaretlemiş, 36-45 adet çalışma yapıldığını göstermiştir. Seçenek "e"yi ise %18,5 öğretim elemanı işaretlemiş ve en az 50 adet çalışma yapıldığını ve bu sayının üstüne çıkıldığını da belirtmiştir.

Kimi ğretim elemanları, çalışmaların sayıca çokluğunun değil, nitelikli ve özgün olmasının önemini dile getirmişler, kimileri ise Atalayer'in görüşlerine katılmışlardır. Deneyim yoğunluğunda algısal bilme hedeftir. Deneyimin kendisi asla amaç değildir. Böyle olursa deneyim ızdırıp ve angaryaya dönüşür. Öğrenci, yoğun uygulama ve deneyle; doğanın evrensel anlamlarını, yapısını, düzenini, sistematiğini, parça bütün, parçaların kendi ilişkilerini, ilkelerini görerek inceledikçe, soyutlama gücü gelişecektir. Yoğun deneyimin, asla görüleni taklit/kopya çizgisinde bırakmayacağını vurgulayan Atalayer bunun, disiplinli yönlendirilmiş, görüntü bombardımanına tutulmuş bireyin, uygulayarak yaptığı algılama, akılı-zekayı-düşünceyi de içine alan bir "bilme", "anlama" olduğunu açıklamıştır (1994., s.90-91).

Ayrıca Mümtaz Işingör'de, dersin transferi için ğretim elemanının konuyu anlattıktan sonra, örnek göstermesi gerektiğini, bu örneğin kitap-slayt olabileceğini ve ğretim elemanının bilgisi nispetinde Rönesansla, Primitif Sanatlarla, Kübizmle ve hatta tüm sanat kollarıyla ilişkilendirilmesi gerektiğini anlatmıştır (1997).

Zafer Gençaydın'ın bu konudaki görüşleri ise şöyledir: Öğrenci TSE dersindeki kazanımlarını başka alana transfer edemiyorsa, bu bilgi kazanılmış bilgi değildir. Amaç bilgiyi kazandırmaktır, öğretmek değildir. Kazanılmış bilgi davranışa dönüşmüş bilgidir. Eğer estetik bir bilinçle görmeyi, bakmayı alışkanlık ve davranış haline getirememişse, alınan kuru bir ileti demektir.

Çizelge-41: TSE Kazanımlarında Farkındalık

Seçenekler			Evet	Hayır	T
Form A 32. Soru					
TSE dersi üst sınıflarda.	a	f	16	11	27
		%	.59	.41	100
	b	f	9	7	16
		%	.56	.44	100
	c	f	14	10	24
		%	.58	.42	100
	d	f	13	5	18
		%	.72	.28	100

- Bu soruda öğretim elemanlarının öğrencilerin TSE kazanımlarının üst

sınıfa transferi konusunda görüşleri alınmıştır. “a” şıkında (öğrenciler bu dersteki edinimlerini üst sınıflardaki sanatsal çalışmalarında gösterebilmektedirler) görüşü verilmiş, %59 öğretim elemanı bu görüşü doğrulamış, %41’i ise kabul etmemiştir.

“b” şıkında (öğrenciler ancak dördüncü sınıfta ya da mezun olduktan sonra dersteki edinimlerini fark edebilmekte ve transfer edebileceklerini anlamaktadırlar) görüşü verilmiştir. Bu görüşte %56 sayıyla kabul edilmiş, ancak %44 sayıyla kabul edilmemiştir.

“c” şıkında (öğrenciler birinci sınıfta bu dersi alana hazırlık dersi olarak görmektedirler) görüşü verilmiştir. Bu görüş %58 öğretim elemanınca doğrulanmıştır. %42 sayıyla kabul edilmemiştir. “d” şıkında (gerçekte bu ders alana hazırlık dersi) görüşünü ise %72 öğretim elemanı kabul etmiş ve %28’i kabul etmemiştir.

Öğretim elemanlarının 9’u “d” şıkına hiç dokunmamış; oysa anket formlarının ulaştığı tüm öğretim elemanları “a” şıkını işaretlemişlerdir. % 41 i, hayır seçeneğiyle. öğrencilerin bu dersteki edinimlerini üst sınıflardaki sanatsal çalışmalarda gösteremediklerini belirtmişlerdir, % 59 ise bu görüşe katılmamıştır. “b” şıkının, evet seçeneğini işaretleyen % 56 öğretim elemanı öğrencilerin dördüncü

sınıfta ya da mezuniyet sonrasında, dersteki edinimlerini farkettilerini ve transfer edebileceklerini anladıkları görüşündedirler. Hayır seçeneğini işaretleyen %44 öğretim elemanı bu görüşün aksini savunmaktadır. "c" şıkkının "evet" seçeneğini işaretleyen %58 öğretim elemanı öğrencilerin bu dersi birinci sınıfta alana hazırlık dersi olarak gördüklerini belirtmişler, % 42 si ise bu görüşe katılmamıştır.

Ayla Çevik Temel Tasarım dersine girdiği zamanlar hayretle farketdiği bir şeyi şöyle anlatır: Temel tasarım'daki başarılarına rağmen projeye geçen bütün öğrenciler adeta sıfırdan başlıyormuşçasına güçlük çekiyor ve öğrendikleri boşa gitmiş görünüyordu... (Çevik, 1998, s.55).

Çizelge 42. TSE Kazanımlarının Transferi

Seçenekler			Evet	Hayır	T
Form A 33. Soru					
TSE dersi kazanımlarının sanatsal çalışmalara transferi konusunda,	a	f	9	9	18
		%	.50	.50	100
	b	f	23	4	27
		%	.85	.15	100

• Çizelge-42'de yer alan soruda, öğretim elemanlarına TSE dersinin kazanımlarının, sanatsal çalışmalara transfer edilebilmesi için iki öneri cümlesi sunulmuştur.

"a" şıkkında (TSE-II ve TSE-III olarak üst sınıflarda devam ettirilmelidir) önerisi bulunmaktadır. Öğretim elemanlarının %50'si bu öneriyi kabul etmiştir. Diğer %50 ise bu öneriye karşı olduğunu belirtmiştir.

"b" şıkkında (anasanat dalının programındaki atölye derslerinde, TSE'nde kazanılan davranışlar sürdürülmeli ve geliştirilmelidir) önerisini öğretim elemanlarının %85'i evet seçeneğini işaretleyerek kabul etmiş ve %15 öğretim elemanı hayır seçeneğiyle görüşünü belirtmiştir.

Çizelgeye baktığımız zaman “a” şikkını toplam 18 öğretim elemanın işaretlediğini görüyoruz. Oysa “b” şikkını, toplam öğretim elemanları sayısı olan 27 kişi işaretlemiştir. %85’i dersin kazanımlarının atölye derslerinde sürdürölüp, geliştirilmesi görüşünü savunmuşlardır

Mehmet Özer de TSE ders programları yeniden yapılaşmalı görüşünde olup, mezun olmuş öğrencilerin geri dönüp geldiklerinde "birinci sınıfta aldığımız TSE’nin ne kadar önemli olduğunun farkına şimdi varıyoruz" dediklerini söylemiştir. Burada bir yılın; bilgiyle veya beceriyle hazmedilecek, düşünce formasyonuyla bütünleşecek bir süre olarak yetersiz kaldığını, bunun için 2.3.4. sınıflarda farklı programlarla devam etmesi gerektiğini, hatta master programında böyle bir şey düşündüklerini dile getirmiştir (1997).

Balkan Naci İslimyeli hem birinci sınıflar ve üst sınıflar arasında, hem de anasanat dalları arasında bir kopukluk olduğundan söz etmiştir. TSE disiplininin çıkış ilkelerine bağlı kalarak üst sınıflarda sürdürölmesinden yana olduğunu belirtmiştir. Üst sınıflarda TSE dersi olmadığını söyleyerek şu örneği vermiştir: "Bugün ışık konusu, elemanter konu olmaktan çıkıyor. Videodaki bir karenin, sinema sahnesinin, bir performansın gerçekleştirilmesinde, tüm sanatsal aktivitelerde ışık teknolojik katkılarla var: Neonu, spotu vs. ama biz hala kalemle, boyayla elde edilen ışıkla uğraşıyoruz. Tüm malzemelerin canlılığı o konsepte yüklense, çok boyutlu çalışmalar yapılabilir. Mesela tekstür (doku) konusunda öğrenci, bir insanı ağaç dokusuyla kaplayabilir, çizebilir. Buradan elde edeceği efektleri canlı model kullanarak yapabilir ya da heykel atölyesinde realize edebilir. İşte bu perspektifi, açılımı sağladığınız zaman öğrencilere büyük olanaklar

sağlamanız gerekiyor. Bizler eldeki sınırlı malzemeyle tanıtımı yapıyor, okulun imkanları dahilinde bunu kuramsal olarak öğretiyoruz.

Eğer program üst sınıflarda "deneysel sanat atöveleri" başlığı altında sürerse çok daha çeşitlenecektir (1997).

Öğrenci Anket Bulguları

Çizelge 43: TSE Dersi Kazanımları.

Seçenekler		a Doğayı algılama düzeyim gelişti	b Becerilerim gelişti	c Yaratıcılık potansiyelim gelişti	d Araştırmacılık ruhum gelişti	e Teorik bilgilerim gelişti	f Yukarıdakilerin hepsi	T
Form B 1. Soru								
TSE dersinin size								
kazandırdığı	f	21	9	20	12	9	57	128
gelişmeler aşağıdaki								
seçeneklerden								
hangisidir?	%	.16	.7	.15.5	.9	.7	.44.5	100

Çizelge-43'te öğrencilere TSE dersinin kazanımlarıyla gelişen yönlerinin ne olduğu sorulmuştur. Seçenek "a"da öğrencilerin %16'sı (doğaya bakış açım değişti ve algılama düzeyim gelişt) önerisini işaretlemiştir. %7 öğrenci seçenek "b"yi işaretlemiştir, (becerilerim gelişt) görüşünü belirtmiştir. %15,5 öğrenci "c" seçeneğini seçmiş ve (yaratıcılık potansiyelinin geliştiğini) göstermiştir. "d" seçeneğinde %9 öğrenci (araştırmacılık ruhunun geliştiğini) belirtmiş. Seçenek "e"de %7 öğrenci teorik açıdan çok şey öğrendiğini belirtmiştir.

- Öğrencilerin %44,5 TSE dersinin kazanımlarına ilişkin seçeneklerin hepsini kabul ettiğini gösteren "f"yi işaretlemiştir. Bu sayı Güzel Sanatlar Fakültelerinde verilen TSE programının yalnızca %44,5'inin başarılı olmasıdır, denebilir. Öğrencilerin %16 sı "a"yı işaretleyerek ikinci sıralamada doğaya bakış açılarının ve algılama düzeylerinin geliştiğini belirtmişlerdir. "c" seçeneğini %15.5

öğrenci üçüncü sıralamada belirtmiş ve yaratıcılık potansiyellerinin geliştiğini savunmuşlardır. Diğer seçeneklerde verilen yüzdeleri topladığımızda (b+d+e), %23 öğrencinin, gerçekte TSE'nin amacını hiç kavrayamadıkları üzünçle söylenebilir.

Çizelge 44: TSE Dersinin Gerekliliği.

Seçenekler		a	B	T
Form B 2. Soru		Evet, Çünkü	Hayır, Çünkü	
TSE dersinin gerekli olduğuna	f	116	7	123
inanıyor musunuz, niçin?	%	.94	.5,6	100

• 128 öğrenciden 5'i bu soruyu cevaplamamıştır. "a"yı %94 öğrenci, seçenek "b"yi ise %5,6 öğrenci işaretlemiştir. Öğrenciler " Niçin?" sorusuna aşağıdaki cevapları vermişlerdir.

a) (evet) Seceneğine Getirilen Açıklamalar:

• "Çünkü Resim olsun, İç Mimari olsun aklınızda oluşan bütün düşünceleri, yaratıcı fikirleri görselliğe ya da üç boyuta indirgememizde (estetik açıdan) temel tasarım kuralları olmadan belirli bir kalite elde edileceğine inanmıyorum."

• "İnsanın kendi yeteneklerini ve hayal gücünün en üst sınırlarını kavrayabilmesi için gereklidir."

• "Çünkü bakmak ve görmek arasındaki farkı netleştirirken bizde mevcut olan yetilerin yansımalarına katkıda bulunuyor."

• "Fakülteye gelen öğrencilerin düzeyleri farklı olabiliyor, ortak bir düzey oluşması açısından gerekli".

- "Doğadaki objelere ve hayata daha farklı bir gözle bakıp sanat açısından önemini araştırmamızı sağlıyor."
- "Çünkü, görsel ve plastik sanatların unsurlarını algılamamıza ve izlenimci bir yöntem geliştirmemize yardımcıdır."
- "Çünkü bu ders sayesinde, algılama gücünden, yaratıcılık potansiyeline kadar her yönden kendimizi geliştirebildik."
- "Üzerinde ne kadar durulursa, üst sınıflarda kolaylık sağlanır. Hakkıyla verildiği zaman son derece faydalı bir ders, ben hala TSE'de yaptığım işleri kullanarak ve yorum katarak yarışmalara giriyorum."
- "Bizden önce birileri bir şeyleri keşfetmiş. Bizim bunun için tekrar vakit harcamamıza gerek yok. Bize deneyimleri ve gözlemleri anlatılmalı diye düşünüyorum."
- "TSE'deki çalışmalarda, hangi tarzı (resim-heykel vb.) seçtiysek o tarzda uygulamaya ait örnekler verilseydi alanımda daha başarılı olurum."
- "Birinci sınıfta 16 saat, çok önemli bir eğitimi almamız gerekirken bomboş geçti. 3. sınıftayım TSE'nin gerekliliğine inanıyor, hala eksikliğini hissediyorum..."

b (Havır) Seceneğine Getirilen Açıklamalar

- "Bölüme yönelik verildiği için heykel adına yeterli bulmuyorum."
- "Birinci sınıfta 16 saatimizi alan bir ders, çok zaman alıyor. Arkadaşlarım bence varolan edinimlerini kullanıyorlar."
- "Bir yıl boyunca daha gerekli bilgilerin yer aldığı bir program uygulanabilir"
- "TSE dersiyse hiç bir şey verilmiyor, ileri sınıflarda da yardımı olmuyor."

- " Bence yaratıcılığı engelliyor, öğrencileri ezbere yöntemlere alıştıyor."

Öğrencilerin tüm yazılı açıklamaları yukarıda verilmiştir. İlginç olan sonuç "evet"i seçen öğrencilerin çok bilinçli açıklamalar getirmiş olmalarıdır. "a" seçeneğini işaretleyen öğrencilerin tam açıklamaları verilmiştir. bu görüşleri destekleyen "çünkü, yararlı",; "çünkü gerekli" ...gibi 9-10 adet açıklama daha yapılmıştır; ancak % 94 "evet" cevabı içinde açıklamaların yüzdesi hayli küçük görünmektedir. Bu da öğrencilerin bir şekilde yararlı olduğuna inandıkları için, yalnızca işaretleyip sözellendiremedikleri duygular içinde olduklarını düşündürmüştür. Ayrıca yapılan çalışmalar üzerinde konuşulmaması transfer sorununu ortaya koymaktadır. Her şeye rağmen % 94 sayısı sevindiricidir. Çünkü gerek estetik, gerek teknik alana yönelik de olsa sanatsal çalışmalara ilişkin bir gelişme söz konusudur. "b" seçeneğindeki %5,6 sayısı doğaldır; ancak yapılan, açıklamalar öğrencinin ben bilirim egosuyla, adeta algısına bir set çektiği izlenimini doğurmaktadır.

Çizelge 45: TSE Dersinin Estetik Kişilik Kazandırdığı

Seçenekler		a	b	c	T
Form B 3. Soru		Evet	Hayır	Kısmen	
TSE dersini aldıktan sonra estetik bir kişilik kazandığıma inanıyorum?	f	59	16	53	128
	%	.46	.12,5	.41	100

- Öğrencilerin %46'sı "a" seçeneğini işaretlemiş ve estetik bir kişilik kazandığına inandığını belirtmiştir. "b" seçeneğini işaretlemiş %12,5 öğrenci, estetik kişilik kazanmadığından emin olduğunu belirtmiştir. %41 öğrenci ise bu kazanıma

şüphayle yaklaşmaktadır ki kısmen seçeneği olan “c”yi işaretlemişlerdir. Bu sonuç daha önce Çizelge-44’te gördüğümüz %94 sayısı ile çelişkili bir durum yaratmıştır.

Çizelge 46: TSE Kazanımlarının Sanat Dalına Yönelik Çalışmalarda Kullanılabilirliği

Seçenekler		a	b	c	T
Form B 3. Soru		Evet	Hayır	Kısmen	
TSE dersinden edindiğiniz kazanımları, sanat dalınıza yönelik çalışmalarda kullandığınıza inanıyor musunuz?	f	78	9	41	128
	%	.60,5	.7	.32	100

• Öğrencilerin, kendi alanlarına yönelik uygulamalı çalışmalarda; TSE dersinden edindikleri kazanımları kullanıp kullanmadıklarına ilişkin seçeneklerde %60,5 öğrenci “a” seçeneğini işaretlemiş ve kazanımlarını kullandıklarını belirtmiştir. %7 öğrenci “b”yi, hayır seçeneğini işaretlemiş ve %32 öğrenci ise kısmen tercihini veren “c” seçeneğini işaretlemiştir. Kısmen seçeneğini işaretleyen öğrenci sayısı oldukça önemlidir. Çünkü bu öğrenciler; dersin kazanımlarına sahip olup olmadıkları konusunda, şüphelerini göstermişlerdir. Ayrıca “a” seçeneğinde dersin kazanımlarını kullandıklarına inanan %60,5 sayısı, bir önceki çizelgenin “a” seçeneğindeki sonuçla da çelişkili bir sonuç ortaya koymaktadır. Çizelge-45’in “a” seçeneğinde %46 öğrenci estetik kişilik kazandığına inandığını belirtmişti. Fakat birden Çizelge-46’da, estetik kişilik kazandığına inanmayan %14,5 öğrencinin önceki çizelgede verilen %46 içine katılarak %60,5 sayıyla kazanımlarını uygulamalı çalışmalarda kullandıklarını belirtmiştir. Burada öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplarda samimiyezsizlikleri değil, kısmen seçeneklerinde beliren öğrencilerin bu konudaki kararsızlıkları çelişki yaratmaktadır.

Çizelge 47-a: Anasanat Dallarına İlişkin Çalışmaları Değerlendirebilme

Seçenekler		a	b	T
Form B 5. Soru		Evet....	Hayır....	
a- TSE dersinden edindiğim bilgileri kullanarak; diğer anasanat dallarına ilişkin çalışmaları eleştirebilirim?	f	72	55	127
	%	.36,5	.43,5	100

Çizelge 47-b: Kendi Çalışmalarına Objektif Bakabilirlik

Seçenekler		a	b	T
Form B 5. Soru		Evet....	Hayır....	
b- TSE dersinden edindiğim bilgileri kullanarak; kendi çalışmalarımı objektif olarak değerlendirebilirim?	f	90	38	128
	%	.70	.29,5	100

• Sorunun çizelge sonuçlarını incelediğimizde Çizelge-47.a'da öğrencilerin %36,5'i "a" seçeneğini işaretlemiştir. Çizelge-47.b'de "a" seçeneğinde gördüğümüz %70 öğrenci kendi alanlarına yönelik sanatsal çalışmaları değerlendirebileceklerini belirtmişler; Çizelge-47.a'nın "b" seçeneğinde, %43,5 öğrenci, alanları dışındaki sanatsal çalışmaları eleştiremeyeceklerini belirtmişlerdir... Çizelge-47.b'nin "a" seçeneğinde gördüğümüz %70 öğrenci kendi alanlarına yönelik sanatsal çalışmaları değerlendirebileceklerini belirtmişlerdir; bu sayı gerçekten TSE kazanımlarına sahip olsaydı, Çizelge 47-a'da öğrencilerin %36,5'i "a" seçeneğini işaretlemeyeceklerdi. Buradan çıkarılan sonuç, TSE dersi kazanımlarının diğer anasanat dallarına transfer edilememesi sorunudur.

Çizelge 48: Anasanat Dalına Yönelik Çalışmalarda Karşılaşılan Güçlükler

Seçenekler Form B 6. Soru		a Anasanat dalına ilişkin davranış kazanamama	b Öğretim elemanlarıyla iletişim kuramama	c O.öğrenimden eksik bilgiyle gelme	d Atölye ortamının yetersizliği	e Nitelikten önce niceliğe önem verilmesi	f Öğretim elemanının kendi düşünceleri karelerinde yönlendirmesi	T
TSE dersini aldıktan sonra, sanat dalınıza yönelik uygulamalı çalışmalara başladığınızda aşağıdaki konulardan hangisinde güçlük çektiğinizi işaretleyiniz?	f	18	16	37	11	24	22	128
	%	.14	.12.5	.29	.8.5	.18	.17.5	100

- Seçeneklerde verilen sorunlar aşağıda yüzdelerle sıralanmıştır.

1-c. Birinci sırada, ortaöğretimden bu alanda pek çok eksik bilgiyle gelmiş olmak düşüncesi yer almıştır. Dolayısıyla ortaöğretimdeki sanat eğitimi programlarının, yükseköğretimdeki olumsuz etkileri belirlemektedir.

2-e. Bu seçenekte de çalışmaların sayıca önemli bulunması öğrencilerin sorunları arasında ikinci sırada yer almıştır.

3-f. Öğrencilerin %17,5 u, öğretim elemanlarının kendi düşünceleri paralelindeki çalışmalara yönlenebilmekte güçlük çekmişlerdir.

4-a. %18 öğrenci bulunduğu sanat dalına yönelik davranışları kazanamama sorununu yaşamıştır.

5-b. %12,5 öğrenci öğretim elemanı ile, atölye ortamında bile iletişim kuramama sorununu yaşamıştır.

6-d. Öğrencilerin %8,5 u atölye ortamının çalışmaya uygun olmayışından dolayı sorunlar yaşamıştır.

Çizelge 49: TSE'nin Amacının Algılanırlığı

Seçenekler		a	b	c	T
Form B 3. Soru		Evet	Hayır	Kısmen	
TSE alana yönelik tasarım dersi olmalıdır?	f	78	16	34	128
	%	.61	.12,5	.26,5	100

• Bu soruda öğrencilerin %61 "a" seçeneğine evet demiş ve TSE'yi alana yönelik tasarım dersi olarak gördüklerini belirtmiştir. %12,5 öğrenci "b" seçeneğini işaretlemiş ve TSE'nin alanlarüstü ortak disiplini sağlayıcı özelliğini görebilmiştir. %26,5 öğrenci ise bu konuda henüz kararsız olduğunu "c" seçeneğinde göstermiştir.

Öğrencilerin %61'i TSE'yi alana yönelik tasarım dersi olarak algılamaktadır ki "a" seçeneğini işaretlemişlerdir. Bu algı belki TSE'nin amacını kavrayamama sorunundan, ya da öğretim elemanlarının programı alana yönelik tasarım dersi olarak işlemelerinden kaynaklanmaktadır. Sonuçta her iki düşüncede de TSE dersinin alana yönelik tasarım dersi olduğu inancı ve yanlış anlaşılabilirliği vardır. Öğrencilerin %61'i alana yönelik tasarım dersi olmasını istemektedir; çünkü, bu dersten kazanımları olabileceğini ve bunları, hayatın birçok alanında kullanabileceklerini sezememişlerdir. Onlar alanlarına yönelik tasarım dersi olarak aldıklarında, kendi alanlarında nitelikli, estetik tasarımlar yapabileceklerini zannetmektedirler. Oysa bulundukları sanat dallarında verilen atölye dersleri bir yerde alanlarına yönelik tasarım dersidir.

Çizelge 50: Mezuniyet Aşamasında Öğrencilerin TSE Kazanımlarına Bakışı

Seçenekler		a	b	T
Form B 8. Soru		Evet	Hayır	
Şu anda TSE dersini alsaydım	f	99	27	126
kazanımlarım daha bilinçli olurdu?	%	.78,5	.21	100

• Seçenek "a" da gördüğümüz %78,5 sayısı pişmanlık duymak için oldukça yüksek bir rakam; ancak "b" seçeneğinde görülen %21 öğrenci bu dersi alırken bilinçli çalışmış, demektir. Çizelge 49. İle Çizelge-50'nin "a" seçeneklerini karşılaştırdığımızda yine bir çelişkiyle karşılaşmaktayız: Çizelge 49 da görülen % 61 sayısı alana yönelik tasarım dersi olmalı görüşündedir. Aslında yukarıda belirtildiği gibi, öğrencilerin alanlarına yönelik iyi tasarımlar yapacakları, kazanımlarının farklı olacağı düşüncesidir bu.

Öğrenci geriye dönüp baktığında, TSE'nin ona geniş imkanlar sunduğunu, anasanat dalının dışına taşmaya zorladığını görebilmiştir; ama bunun sanat dalları arasında ortak dil oluşturabileceğini düşünmeksizin, o denli alana yönelik bir eğitimle karşılaşmıştır ki, tüm uğraşların salt kendi alanına yönelik tasarımlarda ufkunu açması için verildiğini düşünmüştür (Araştırmacının öğrenciler ve öğretim elemanları ile yaptığı görüşmelerden).

Çizelge 51: Üçüncü ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin TSE Bilincine Ulaşmışlıkları

Seçenekler		a	b	T
Form B 1. Soru		Evet	Hayır	
Almış olduğum TSE dersinin anlamını	f	33	95	128
hâlâ kavrayabilmiş değilim?	%	.25,7	.74,3	100

- TSE dersini birinci sınıfta almış olan 128 öğrencinin tümü bu soruyu işaretlemiştir. Öğrencilerin %25,7'si "a" seçeneğini işaretleyerek TSE'nin anlamını hâlâ kavrayamadığını belirtmiştir. %74,3'ü ise "b" seçeneğini işaretlemiş TSE'nin anlam ve önemini kavradıklarını belirtmişlerdir.

Güzel Sanatlar Fakültelerinin üçüncü ve dördüncü sınıflarında okuyan "a" seçeneğini işaretleyen %25,7 öğrenci (bulundukları konum gözönüne alınırsa sayı oldukça düşündürücüdür) TSE dersinin niçin verildiği konusunda kendilerine bir pay çıkaramamışlardır. Bu % 25,7'lik sayı içinde fakültelerde asistan olarak, ya da bir sanat fakültesi mezunu olarak hayatını kazanmaya başlayacak olan kişilerin sanat eğitimimizi nasıl etkileyeceğini göstermektedir. Zaten mezunlarımızın küçük bir %'desi sanatsal alanlarda hayatlarını kazanmaktadırlar. Böyle tehlikeli bir yüzdeden sonra ortaöğretim kurumlarındaki öğretmenler için eleştiri getirilmemelidir.

"Öğrenciye ayırt etmeyi ve yargılamayı öğretmek, yalnızca kültürlemeğe tabi kılmakla öğretilmez. Bu, kişinin bizzat kendi başına erişebildiği niteliklere ilişkin, yaşantı ve anlayışı aracılığıyla doğmaktadır. Sanatın tüm alanlarındaki değerlere bağlı kalarak geçmişle ilgili ve güne ilişkin katkıların bağımsız bir değerlendirmesini yapma gücü kazanmada estetik bilgi alanına yardımcı olabilir. Ayrıca bu alan, kullanılma biçimi olarak tüm görsel sanatlar ve mimarlıkta ortak karaktere sahiptir (Doruk, 1980, s.48-49).

Sonuç olarak, kişi gerçekten plastik öğelere ilişkin estetik değerleri kazanmışsa görebilme yetisini geliştirmiş demektir. Bu, yalnızca kişinin sanatsal çalışmalarında görülmekle kalmamalıdır. Eğer sanatsal çalışmalarında bunu sergileyebiliyor ise yaşantısının her alanına bu özelliği transfer edebilmelidir ki bu transfer kişiyi çağdaşlık düzeyine çıkaracaktır. Kişinin giyim tarzında, konuştuğu

dilde, oturuşunda, saçını tarayışında ve hatta konuklarına ikramında sofraya hazırlayışında, estetik bilgiler kazanılmışsa eğer görsel olarak görünecektir. Çünkü TSE "estetik kişilik gelişimi"ni sağlamaktadır.

3.2.6. TSE Çalışmalarının Değerlendirimi

Öğrenciler bir "öğretim yılı içerisinde" (birinci ve ikinci yarıyıl) TSE dersinde de yaptıkları uygulamalı çalışmaları, her yarıyıl sonunda bir dosya içine istiflemektedirler. Yarıyıl sonunda değerlendirmeye alınmak üzere ya dosyalarını öğretim elemanlarına vermekte ya da dosya çalışmalarını sergilemektedirler. Bir yarıyıl boyunca öğrenciler aldıkları teorik bilgileri pratiğe geçirmeye çalışmışlar, bunu yaparken de farklı davranış türleri sergilemişlerdir.

Öğretim elemanları değerlendirmeye giderken, derste uyguladıkları yöntemler doğrultusunda, değerlendirme yöntemleri de kullanmaktadırlar; ancak detaylı bir değerlendirme örneği yerine kuşbakışı değerlendirme nasıl yapılmaktadır biçimiyle, açıklamalar getirilmiştir.

Öğretim elemanları Anket Bulguları

Çizelge 52: Dönem Çalışmalarının Değerlendirimi

Seçenekler		a	b	c	d	T
Form A 34. Soru		Yazılı sınav	Uygulamalı sınav	Her iki sınavla	Diğer	
Dönem Çalışmalarının değerlendirimini ve notlamayı nasıl yapıyorsunuz?	f	—	8	2	17	27
	%	—	29,5	7,5	63	100

- Öğretim elemanları TSE çalışmalarının değerlendirilmesi notlama ve konusunda seçenek "a" (yazılı sınav) işaretlememişlerdir. %29,5 öğretim elemanı

seçenek "b"de verilen (uygulamalı sınav)la değerlendirme yapıldığını, "c" seçeneğindeyse %7,5 öğretim elemanı (her iki sınavı beraber değerlendirerek) notlama yapıldığını belirtmiştir. Çizelgede görülen en büyük yüzde (diğer...) olarak verilen %63 öğretim elemanının işaretlediği "d" seçeneğidir.

Öğretim elemanları seçenek "a"yı işaretlememişlerdir. Çünkü, yalnız yazılı sınav değerlendirimini içermektedir; fakat değerlendirmeye yazılı sınavı alan öğretim elemanları seçenek "d" yi işaretlemişler ve değerlendirmeyi nasıl yaptıklarını açıklamışlardır. Öğretim elemanlarının %29,5 u ise yalnızca uygulamalı sınavlarla değerlendirimi yaptıklarını, seçenek "b" de belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının %7,5 u "c" seçeneğinde hem yazılı - hem uygulamalı sınavla değerlendirmeye gittiklerini göstermişlerdir. Öğretim elemanlarının % 63 ünün katıldığı "d" seçeneğine getirilen açıklamalar, genel olarak şöyle özetlenebilir:

- Her dönem sonunda çalışmalar sergilenir. Öğrenciler ve diğer TSE derslerine giren öğretim elemanlarıyla toplu değerlendirmeler, tartışmalar yapılır. Toplu değerlendirimi herkese açık olarak yapıyoruz. Notlama değerlendirme üzerinden oluyor. Ayrıca dönem içinde öğrencinin genel yaklaşımı, yaratıcı tavrı, problemi kavrama ve çözmedeki tutumları gibi olgular da dersin öğretim elemanı tarafından gözönüne alınır (Mümtaz Demirkalp-Erdal Aygenç-Zülfikar Sayın-Mesut Çelik-Nazan Sönmez).

- Ürünleri ve ödevleri değerlendiriyor, sınıf içinde açık tartışma yapıyoruz. Jürilerde değerlendirilen projelerin ortalamasını alıyoruz (Sibel Ertes-Orhan Anafarta-Şenol Yağız).

- Yıl içindeki tüm uygulamalı çalışmaların genel değerlendirmeyi yapıyoruz (Erkan Özdelek-Sevil Görür-Halim Çeliker, AÜmit Kuseyrioğlu-Mehmet Özer).

- Sözlü sınav, dosya çalışmalarının değerlendirimi, sınav çalışmasına getirilen eleştiriler (Faruk Atalayer- Abdullah Demir).

- Dönem içi çalışmaları, yazılı sınav ve sınav projeleriyle birlikte değerlendiriyoruz (Türkan Erdem, Ş. Ziya Dağlı, İsa Eliri, Abdullah Pak). Ş. Ziya Dağlı, bu değerlendirmeye ayrıca bilgi dosyası adını verdikleri yıl içerisinde öğrenciye TSE dersinde verilen teorik bilgileri kapsayan ve konuya ilişkin uygulamalardan birer fotokopinin yer aldığı ve öğrencilere üst sınıflardaki çalışmalarında yardımcı olacağına inandıkları bir dosyayı, dönem çalışmalarının sunulduğu dosya ile beraber değerlendirmeye aldıklarını açıklamıştır. Yazılı yoklamalara ilişkin görüşlerini ise şöyle belirtmiştir: "Düşünce boyutu ve teori çok önemlidir. Mutlaka teorinin ölçülmesi ve öğrencinin bilgi dağarcığının gelişmesi gereklidir. Her konunun slayt, fotoğraf ve bibliyografik olarak bilgilerinin sunulduğu bilgi dosyası gereklidir. Çünkü yapılan işin raporudur".

Çizelge 53: Uygulamalı Çalışmaları Değerlendirme Yöntemleri

Seçenekler		a	b	c	T
Form A 35. Soru		Dönemiçi işleriyle	Sınav işleriyle	Öğrencinin tavrı ile	
Uygulamalı çalışmaların	f	22	3	2	27
1 değerlendirimini nasıl yapıyorsunuz?	%	.81,5	.11	.7,5	100

- Bu soruda, öğretim elemanlarının uygulamalı çalışmaların değerlendirmesine yaklaşımları görülmek istenmiştir. Öğretim elemanlarının %81,5'i değerlendirmeyi seçenek "a"da verilen (dönem içindeki tüm çalışmalarla) görüşünü işaretlemiştir. Seçenek "b" (sınav işleriyle) görüşünü %11 öğretim elemanı ve seçenek "c" (öğrencinin genel tavrı ile görüşünü %7,5 öğretim elemanı işaretlemiştir. "a" seçeneğindeki %81,5 öğretim elemanı dışında kalan, toplam %18,5 öğretim elemanı ise öğrencinin yalnız sınav işlerini ve genel tavrını değerlendirdiklerini

belirtmiştir. Bu değerlendirme kapsamında üzücü olan, öğrencilerin belli bir yüzdesinin dönemiçi çalışmalarının ve gelişmelerinin gözardı edilmesidir.

Öğrenci Anket Bulguları

Çizelge 54: Yazılı Yoklama Uygulanırlığı.

Seçenekler		a	b	T
Form B 10. Soru		Evet	Hayır	
TSE derslerinde teorik bilgilerden	f	39	89	128
yazılı yoklama yapılır mıydı?	%	.30,5	.69,5	100

- TSE dersini alan öğrencilerin %30,5 u teorik bilgilerinden sınanmak amacıyla, yazılı yoklama sınavına alındıklarını seçenek “a”yı işaretleyerek belirtmişlerdir. %69,5 öğrenci ise bu soruya “b” seçeneğini işaretleyerek, hayır cevabını vermiştir. TSE dersini veren öğretim elemanlarıyla teorik sınav konusunda yapılan görüşmeler göstermiştir ki, teoride iyi bir sınav kağıdı veren öğrenci, uygulamalı çalışmalarda aynı başarıyı sağlayamamaktadır. Uygulama ve teoriyi birbirinden ayırmak mümkün değildir, çalışmalar ve değerlendirmeler böyle olması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca Ek C’de (sayfa 162) SDÜ TSE teorik sınav örnekleri verilmiştir.

“Temel tasarımda ürünlerin değerlendirilmesinde belirsizliği ve bir ölçekte, öznelliği ortadan kaldıracı için, sorunun işlendiği çalışmanın hem amaçları, hem de değerlendirme kriterleri öğrencilere ilk baştan bildirilmelidir. Böylece yorum ve değerlendirmenin, öğretim üyeleriyle beraber öğrencilerce de açıkça ve görece olarak yapılması sağlanabilecektir” (Denel, 1981, s.10).

Çizelge 55: Değerlendirmeye Alınan Çalışmaların Tamamlanmışlığı

Secenekler		a	b	c	T
Form B 11. Soru		Tamamlanmış çalışmalar	Sayıcı Çokluk	Tüm çalışmalar	
Çalışmalarınızın değerlendirilmesinde	f	25	21	82	128
nasıl bir yol izlenirdi?	%	.19,5	.16,5	.64	100

• Çizelge-55'te öğrencilerin uygulamalı çalışmalarının değerlendirilmesinde, öğretim elemanlarının tutumu ölçülmek istenmiştir. Öğrencilerin %19,5'i seçenek "a"da verilen (yalnızca tamamlanmış olan öğrenci çalışmaları değerlendirilirdi) görüşünü işaretlemiştir. %16,5 öğrenci "b" seçeneğinde (öğrenci çalışmaları daha çok sayıcı değerlendirilirdi) görüşüne katılmıştır. %64 öğrenci ise (öğrencinin tamamlanmış ya da yarım, dönem içindeki tüm çalışmaları değerlendirilirdi) görüşünü, "c" seçeneğini işaretlemiştir. Öğrencilerin % 16,5 halen nitelikten uzakta, sayıcı fazla çalışma verebilmek için yarıştırlmaktadır. Öğrencilerin % 19,5 u da belki böylesi bir yarış içinde olup tamamlayamadıkları çalışmalarını değerlendirmeye sunamamaktadır.

Ayrıca TSE kazanımlarının transferi konusunda yer alan Çizelge 40 da bir dönem boyunca yaptırılan çalışma sayıları görülmüştü. Sayıcı çokluk: deneyim yoğunluğu ve algısal bilme hedefi olarak açıklanmıştı. Deneyimin amaç olmaması gerektiği burada bir kez daha hatırlanmalıdır. Öğrencinin nitelikli çalışmayı üretebilme süreci de sanatsal yaratmada bir önem sunmaktadır.

Değerlendirmenin öğrencideki gelişmeyi, ne kadar aşama kaydettiğini anlamak için yapıldığı belirtilmiş, nasıl yapılması gerektiği konusu ise şöyle

açıklanmıştır: “Bir dönem boyunca yapılan çalışmaların biriktirildiği bir dosya yaptırılmalı ve çalışmalara sıra numarası verilmelidir ki sırayla değerlendirilebilsin. Öğrenciler asla bir başka öğrenci ya da grupla kıyaslanmamalıdır”(yarışmalar hariç). Öğrencinin yaratıcılık gelişimi, grafiksel gelişimi ölçü alınmalıdır. Verilen konunun, en özgün ifadesini bulma, biçimsel elemanların işlenişi ve bütünlüğe gitme aranmalıdır. Her öğretim elemanı öğrencilerinin çalışmalarına bir değer sırası verebilir. Bu değerler ise öğretim elemanının değerlere verdiği öneme göre değişir” (Büyükişliyen, 1977, s. 164-165).

Latife Gürer, Temel Tasarım konusunda Mimarlık Fakültesi öğrencilerine bir anket uygulamıştır. Anket sonuçlarında; değerlendirmede notun olumsuz etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Öğrencide beğenilmediği, kıyaslandığı, görsel yeteneksizliğinin kanıtlandığı vb. olumsuz düşüncelere sebep olduğu belirtilmiştir (Gürer, 1990, s.13). Hiç şüphesiz öğrencide oluşan böylesi olumsuz düşünceler; kendine güvensizlik, düşüncelerini ifade edememe, yaratıcılığını dışavuramama gibi sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Temel Tasarım dersinde bir yarıyıl boyunca izlenen öğrenciler değerlendirmeye alındıklarında, üç grup ortaya çıkmıştır. Birinci grupta kısıtlı sayıda öğrenci vardır, dili ve tekniği benimsemiştir. İkinci grup mekan üretimine analitik yaklaşımı sergilemiş dili ve düzen kurallarını dengeleyebilmiştir. Üçüncü grup ise kendilerine sunulan tasarım yöntemini kavrayamamış, birebir yaşadığı çevreyi, sorgulamadan duyarsızca taklit etmiş ne sözel ne görsel bir dil geliştirememiştir . Bu örnekle bir eğitim sürecinde başarılı olan azınlık grubunun değil, çoğunluğun ulaştığı başarı düzeyinin önemine dikkat çekilmiştir. (Kural, 1998, s.95).

Elbette TSE çalışmalarında görsel dili öğrenebilen öğrenci bunu sözellendirebilecektir. Bu da görsel dili okumak ve konuşmak anlamına gelir ki sanatsal çalışmalarında, bunu hem görsel olarak sunabilmeli, hem de üzerinde konuşabilmelidir. Yazılı yoklamalarla kazandırılmaya çalışılan teorik bilgiler, yapılan her çalışma üzerinde öğretim elemanlarıyla öğrencilerin tartışmaları sonucu kazanıma dönüşüp boyut kazanabilir. "Toplu değerlendirmiyi herkese açık yapıyoruz" görüşünü sunan Hacettepe Üniversitesi öğretim elemanlarının öğrencileri; çalışmalarına getirilen eleştirilerden, sonraki çalışmalarında yararlandıklarını ifade etmişlerdir.



3.2.7. Anasanat Dalları Arasında Koordinasyon ve TSE

Fakülteler arasında TSE dersine ilişkin bir koordinasyonun bulunmadığı buraya kadar yapılan çalışmalarda belirtilmişti. Yazılı kaynaklarda ise TSE'nin bir kadro tarafından verilmesi gerektiği, ekip işi olduğu vurgulanagelmmişti. Hatta Anasanat Dalları arasında üstelik aynı Fakülte içerisinde koordine bir çalışma olmayışı da görülmüştü. Bu konunun sonuçları anket formlarına göre şöyledir.

Öğretim Elemanları Anket Bulguları

Çizelge 56: Anasanat Dalları Arasındaki Koordinasyon Durumu

Seçenekler			Evet	Hayır	T
Form A 36. Soru					
TSE dersine yönelik anasanat dalları arasında bir koordinasyon sağlanıyor mu?	a	f	18	9	27
		%	.66,5	.33	100
	b	f	4	4	8
		%	.50	.50	100
	c	f	6	4	10
		%	.60	.40	100
	d	f	20	7	27
		%	.77	.23	100

• Öğretim elemanlarının %66,5'i "a" şıkında verilen (bütün anasanat dalları ile koordineli çalışıyoruz) önerisini doğrulamış, %33'ü ise bu öneriye katılmamıştır. "b" şıkında (..... dalı ile koordineli çalışıyoruz) önerisini, öğretim elemanlarının %50'si doğrulamış, diğer %50'si bu önerinin dışında kalmıştır. "c" şıkında verilen (her anasanat dalı bu konuda kendi bünyesinde çalışıyor) önerisine %60 öğretim elemanı katılmış, %40'ı ise bu görüşe hayır demiştir. "d" şıkında verilen (zaman zaman diğer anasanat dalında görevli arkadaşlarla toplantılarımız oluyor – informal-) görüşüne %77 öğretim elemanı evet derken, %23 öğretim elemanı hayır seçeneğini işaretlemiştir. Çizelgede beliren yüzdeleri incelediğimizde

“a” ve “d” şıklarının bütün öğretim elemanlarınca cevaplandırıldığı dikkat çekmiştir. Çünkü “b” şikkını sekiz öğretim elemanı, “c” şikkını ise on öğretim elemanı cevaplamıştır. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, öğretim elemanlarının anasanat dalları arasında TSE konusunda bir koordinasyon sağlamaya çalıştıkları söylenebilir.

Çizelge 57: Anasanat Dalları Arasında Koordinasyon Gerekliliği.

Seçenekler		a	b	T
Form.A 37. Soru		Evet	Hayır	
Anasanat dalları arasında bir koordinasyonu gerekli buluyor musunuz?	f	24	3	27
	%	.89	.11	100

• Öğretim elemanlarının %89 u böyle bir koordinasyonun sağlanmasını gerekli gördüklerini seçenek “a”da belirtmişlerdir. %11’i ise seçenek “b”yi işaretleyerek bu görüşün dışında kalmıştır.

Hacettepe Üniversitesinde düzenlenen TSE seminerinde de dersin farklı disiplinlere ve farklı anlayışlara sahip, bir kadro tarafından yürütülmesinin daha uygun olacağı anlatılmıştır. Bu kadro, farklı sanatsal anlayışlar ve farklı disiplinlerden gelen elemanlardan oluşmasına karşın, eğitim-öğretimde ortak ve koordine bir çalışma içinde olmalıdır görüşü verilmiştir (Akdeniz-Aksel, 1989, s.13).

Çizelge 58: Fakültelerde Bulunan TSE Kurulları İletişimi

Seçenekler		a	b	T
Form A 37. Soru		Evet	Hayır	
Varsa Fakültenizin TSE kurulu diğer Fakültelerde verilen TSE programlarıyla iletişim sağlamakta mıdır?	f	8	18	26
	%	.30	.69,5	100

• Seçenek “a”da Güzel Sanatlar Fakültelerindeki öğretim elemanlarının %30’u TSE kurullarının varlığını ortaya koymakta, kurullar arası iletişimin

sağlandığını göstermektedir. "b" seçeneğinde ise %69,5 öğretim elemanı TSE kurullarının olmadığını belirtmiştir. Buna bağlı olarak program konusunda iletişim sağlanamamaktadır. Bu sayının içindeki % 7,5 öğretim elemanı (H.Ü. GSF) ise iki yıl öncesine kadar TSE kurullarının bulunduğunu, ancak iki yıldır bu kurulun olmadığını açıklamışlardır. Kurul resmi olarak bulunmasa da, çalışmalarının öncekinden farklı olmadığını belirtmişlerdir.

Çizelge 59: TSE Konusunda Üniversiteler Arası Koordinasyon Sağlanabilirliği

Seçenekler			Evet	Hayır	T
Form A 39. Soru					
TSE konusunda üniversiteler arası bir koordinasyon nasıl sağlanmalıdır?	a	f	5	14	19
		%	.26	.74	100
	b	f	13	6	19
		%	.68,5	.31,5	100
	c	f	16	8	24
		%	.66,5	.33,5	100

• Çizelgede yer alan soruda, öğretim elemanlarına TSE konusunda üniversitelerarası bir koordinasyonun sağlanabilmesi için üç öneri sunulmuştur. Öğretim elemanlarının %26'sı "a" şıkkında verilen (YÖK tarafından seçilecek bir ekip koordinasyon sağlama görevini yüklenmelidir) görüşünü kabul etmiş, %74 öğretim elemanı bu görüşe katılmamıştır. "b" şıkkında (bu alanda lisansüstü çalışmalar yapan öğretim elemanları çalışmaları birlikte yürütmelidirler) görüşünün evet seçeneğini %68,5 öğretim elemanı, hayır seçeneğini ise %31,5 öğretim elemanı işaretlemiştir. "c" şıkkında verilen (her fakülteden seçilip görevlendirilecek bir koordinatör ilgililer arasında koordinasyonu sağlamalıdır) önerisini %66,5 öğretim elemanı kabul etmiş, %33,5 bu görüşe hayır demiştir.

Çizelgede beliren önerilerin seçim yüzdesi şu sonuçları ortaya koymaktadır:

a) TSE konusunda lisansüstü çalışmalar yapan öğretim elemanları çalışmalarını birlikte yürütmelidirler. Hatta bir ekip oluşturabilirler. Tüm Güzel

Sanatlar Fakültelerinden seçilip görevlendirilecek birer koordinatör, ilgiler arasında koordinasyonu sağlamalıdır.

b) San'ın genel eğitim için "sanat eğitimi" adına verdiği öneriler özetle şöyledir: Geniş anlamdaki sanat eğitimine girebilecek her türlü malzeme bir sistemle toplanmalı ve diğer bilim dallarıyla işbirliği kurulmalı, araştırmalar yapılmalı, seminer, sempozyum vb... düzenlenmeli ve sanat eğitimcilerinin sorunları tartışılıp, öğretim programları incelenmeli ve yeni gelişmeler yönünde gerekli değişiklikler yapılmalıdır (1984, s.144)

Bu önerisiyle İnci San sanat eğitimcileri arasında bir koordinasyonun sağlanmasını önermektedir. Her türlü malzemenin girebileceği geniş anlamdaki sanat eğitimini ise anasanat dalları arasında sağlanan koordinasyon sonucu oluşturulan TSE programı sağlayabilir. Çünkü malzeme çeşitliliği, tasarım öğeleri ve pratik öğeleri sunabilen zengin bir programa sahiptir.

Koordinasyon konusunda genel bir değerlendirme yapıldığında, öğretim elemanlarının bireysel olarak pek çaba harcamadıkları ancak beklenti içinde oldukları görülmektedir. Öğretim elemanlarıyla yüzyüze yapılan görüşmeler esnasında özellikle TSE'ni yürüten yeni akademisyenlerin bu koordinasyon olayının sağlanması için sabırsızlık gösterdikleri ve bir program arayışı içinde oldukları gözlenmiştir.

3.2.8. Programa Yönelik Eleştiriler ve Öneriler

TSE'nin niteliğini tartışan Gençaydın (1989, s.35) " sanatsal yaratmanın gereği olan duyarlı ve seçimci tavır nesneler arasındaki düzen ya da düzensizlik ilişkilerini titiz bir gözlemle araştırmayı zorunlu kılar. Birleştirebilmek için ayrıştırılabilmek, ayrıştırılabilmek için de tanımak gerekir. Bu nedenle TSE derslerinde, kılı kırk yaran bir anlayışa dayalı nesne araştırma çizimlerinin önemli bir yeri vardır"

görüşünü savunarak, ders programının bu yöndeki önemini belirtmiş; düşünmenin nesneyle ilişkisiyle başladığını açıklamış; basit doğa olaylarından çıkarak, sanat yapıtlarının tüm plastik öğelerinin açıklanabileceğini savunmuştur.

"Tabiat içinde form gelişerek, büyüyerek meydana gelir. Tabiatın fiziksel dünyası bir yandan zengin görsel tuhaflıklarla dolu, öte yandan.... güzelliği insanı çok derinden etkileyecek kadar sadedir. Gerçeklerin en güzeli atomların, kristallerin ve moleküllerin bünyesinde görülebilir.... Analizi yapıldığında, bir meşe yaprağının yapısıyla bir meşe ağacının yapısı ve nispetleri arasında büyük benzerlik görülecektir. Meşe yaprağındaki moleküllerin geometrisi incelendiğinde, moleküller ve yaprağın yapısı arasında bir fark olmayacaktır" (Denel, 1970, s.76). Bu örnek Gençaydın'ın görüşünü de desteklemektedir. TSE de yer alan öğelerden ritm, oran-orantı, eşitlik, hakim modül vb. gibi karşılaşılmaktadır.

Gençaydın'a göre (1989, s.41) "Öğrenci, doğayla sanatın yasalarının benzer olduğunu; ama farklı dille yazıldıklarını, doğanın dilini, sanat diline çevirmeyi bilmelidir. Çünkü öğrenci bu çevirim esnasında benzerliklerin temelindeki ilkeleri sezecek, soyutlama gücüne erişecektir. Soyutlamacı zeka doğayı yeniden üreten zekadır" Sanatçı soyutlamacı zekanın nesneyi sığlaştıırıp,basitleştirmeyen; ayıklayabilen, doğayı yorumlayabilen zeka olduğunu vurgulamıştır.

Araştırma kapsamındaki tüm fakültelerde TSE programlarında farklı sürelerde de olsa doğal obje etüdları yaptırılmaktadır; fakat fakültelerin %40 ı bu objelerden kesit çalışması yapmakta, soyutlamacı-yorumsal çalışmaya yönelmemektedir.

Uçan'ın belirttiği (1995, s.138) üzere, her sanat fakültesi'nde bir "Program Geliştirme Birimi" ve bir " Sanatsal Araştırma Birimi"ne gereksinim vardır. Program

geliştirmede tasarlama-hazırlama; uygulama-deneme; çözümlene-değerlendirme; düzeltme-iyileştirme evrelerinden oluşan çağdaş yaklaşımı izlemek gerektiği belirtilmiştir.

"Form "A"da yer alan 40. Soruda konuya ilişkin, çalışmaların gelişmesine katkı getirecek öneriler istenmiştir. Öğretim elemanlarından yalnızca birkaçının getirdiği açıklamalar şöyledir:

- 27. Soru için birçok yaklaşım ve yöntem olabileceğinden kurumların herbirinin kendine özgü bir program geliştirmesi daha doğrudur kanısındayım. (Tüm soruları, sanat eğitiminden çok tasarım eğitimi kavramı olarak aldım; özellikle de mimari tasarımın farklı olduğu ve eğitiminde bu farklılığın kısmen de olsa yansması gerektiğine inanıyorum". (Şenol Yağız)

- "Bu ders kişinin sanata bakışını ve onu algılamasını oluşturmali, derste yöntem ve teknik beceri kazandırmanın yanısıra kişilere "yöntem geliştirme yöntemi" kazandırmalıdır".

- 2 Temel Sanat, bir öğretim dersinden çok bir YARATICI KİŞİLİK EĞİTİMİDİR: 1- Sanatsal ahlak ve karakterin; 2. Sanatsal görüşün; 3. Sanatsal duyarlılığın; 4. Sanatsal disiplinin; 5. Sanatsal mantığının; 6. Buluş yöntemlerinin; 7. Buluş yaşam tarzının; 8. Buluş beceri ve yeteneklerinin; 9. Buluş zekanın, açığa çıkarıldığı, yönlendirildiği, kişiliğin yeniden örgütlendiği bir süreçtir. Formasyon dersi-öğretici değildir ama branşın özelliklerine göre çizgiler içeren bir eğitim sürecidir. Tasarımın temel öğeleri, ilkeleri, algı psikolojisi, form üretme yöntemleri, eskiz teknikleri ve buluş-esin yordamlarının 'ana konularını' öğrenciye kavratıp özümsetirken, onun kişilik öğelerini yeniden düzenlemesine olanak sağlayan yüzyüze (birebir) bir 'Yaratıcılık Eğitiminin' temel sürecidir." (Faruk Atalayer).

Olca Kırıçoğlu'da sanatın öğretimle bağdaştırılamama nedenlerinin başı olan kuram ve uygulama arasındaki kopukluğun giderilmesini önermiştir. Kuramcılarının yalnız kendi alan çalışmalarıyla ilgilenmeleri; uygulayıcılarında kendi yorum ve uygulamalarına yönelmeleri sonucu sanat eğitiminin olumsuz yönde etkilendiğini belirtmiş. Hatta uygulamaya fazla ağırlık verilerek; estetik, sanat tarihi vb. gibi öğretim alanlarının program dışı, kuru bir alan durumuna getirildiğini vurgulamıştır. Kırıçoğlu hem genel eğitim içindeki 'sanat eğitimi' dersi, hem de TSE dersi için farklı bir görüş olarak; bir ders olarak sanatın öğretilebilirliğini ve bu öğretimde zihinsel süreçlerin etkin bir rolü olduğunu savunmuştur (1998, s.85-87).

Kırıçoğlu'nun görüşü genel eğitim içinde düşünülünce, çizginin, noktanın, rengin kullanımı öğretilebilir; ancak sanatçı yetiştirmeyi hedefleyen kurumlar için düşünülünce salt bir öğretimden öte değerler derse yüklenmelidir. TSE'nin ekip işi olması gerektiği görüşünü alırsak, belki TSE de tasarım elemanları eğitimini yapan, bir öğreticiden sonra sanatçı eğitimci tarafından öğrencinin desteklenmesi, sezgileri, kavrama gücü, yaratıcılık potansiyeli yönlendirilebilir.

Öğrencilerin "Form B" de yer alan 21. soruda, açıkladıkları öneriler ve eleştiriler genel olarak şöyledir:

- TSE dersinin içinde malzeme tekniğine yer verilmeli ya da malzeme tekniği dersleri konulmalıdır.
- Türkiye'deki TSE eski, katı akademik bir sistemdir. Bugünün sanatının gelişme paralelinde düzenlenmelidir.
- Boya tekniklerinin kullanımının, yeter derecede öğretilmediği için bu konuya daha fazla eğilinmesi ve bu derste kavramsal sanat hakkında da öğrencinin geliştirilmesinin bu dersle sağlanacağına inanıyorum.

- TSE derslerinde çalışmaların bilgisayar destekli yapılması ve bu eğitimin öğrenciye yeterli bir bilinci kazandırması gereklidir.

- TSE birinci sınıfın ilk döneminde hazırlık gibi tek ders olarak verilmeli, çalışmalarda sayı değil orijinallik önemli olmalı, bölümlere yönelik çalışmaların daha sık yapılması gereklidir.

- TSE öğrencinin uzmanlaşacağı alana yönelik olmalı, klasik desen hızla geçilmeli ve zaman kaybedilmeden bölüm amaçlı çalışmalarda yaratıcı yönler ortaya çıkarılmalıdır.

- TSE derslerinde daha yaratıcı çalışmalar yapılmalı, teori ve uygulamanın yanında seminerlere de yer verilmelidir.

- TSE ders saatleri arttırılmalı ve daha serbest ortamlar sağlanarak yaratıcılığa açık olmalıdır.

- TSE hocasının otoriter, baskıcı değil, hoşgörülü yaklaşması lazım. En çirkin çalışmada bile iyi yerleri göstermesi motive etmesi, öğrenciyle diyalog kurması lazım...

- Kişi okula ilk başladığında sanat eseri yaratacağım, sanatçı olacağım diye düşünüyor. Bize önce TSE'nin önemi anlatılmalı, tasarım insanın içinden gelen bir şey değildir. Tasarım öğrenilir, yetenek onu tamamlar ve ileriye götürür. Tasarım çarpım tablosu gibidir, öğrenilmezse dört işlem yapılamaz.

- TSE de baskı yapılmamalı. bireysel ilgilere fırsat verilmeli. okul dışında da öğrencilerin sosyal aktivitelerini yerine getirmeleri için zaman tanınmalı, gereğinden fazla ödev yüklenmemelidir.

- Hocalar arasında kopukluk olmamalı, verilen TSE aynı düzeyde olmalıdır.

- Öğrencinin hayal gücünü genişletmeye itici çalışmalar yaptırılmalı. Temel programlar yanında eğlendirici, eğlendirirken hayal gücünü geliştirici, öğrenciyi zevk alarak motive edecek fakat disipline yönelik çalışmalarla uygulanması gerektiği inancındayım.

- TSE dersinin anasanat dallarının kendi atölyelerinde teorik açıdan değil, pratik açıdan da gözlenmesini, konulmasını isterim.

- Derste çalışmalar üzerine teoriye ve tartışmaya daha çok zaman ayrılmalı.

Sanat eğitimindeki sorunların, amaçlar ve öneriler doğrultusunda esnek bir "Temel Tasarım" eğitimi programıyla çözümlenebileceğini tartışan Gürel (1998, s.33), TSE'nin bir başlangıç eğitimi olduğunu şekillendirici hayal gücü; biçim ritm, örüntü ve dokuları kazara yaratma yolları aranarak uyandırılır görüşünü savunarak, önsezinin, içgüdünün mutlak keşif ve icattan önce gelmesi gerektiğinin şart olmadığını belirtmiştir.

Atalayer'in (1994, s.77) daha öncede sunulan görüşünü hatırlarsak; TSE yapısı gereği görsel algı-bilme, estetik canlandırma simülasyonun zihinsel yapılaşması, buluş-esin-yaratıcılık süreci, el-göz-beyin yeteneklerinin geliştirilip yükseltilmesi; düş-hayal-sezgi güçlerinin etkinleştirilmesi eğitimi ve öğretimidir.

Yukarıdaki açıklamaların her ikisinde de esin-sezgi kazara yaratma yollarında çalışılsa dahi öncelik-sonralık yada çalışma esnasını gözetmeksizin öncel bir önem arzeder. Önsezi ve daha önceki sezgilerin edinimleri olmazsa kazara yaratma yollarında keşif yapılması olası mıdır? Atalayer, görsel sanatların karakteristik niteliğinin kişiye "bağıl" bulunan "yaratıcılık" eylemine bağlı olduğunu savunmuştur (1994, s.19).

....Psikolojimiz estetik ve metodolojinin birleşimidir; psişik varlığın incelemesi olan psikoloji ise soyut ve nesnel bir teknik değil, tarihin insan düşüncesinin oluşumu olarak, bir düş zenginliği ile tekrar inşa edilmesidir (John-Dixon, 1983, s.9).

Yaratıcılık, çağımız sanatının çok yönlü düşünce yapısında biçimlendiğine ve sanat, yaşamla bütünleşme eğilimleri taşıdığına göre eğitimde insanı mutluluğa götüren, kişiliğini geliştiren, uğraşlarında başarılı kılan, yaradılışında var olan gizli güçleri ve yetenekleri ortaya çıkaran bir eğitim olmalı; insan onuruna saygılı, demokratik ve çağdaş bir toplumun üyesi olacak insanı yetiştirebilmelidir (Eröil, 1993, s.151).

3.3. Toplumun Sanat Eğitiminde Sanatçının Rolü

Bir sanat eserinden duyduğumuz hazlanma derecesi, görme konusundaki kabiliyetimizin işaretidir. Görsel alışkanlığımız arttıkça, sanatçının yarattığı görsel biçimden duyduğumuz zevk de o nispette büyür. Bununla beraber, bu zevki, sanatçının ifade ettiği düşüncenin bizdeki tepkisiyle karıştırmamalıdır (Bates, tarihsiz, s.18) Bates sanat eserinin resim, opera, senfoni, roman oluşu arasında bir fark olmadığını savunmaktadır. Sanatçı nasıl görmek gerektiğini öğrenmede çizgi, renk gibi elemanların görsel alışkanlığımız için yararlı özelliklerini kabul etmiştir, o halde görme usulünden nasibimizi alabilmek için bizimde o elemanları tanımamız gerekir, düşüncesindedir.

Bireyci kişiliği tartışan Germaner ve Tekcan (1995, s.86), çağdaş insanın yaşamında koşulların sürekli değişkenlik gösterdiğini, buna karşın bireyin yaşamını sağlıklı sürdürebilmesinin, çevresindeki dinamik dengeye uyarlabilmesine bağlı olduğunu savunmaktadırlar. Bunun gerçekleşmesini ise, toplumdan kopuk, ona ters

düşen bireyci kişiliğin erimesine, temellenen yaratma-tasarlama yetenek ve duyarlılığının gelişmişliğine bağlamaktadırlar.

Fischer'in (1990, s.7) belirttiği üzere sanatçı olabilmek için yaşıntıyı yakalayıp tutmak, onu belleğe, belleği anlatıma, gereçleri biçime dönüştürmek gerektir. Sanatçı için duyus her şey değildir; işini bilip sevmesi, bütün kurallarını, inceliklerini, yöntemlerini tanınması böylece hırçın doğayı uysallaştırıp sanatın bağitlarına uydurması gerekir.

Sanatçı etkin bir dehaya sahiptir, yargı veren ise (eleştirmen) pasif dehaya... Beğeni ve deha aynı özden oldukları için., sanat yapıtını değerlendirmek mümkündür. Deha ve beğeni anı kaynakla beslenen, ama hiçbir zaman birbiri olamayan, birbirinin karşısında bulunan bir etkinliğin iki formudur. Bu iki temel form arasında başka form yoktur. Buna göre insan ya dehadır (sanatçıdır) ya da beğeni sahibi kişidir (eleştirmendir). Bunun ortası, yani bir ara form (beğenisiz deha-dehasız beğeni) kabul edilirse çelişkiler doğacaktır (Tunalı, 1983, s.83).

Çağdaş bireyde estetik beğeni oluşumu öncelikle sanatçının ve sanatın gerçekleştirilebildiği bir özelliktir. Çakır İlhan, sanatın bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel işlevlerini (1993, s.36)da belirtmiştir. bu işlevler şöyle açıklanabilir:

1- Bireysel işlevi: Bireyin davranışlarında belirli izler bırakır, estetik uyarılma, tepkide bulunma, yorumlama, yaratma biçimlerini kapsar.

2- Toplumsal işlevi: Bireyler arasında, toplumlar arasında ve toplumla birey arasındaki bütünleşmeyi sağlayan. dayanışma, paylaşma, işbirliği gibi sanatın oynadığı rolleri kapsar.

3- Kültürel İşlevi: Toplumun kültürel özelliklerini kuşaktan kuşağa aktaran, kültürlerarası ilişkileri besleyip güçlendiren sanatsal etkinlikler ve birimi kapsar.

4- Ekonomik İşlevi: Sanatsal karakterin korunumuyla beraber arz-talep ilişkisinin ön plana çıktığı çalışma ve düzenlemeleri kapsar.

5- Eğitimsel İşlevi: Sanatın yukarıda saydığımız işlevlerinin düzenli ve verimli bir biçimde gerçekleşmesini sağlayıcı sanatsal öğrenme ve öğretme etkinliklerini kapsar.

Sanatın bütün işlevlerini kısaca tanımladıktan sonra sanatçının toplumun sanat eğitimindeki rolünün açıklanacağı "toplumsal işlev" üzerinde durulmalıdır. Tarih boyunca sanat toplumlar arasında bir iletişim aracı olmuştur. Kültürel sorunlar ve sorgulamaların dile getirilmesini sağlamıştır.

Erbil'in belirttiği (1990, s.66) üzere, sosyal ve ahlaksal sorunlara, yaşamda verilen gerçek mücadeleleri yansıtan, insanları iyiye-güzele yöneltten eserlerle; akla ve duygulara bir şey vermeyen yaşama zevkinden uzaklaştıran eserler arasında kişi ayrımsallığa gidecektir. Sanatçı bir yandan topluma eserler sunmakta, diğer yandan toplum önünde konuları politik yönlerine kadar derinlemesine tartışmaktadır.

Politik iktidar, sanatta da boyun eğiş açısını emretmektedir. Sanatçı emir kulu, isteneni üreten kişi değil; ortak duyguyu sezebilen bunu beğendirebilen kişidir. Orta çağda mağara evlerde yaşayan yoksullar, cennet gibi süslenmiş, devasa kilise ölçüleri içinde kendilerini Tanrı'nın evinde saymışlardır (Toprak, 1995). Bunun toplum için sağladığı yararlar, sanatçının yaşadığı doyum birbirinden farklıdır.

Sanat kişinin kendi yalnızlığında yaşadığı bencil bir duygu değildir. Kişilerin ortak coşkularını, tutkularını dile getirir. Kişiler arası kaynaşmayı ve birliği

yaratır. Toplum bilincini uyarır. Sanat, güzelin, iyinin, gerçeğin kendisi değil, bunlara götüren bir yoldur (Erbil, 1972, s.7).

Toplumdan soyutlanmış sahte gerçekler ve bunların tatminini yaşamak aydını ruhen doyurabilir; ancak insanlığa yarar sağlayamaz. Bu nedenle aydın, insanlığa karşı sorumluluk bilincine sahipse, toplumun gerçeklerini tanıyarak fikir üretimi yapmayı ana hedef olarak benimseyecektir (Serter, 1997, s.202).

Sanatçı için özgürlüğü savunan Aslier (1977, s.2), en ağır baskı altında bile canı pahasına sanatçının özgürlüğünü kullanmak istediğini belirtmiştir. Tüm çağlarda... toplumu yöneten güçlerin bu özgürlüğe saygı duymalarının, toplum için, sanatın oluşması için baş koşul olduğunu açıklamıştır.

Görölmüştür ki, sanatçının toplumun sanat eğitiminde, toplumun görsel alışkanlıklarında, sezgilerinin, duyarlılığının, zevklerinin gelişmesini sağlamada önemle etkisi sözkonusudur. Sanatçı ve eseri, toplumun güzellik anlayışını, kültür anlayışını, estetik değerlerini sorgulamasını sağlamaktadır. Toplumun eğitiminde böylesi etken olan sanatçının, yetiştirilmesinde temel özellikleri sağlamaya sahip TSE'nin toplumsal açıdan yeri ve önemi daha açık görölmektedir.

Almanya'daki sanat eğitimi hareketlerini tartışan San'ın (1983, s.64), belirttiği üzere: sanat, yazın, bedensel kültür, giyimde, oturlan evlerde ve kullanılan araç-gereçlerde bile zevkli bir üslupla teknolojik çağda, insanı eğitecek etkenleri oluşturmayı hedeflemiş, bir eğitim reformu yapılmıştır. Dönemin ekonomik ve politik çöküşü içinde, yaratıcılıktan uzak insanların bu çöküşten sanat eğitimiyle kurtarıldığı görölmektedir.

Bugünün toplumu, insanın yaşama ve çalışma çevresinde yer alan bütün insan yapısı şeylerin biçim, renk ve desenlerinin sanat ölçülerine göre de güzel

olmasını sağlamak zorundadır.... doğa bu uyumlu güzelliği sağlamıştır.... herşeyin doğal dünyadakine benzer bir bütünlüğe ulaşmasına gereksinme vardır. Bu gereksinmeyi her insan bilinçsiz olarak duymaktadır. Sanat ve sanatçılardan yararlanmadan bütünü yapma, sanat niteliği taşıyan, bir bütünlüğe ulaşmak olanağı yoktur (Aslier, 1980, s.96).

Sanatın toplumda son derece önemli işlevi olduğunu belirten Jameux (1990, s.120), "günlük hayatta ruhu çalkalandıran tutkuların kurbanı olan insan, tiyatro oyunu yardımıyla bunlardan kurtulur, çünkü oyun insanın iç çatışmalarını dolaylı biçimde ve sadece bir örnek olarak göstererek kahramanlara eylemlerine karşı içimizde acıma korku gibi duygular uyandırır" görüşünü savunmaktadır.

Herbert Read, her pratik eylemde malzemeye form vermek için sanatçıya ihtiyaç olduğunu belirtmektedir. Bir bölgede şehirlerin dağılımından, binaların dağılımına kadar şehri meydana getiren evleri, fabrikaları vd. unsurları sanatçı planlamalıdır; yapıların içlerini, odaların biçimlerini, ışık ve renklerini sanatçı planlamalıdır; mobilyaları en ince ayrıntısına kadar sanatçı planlamalıdır; çatal bıçakları, fincanları, tabakları, kapı kollarını.... malzemeleri pratik ve ekonominin en yüksek derecesi ile manevi hürriyetin en yüksekini biraraya getirecek şekilde düzenleyen sanatçıdır ve toplumun sanatçıya ihtiyacı vardır görüşünü savunmuştur (Read, 1973, s.61).

Yaşamın yeniden üretilmesi, geliştirilmesi için toplu kullanım mekanlarının katkılarını tartışan Akdeniz (1986, s.2), "... uzmanlar bugün, mekanlardaki teknik ve fizik koşulların yerine getirilmesinin ötesinde, bu mekanla yaşananla da ilgilenmekte, yaşamın niteliğini geliştirme çabası içindedirler. Bir yandan koşullar sürekli iyileştirilirken bir yandan da insanlar birçok sanatsal ve kültürel etkinliklerle yaşadıkları mekanlarda yüzyüze getirilmeye çalışılmaktadır. Bu, insanların hem ruh

sağlığı, hem de kültür içinde olgunlaşmaları ve değişmelere uyumları açısından önem taşımaktadır" görüşünü savunarak, sanatçının toplumun sanat eğitimindeki rolünü belirtmiştir.

3.4- Değerlendirme

Araştırmanın üçüncü bölümünde, TSE dersinin amaçları, kazanımları, programın kuramsal ve uygulamalı yönleri üzerinde durulmuştur. Bugün sanat fakültelerinde dersin varolan durumu anket sonuçları ile gösterilmiştir. TSE'nin sanatçı eğitime, anasanat dallarına yönelik tasarım eğitime etkileri katkıları ele alınmıştır.

Görülmüştür ki TSE; ortaöğrenimden bu alanda eksik bilgilerle gelen öğrencilerin kısa sürede görsel eğitimi kavrayabilmeleri amacıyla sanat fakültelerinin eğitim programlarına alınmıştır. TSE'nin uygulamalı bölümünde %95 lik bir oranla tasarım öğelerinin yer aldığı görülmüş; kuramsal bölümde ise bu tasarımın yorumlanması görüşü %5 iken bütünüyle fakülte programlarında verilen teorik derslerin, TSE programının içeriğini desteklemesi gerektiği; uygulamalı dersler kapsamı dışında bir görüş olarak belirlemiştir. Bu dersin kuramsal boyutunun nasıl verilmesi gerektiği çok az düşünülmüştür, bu düşünceler de tartışmalı olarak sürmektedir. Uygulamalı çalışmalara verilen eleştiriler bağlamında mı, yoksa Kültür Tarihi, Sanat Tarihi, Sanat Felsefesi... gibi derslerle bağıntılar kurmayı sağlayarak mı verilmelidir?

İzlenen programın, adeta öğretim elemanlarının öğrencilik dönemlerinde aldıkları TSE ders uygulamalarıyla ya da alanlarına yönelik bilgileriyle sınırlı olduğu görülmüştür. Bu sonuç göstermiştir ki öğretim elemanlarında bile TSE kazanımları ve transferi sağlanamamıştır. Böylece öğretim elemanlarının TSE konusunda uzmanlaşma durumlarının yeterli olmadığı görülmüştür. Çizelgelerde sunulan anket bulguları, ilgili konu başlıkları altında detaylı olarak değerlendirilmiştir.

IV.BÖLÜM

ÖZET,SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1.Özet

TSE, estetik kişilik eğitimini sağlayan, doğadaki biçimleri plastik öğelerle görünür kılan özel bir eğitimidir. TSE'nin amaçları;

- Kişinin yaratıcılığını geliştirmektir,
- Düşüncelerine, imgelerine estetik değer kazandırmaktır,
- Estetik duyarlılığı, kişinin çalışmalarına yansıtmasını sağlamaktır.

GSF'lerinin kuruluş amacı öncelikle sanatçı yetiştirmek, sanatsal alanın varlığını sürdürmek, varolan sanatsal gereksinimi karşılamaktır. 19. Yüzyıl Avrupasında sanayileşme sonucu oluşan ekonomik varsıllaşma toplumu estetik değer arayışına yöneltmiştir. Endüstrileşme sonucu insan duyarlılığı ve sıcaklığından uzaklaşmış, birbirine benzeyen nesneler yaşama girmiştir. Bauhaus okulu bu dönemde, endüstri ürünlerine sanatsal değer katabilmek için dönemin sanatçılarıyla birlikte çalışmıştır. Bu çalışmalar sonucunda, TSE ortaya çıkmış ve sanat eğitimi programlarında yer almıştır. Önce tatbiki güzel sanatlar okullarında, sonra güzel sanatlar eğitimi uygulayan okullarda TSE uygulanmaya başlanmıştır.

Ülkemizde de 1957'den bu yana GSF'lerinde uygulanmakta olan TSE, her yeni gün çağdaş eğitim düzeyine ulaşmak yerine, bu eğitimi veren öğretim elemanları ve öğrencileri çelişkili durumlarla yüzyüze getirmektedir.

Bu araştırmanın yapılmasındaki temel amaç, TSE dersinin işlenişinde teorik ve pratikte yaşanan sorunların saptanmasıdır. TSE'nin amacını, fakülteler ve anasanat dalları bünyesinde farklılıklar olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu bağlamda neler yapılabilirliğini tartışmaktır. Bu araştırma kapsamında beş üniversitenin GSF

bulunmaktadır. Günümüze değin TSE konusunda yayınlanan kaynaklar, yapılan etkinlikler bu çalışma kapsamında incelenmiştir. TSE dersini yürüten öğretim elemanlarıyla görüşmeler yapılmış, öğretim elemanları ve öğrencilere dersin bugünkü durumunu ortaya koymak amacıyla anket uygulanmıştır.

Anket formlarını, Anadolu Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi GSF'lerinden toplam 27 öğretim elemanı ve 128 öğrenci yanıtlamıştır.

•Öğretim elemanlarının TSE konusunda uzmanlaşma durumları yapılan anket sonuçlarında %80 oranında yetersiz bulunmuştur. Bu dersi yürüten öğretim elemanlarından %20'sinin TSE programlarına ilişkin bilgilerini kendi çabalarıyla edindikleri, TSE dersinde sanatçı eğitimcilerin daha etkili oldukları görülmüştür. GSF'lerine sanat eğitimi alanında donanımsız gelen öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri zayıf görülmüş, öğretim elemanlarınca birincil sorun olarak belirtilmiştir. İkinci sırada ise, öğretim elemanının sanatçılık-eğitimcilik niteliği üzerinde durulmuştur. Bu dersi yürüten öğretim elemanlarından %60'ının öğretim üyesi kadrosunda olduğu görülmüş; ancak 10-15 yıldır TSE dersini yürüten öğretim elemanları sayısının en yüksek oranı %29,5 olarak belirmiştir. Öğretim elemanlarının %60'ı bu dersi yürüten öğreticinin, pedagojik formasyonu olması gerektiği, %85,5'i ise GSF çıkışlı olup, sanatsal etkinliklerde bulunmalı şeklinde görüş belirtmiştir. Oysa GSF'lerde bugün, %37 öğretim elemanı pedagojik formasyona sahiptir ve %14'ü sanatsal etkinlikte bulunmamaktadır. TSE dersini öğrencilik döneminde almayan öğretim elemanı ise %18,5 oranındadır. TSE konusunda yayınlara sahip öğretim elemanları sayısı %15'tir. Diğer üniversitelerde yürütülen TSE programlarına ilgi göstermeyen öğretim elemanlarıysa %60 oranındadır. Öğreticinin sınıf içi

rolünde, sanatçılık ve eğitimcilik nosyonlarını dengelemesi gerektiği %78 öğretim elemanınca vurgulanmıştır.

Öğrencilerin %36'sı TSE derslerinde kişisel anlatımlara yönelmelerine, öğretim elemanlarınca izin verildiğini belirtmiştir. Yine öğrencilerin %56'sı TSE derslerinde otoritenin hissedildiği ama huzurun hakim olduğu bir çalışma atmosferini yaşadıklarını belirtmiştir.

•Ders programlarında bugünkü duruma ilişkin bulguları incelediğimizde, çok yönlü tartışılabilir sonuçlar karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin %60'ı TSE derslerinde çalıştıkları konuları seçerken öğretim elemanlarından söz hakkı istemektedirler. %33 öğrencide böyle düşünmekte ve görüşlerini açıklamada çekinsekalmaktadır. Çünkü öğrencilerin büyük yüzdesi, bir dönem boyunca temel tasarım öğelerinden nokta ve çizgi çalışmalarıyla ilk yarıyıl eğitim-öğretim sürecini tamamlamakta ve ikinci yarıyılta tamamıyla renkli çalışmalar yapmaktadırlar. Öğrencilerin yalnızca %18'i strüktür, hacim, oran-orantı konularını öğreticiliği vurgulanagelen modelaj çalışmalarını yaptıklarını belirtmiştir.

TSE'ne ilişkin kaynak ihtiyaçları olduğunda Marmara ve Bilkent Üniversitesi öğrencileri okul kütüphanelerinin oldukça zengin olduğunu belirtmişlerdir. Anadolu Üniversitesi ve Hacettepe Üniversitesi öğrencileri ihtiyaçları olduğunda kaynaklara ulaşabildiklerini, nadiren ulaşamadıklarını belirtmişlerdir. Oysa taşra üniversitesi konumunda olan Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri "hayır kaynak bulamadım" ve "ulaşamadım" yanıtlarını vermişlerdir.

TSE'nin GSF'lerinde yer alan ders programlarında ders saatlerinin haftada en az 8, en fazla 16 saat yapıldığı belirtilmiştir. Öğretim elemanlarının %15'i

yürütülen TSE derslerinde teorik anlatıma en az %10 yer verdiklerini, %37'si ise verilen teorik yüzdeyi %50 olarak belirtmiştir.

TSE derslerinde öğretim elemanlarının %33'ü örnek göstermemektedir. Bu sayı dışında kalan öğretim elemanları da gösterdikleri örneklerin taklit edilmesinden çekinmektedirler. Öğrencilerin %74'ü TSE dersinde yaptıkları çalışmalarda motive olamama sorunu yaşamaktadırlar. Buna sebep olarak, programın yüklü oluşu, rastgele öğrenci alınması, öğrencinin bu alanda birikimsiz olduğu görüşleri yer almaktadır. Motivasyonun daha yüksek olması ve çalışmanın tam olarak kavranması için öğretim elemanlarının ders ortamını canlı bir süreç olarak tutmaları gerekmektedir. Ders programı kapsamında öğretim elemanlarının %78'i obje etüdleri yaptırılması gerektiğini, %84'ü ise renkli-renksiz tasarım çalışmaları ile obje etüdlerinin eşit ölçüde dengelenerek yapılması gerektiğini belirtmiştir. Yürütülen TSE ders programının %50'si renkli çalışmalara ayrılmıştır. Ve bu konu tartışılması gereken bir durum ortaya koymuştur. GSF'lerine gelen öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin yetersizliği gibi yaşanan pek çok sorun nedeniyle, öğretim elemanlarının %80'i Türkiye'nin ihtiyacına göre kendi teknik, malzeme, öğrenci niteliğimizi gözönüne alarak sorunlarımızı giderecek bir TSE programı geliştirilmesini istemektedirler. Öğretim elemanlarının %83'ü TSE ders programını oluştururken, sanatın temel kuram ve uygulamalarına yer verilmesi görüşündedirler. %92,5'ü TSE konusunda üniversitelerarası etkinliklerin periyodik olarak düzenlenmesini istemiş, TSE dersinde plastik kurallarla duygu ve sezgilerin eşit ağırlıkta olduğu bir programın benimsenmesini öngörmüşlerdir.

- TSE'nde yöntemlerin sanatçı eğitimciler tarafından yaratılabileceği görüşü belirtmiştir. Öğretim elemanlarının %60'ı anket sorularında önerilen yöntemleri kabul

etmiş, yeniliklere açık olduklarını göstermişlerdir. %55 öğretim elemanı derste alan dışı farklı malzemeler kullandırılması görüşüne sıcak bakmamaktadır. Çünkü TSE alana yönelik tasarım dersi görüşüne sahiptirler.

TSE dersinin kazanımları, ne üst sınıflara ne de diğer sanat dallarına ilişkin çalışmalara transfer edilmektedir. Öğrencilerin üst sınıflardaki uygulamalı çalışmalara, dersin kazanımlarını transfer edebilmeleri için araştırmanın önerdiği yöntemler %77-%96 arasında kabul görmüştür. Derslerde uygulamalı çalışmalar üzerine eleştiri verilmeli ve özeleştiri istenmelidir; yüzey çalışmalarının üçüncü boyuta transfer çalışmaları yaptırılmalıdır; bir çalışmanın bir başka çalışmaya transferi konusu sözellendirilmeli ve açıklanmalıdır.

Öğrencilerin %60'ı öğretim elemanlarınca kendilerine, teknik bilgi aktarıldığını belirtmişlerdir. Teknik bilgiye sahip olmak, bir malzemenin sunduğu olanakları bilmek; tasarım esnasında öğrencinin malzemeyi nasıl kullanabilirim endişesini yaşamamasını sağlar. Öğretim elemanlarının %40'ı öğrencilerin belirttiği üzere, yapılan çalışmaları beğenmediklerinde öğrencilerin çalışmalarına eleştiri verip, düzeltilene kadar o iş üzerinde öğrenciyi çalıştırmaya yönlendirmektedir. %44'ü ise beğenilmeyen çalışmaya ilişkin açıklamalar yapmakta ve sonraki çalışmalarda problemi kontrol altına almaktadır. TSE çalışmalarına ilişkin öğretim elemanlarının yöntemleri konusunda, %30 öğrenci hayalden çalışma yönteminin uygulandığını, %32 öğrenci ise deneme ve buluşa yönelik deneysel yöntemi uyguladıklarını belirtmiştir.

•Öğretim elemanlarının %37'si bir dönem boyunca öğrenciye ortalama 16-25 adet çalışma; %26 öğretim elemanı ise 36-45 adet çalışma yaptırmaktadır. Kimi öğretim elemanları sayıda çokluğun değil niteliğin önemli olduğunu dile

getirmektedirler. Buna karşı olan görüşte ise yoğun çalışmaların asla görüleni taklit, kopya çizgisinde bırakmayacağı belirtilmektedir. Öğrencilerin bu dersten kazanımlarını üst sınıflardaki sanatsal çalışmalarda gösterebilmeleri için öğretim elemanlarının %50'si TSE dersinin üst sınıflarda TSE-II ve TSE-III olarak devam ettirilmesi önerisini sunmaktadırlar. TSE'de kazandırılan davranışların anasanat dalı programlarındaki atölye derslerinde sürdürülüp, geliştirilmesi görüşünü de %85 öğretim elemanı benimsemiştir. Öğrencilerin %44'ü TSE'nin kendilerine kazandırdığı gelişmeleri görebilmektedir. Bu dersi aldıktan sonra estetik kişilik kazandığına inanan öğrencinin oranı %46'dır. Ancak sanat dallarına yönelik çalışmalarda bu kazanımları kullandığına inanan öğrenci oranı %60,5'tir. Yine kendi alanlarına yönelik sanatsal çalışmalara ilişkin %70 öğrenci yorum getirebileceğini belirtmiştir. Buna rağmen %36,5 öğrenci diğer anasanat dallarına ilişkin çalışmaları değerlendirebileceklerini belirtmiştir. Eğer %70 öğrenci gerçekten dersin kazanımlarına sahip olsaydı, diğer anasanat dallarına bu kazanımları transfer edebilecek, %36,5 oranını yükseltebilecekti. TSE'nin kazanımlarının diğer anasanat dallarına yönelik işlere transferini etkileyen bir görünümde öğrencilerin %61'inin bu dersi salt alana yönelik tasarım dersi olarak algılamasıdır. Bugün mezun olacak konumda bulunan GSF üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin %78,5'i "şu anda TSE dersi alsaydım, kazanımlarım daha bilinçli olurdu" görüşündedir. Üzücü bir tablo da yine bu öğrencilerin %25,7'sinin birinci sınıfta almış oldukları TSE dersinin anlamını hala kavrayamamış olmalarıdır. Oysa kişinin plastik öğelere ilişkin değerleri kazanmış olması görsel alanda görebilme yetisini geliştirmiş olması demektir. Kişi bu yetisini salt sanatsal çalışmalarına değil, yaşantısının her alanına transfer edebilmelidir.

•Öğrenciler bir öğretim yılı içinde uyguladıkları çalışmaları her yarıyıl sonunda bir dosyada istiflemekte ve öğretim elemanlarına getirip teslim etmekte ya da dosya çalışmalarını sergilemektedirler. Öğretim elemanlarının %81'i dönem içindeki tüm çalışmaları değerlendirmeye almaktadır. %29,5'i ise yalnızca uygulamalı sınavları değerlendirmektedir. Her dönem sonunda öğretim elemanları dosya çalışmalarının sergilendiğini ve herkese açık, tartışmalı olarak toplu değerlendirmeler yapıldığını belirtmişlerdir. Bu tür değerlendirmelerin dışında %30,5 öğrenci teorik bilgilerinden yazılı yoklama sınavına alınmaktadır. Ayrıca bazı öğretim elemanları sözlü sınav da yapmaktadırlar. S.D.Ü. GSF Grafik Bölümünde öğrencilerin bu dersten kazanımlarını üst sınıflara taşıyabilmeleri amacıyla dönem boyunca anlatılan teorik bilgileri kapsayan ve uygulamalı çalışmalardan birer fotokopinin yer aldığı bilgi dosyası hazırlanmaktadır. Bu dosya, her dönem sonunda uygulamalı çalışmaların dosyası ile birlikte değerlendirmeye alınmaktadır. Öğrencilerin %36'sı tamamlanmamış yarım kalan çalışmalarını değerlendirmeye sunamadıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler sayıca çok çalışma sunabilme uğraşının çalışmaların niteliğini olumsuz etkilediğini de belirtmişlerdir.

•Yapılan araştırmada GSF'leri arasında TSE dersine ilişkin bir koordinasyonun olmadığı görülmüştür. Fakat TSE'nin bir kadroyla verilmesi gerektiği, ekip işi olduğu vurgulanagelmıştır. Öğretim elemanları zaman zaman informal olarak diğer anasanat dallarında görevli öğretim elemanlarıyla TSE üzerine görüşmeler yaptıklarını belirtmişlerdir. Öğretim elemanlarının %89'u anasanat dalları arasında bir koordinasyonu gerekli görmektedirler. Hatta bu konuda üniversitelerarası bir TSE koordinasyonu oluşturulması ihtiyacı belirtmiştir.

•TSE'nin bir öğretim dersinden önce yaratıcı kişilik eğitimi buluş ve zekanın ortaya çıkarılıp, kişilik öğelerinin yeniden yapılandığı bir süreç olduğu görülmüştür. Türkiye'de verilen TSE programının iyileştirilmesi, akademik sistemin öğreticilik kurallarının dışında verilmesi gerektiği dikkat çekmiştir. Sanatçının toplumun sanat eğitiminde rolünün büyük olduğu, sanatçının toplumdaki soyutlanamayacağı görülmüştür.

TSE ortaya çıktığı dönemde, endüstri ürünlerini tasarlayan tatbiki sanat okulları ve güzel sanatlar okullarının anlayışını buluşturan, bütünleştirici bir görev üstlenirken, 21. yy'a doğru bu görev gerilemiş, TSE'nin alana yönelik algılanması, anasanat dalları arasında kopuşmaya neden olmuştur. Kopuşma sonucu sorunlar büyümüş, bugün TSE'nin amacı, önemi, konusundaki tartışmaları yeniden gündeme getirmiştir. Amacı estetik ve yaratıcı kişilik geliştirmek olan bu eğitimin, öğrenciye kazandırdığı davranışlar bilişsel, duyuşsal, devinişsel alanlarda başarısız sonuçlar sergilemiştir ve sergilemektedir. TSE hem sanatçı adayı öğrencinin hem de sanat eğitimi almakla yetinen öğrencinin üst sınıflardaki çalışmalarında ve diğer anasanat dallarındaki eserlerin yorumlanmasında, plastik öğeler doğrultusunda ortak bir dil oluşturabilme özelliği taşıdığını göstermiştir.

4.2.Sonuç

TSE sezgileri, duyarlılığı, güzellik anlayışını, benliğe saygıyı geliştiren, ögeler arasında bağıntılar kurmayı öğreten, özel bir derstir. Bu dersin bilgileri eğitim sürecinde kazanılmışsa, kişinin çalışmalarında, konuya ilişkin görüşlerinde davranış olarak görünür. Hatta kişinin bu konu dışındaki davranışlarında bile (kişi bilgilerini transfer edebiliyorsa) kendini görünür kılar ve kişiye düşünmeyi öğretir. Çünkü kişiliğin her alanda gelişeceği sürecin temelini oluşturan, estetik kişilik eğitimidir. Tıpkı ilerde meyveler verecek bir bitkinin tohumu gibi...

Bu nedenle GSF'lerindeki eğitimciler sanatçı yetiştirmek düşüncesinin, TSE olmadan gerçekleştirilmesinin çağdışı bir düşünce olduğunu belirtmişler, dersin vazgeçilemeyecek etkileri, katkıları olduğunu görmüşlerdir. Fakat  st sınıflara ve diğer sanat dallarına, dersin kazanımların transferinin sağlanamadığını üzülerek belirtmişlerdir.

G r lm şt r ki  ğretim elemanları TSE'ni alana yönelik görmekte ve alana yönelik malzemeyle yürütmek gibi yanlış bir tutum sergilemektedirler. Oysa TSE yalnızca plastik sanatlar bağlamında değil; tüm sanat dalları arasında ortak dil birliğini oluşturan, estetik kişilik ögelerini bize sunmaktadır : Bir bale gösterisinde, bir mimari yapıda, bir resimde, bir filmin görüntüsünde, seramik bir eserde, bir anıtta, bir tiyatro dekorunda, hatta bir makalede bile girişin, gelişmenin, sonucun cümlelerin ritim hissini verdiği sesteş kelimelerle ahenkli anlatımı; bağıntıları iyi kurulmuş olan kamera çekimlerinde, oyunun biçim-içerik değerlendirmesi, senaryodaki karakterlere göre oyuncuların seçimi ve uyumunda TSE dersinde kazanımlarımızı gözardı etmemize imkan yoktur. Denge, uygunluk-zıtlık, birlik-

çokluk, armoni, egemenlik... gibi tasarım ilkelerini; biçim, yön, ölçü, doku, renk, ışık-gölge, boşluk-doluluk... gibi tasarım öğelerini görebilmek için derste sağlanan bilgilerin kazanılması ve alana yönelik görülmeyip, diğer sanat dallarına ilişkin eserlere, kişinin yaşam stiline transfer edilmesi gereklidir. Kişinin giyiminde, konuşmasında, saçını tarayışında ve sanattaki önyapı — arkayapı ilişkisini kavramasında, estetik kişilik öğelerinin dengelendiği bütün bir ilişki vardır.

Bu bütünlüğün temelini, eğitimde rolü ve niteliği oldukça etken olan öğretim elemanları doğru programla sağlayacaktır. Öğretim elemanları doğru program arayışlarını dile getirmişler; ancak pratikte buna zaman ayıramadıklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle anasanat dalları ve fakülteler arası bir koordinasyonun, bu bağlamda sağlanması gerektiği sonucu belirmiştir.

TSE ders programının içeriği konusunda, yapılan anket sonuçları göstermiştir ki tüm GSF'leri bu derste doğa incelemeleri ve obje etüdlerini yaptırmaktadır. Üç boyutlu çalışmalar ise nadiren yapılmaktadır. Dikkat çeken bir sonuç ta şudur: Uygulamalı çalışmaların değerlendirilmesi aşamasında öğretim elemanları, kuramsal bilgilerden kopuk, nitelikten uzakta, nicelik üzerinde durmuşlardır. Düşünce boyutunun teorik sınavla ölçüldüğü ve uygulamalı çalışmaların yüzdesiyle, pay edilerek değerlendirildiği görülmüştür.

Toplumun görsel dilinin gelişmesine etken olan, destek veren, informal eğitim rolünü üstlenen sanatçı adayları ve sanatçıları yetiştiren eğitimciler; görülmüştür ki acil bir ders verme yönergesi arayışlarında haklıdırlar.

Çok boyutlu amaçları olan TSE dersi: estetik kaygı ile yaşayan, demokratik bilince ulaşmış uygar insanı; çağdaş toplumu oluşturabilecek tüm özelliklere sahiptir.

Bunu sağlamak için doğru program ve bunu görebilen ğretim elemanlarına ihtiyaç vardır.



4.3.Öneriler

1. GSF'lerinde verilen TSE dersinin adı günümüze değin tartışmalar ortaya koymuştur. Bu tartışmalara çözüm sağlamak amacıyla dersin adı Temel Plastik Sanatlar Tasarımı (TPST), olarak değiştirilmelidir. Her öğrenci TSE öğrenimini kendi bölümünde gördüğü için kendi alanına yönelik atelye derslerine maletmek psikolojisindedir. Bu nedenle dersin adının değiştirilmesi önemle gereklidir.
2. Öğretim elemanlarının acil bir TSE ders verme yönergesine ihtiyaçları vardır. Yapılan görüşmelerde öğretim elemanlarının %80'i araştırmacıya bir ders verme yönergesi olup olmadığını sormuşlardır.
3. GSF programlarında yer alan kuramsal dersler işlenirken, TSE dersi konularına göndermeler yapacak, bağıntılar kuracak, birbirlerini tamamlayacak bir sistemle önceden programlanmalıdır.
4. TSE'de yaşanan; bilgilerin kazanımı ve diğer alanlara transferi sorununa yardımcı olmak amacıyla, özellikle de verilen her türlü bilginin üç boyutta tasarımını gerçekleştirmeyi hedefleyen "TSE'nde Transfer" adında bir ders verilmelidir. Bu derste konuyla ilgili yorumlar ve tartışmalar ağırlık kazanmalıdır.
5. Notlama yapılacağı vakit değerlendirme bir sergi havası içinde olmalıdır. Kesinlikle değerlendirme öğrencilere açık, en az üç öğretim elemanından oluşturulan bir jüri ile yapılmalıdır. (Böylece öğrenci yıl içinde çalıştığı her ödevini, günü gelince jüriye sergileyeceğim heyecanını yaşayacak, sanatçı olma yolundaki motivasyonu artacaktır).
6. TSE dersini sanatçı eğitimciler vermelidir ki sanatçılık potansiyellerini bu derste olabildiğince kullanabilsinler. Derse ilişkin yöntemler geliştirebilmeli ve ders

saatlerinde tek düzelikten kaçınabilmeliler. Her öğrenciyi önce kendi işi, sonra arkadaşlarının işi üzerinde konuşturmalı, yorumlarını almalı, kuramsal kazanımlarını ölçmelidirler. Teorik sınav yapmak yerine uygulamalı çalışmalar tartışılmalı ve yorumlanmalıdır. Çünkü kuramsal bilgilerin kazanım ölçüsü yoruma eşdeğerdir.

7. TSE programlarında estetik bilgiler verilirken, sanatçı adaylarının mutlaka teknoloji bilmeleri gerektiği vurgulanmalıdır; ancak malzemeye yönelik teknik bilgiler verilirken, teknik konusuna gerekenden fazla ağırlık tanınmamalı, TSE 'de tasarımın tek bir alana yönelik olduğu imajı yaratılmamalıdır. Sanat dalları arasında ortak dili sağlayan, estetik kişilik boyutu kazandıran bir ders olarak, uygulamalar öğretim elemanı tarafından sözellendirilmeli, konu açıklanmalıdır. Sanat eğitimcileri teknolojiyi takip etmek durumundadır.' Aksi durumda, yaptıkları işin bir yerlerde duraksaması söz konusu olur. Teknolojiyi bilmek, salt endüstri tasarımcılarına özgü bir çaba olarak algılanmamalıdır. Belirli oranlarda bilgilenmek önemlidir. Çağımızın duvar resminde teknik ne olmalıdır? Seramik duvar panoları tasarlanırken teknik nasıl düşünülmelidir. Nitekim seramik yapıştırıcısı üretim fabrikası çok yeni çalışmaları olan bir örnektir. Bu yapıştırıcı artistik şömine tasarımı ya da kapalı mekan seramik havuz tasarımı uygulamalarında kullanılabilir mi?...

8. GSF'lerinde, anasanat dalları arasında TSE koordinasyonu kesinlikle sağlanmalıdır. Ayrıca her üniversitenin GSF si bir TSE kurulu oluşturmalı ve bu kurul öğretim elemanlarının TSE konusunda uzmanlaşmalarını destekleyici etkinlikler yapmalıdır. Öğretim elemanları, önce TSE'nin plastik öğelerde görsel birlik sağladığına inanmalıdırlar. Amaç ve gerekliliğine inanılmadan bir işin

başarılmasından söz edilemez. Öğretim elemanlarının bu alanda uzmanlaşmalarını sağlayıcı bir eğitim ülkemizde verilmediği için, fakültelerarası koordinasyon sonucu genel bir kurul oluşturulmalı, çok iyi örgütlenmeli, gerektiğinde yurt dışına, ülkemizi bu konuda temsil edecek bir temsilciyi gönderebilmelidir.

9. Sanatçılar toplumda görsel sanatlara ilişkin uzmanlıkları kabul edilmiş kişilerdir

Ortak özellikleri, estetik kişilik boyutlarının belli bir seviyenin üstünde olmasıdır.

Sanatçı, kişiliğinin estetik boyutunu, yaratıcılığıyla birleştirerek, kültürü, zekası, yeteneğiyle bireşime götürüp; görsel bir malzemeyle sunabilen kişidir. Sanatçı bu sunuyla, görsel dilinin sesini duyurur. Estetik kişilik oluşturma eğitimi, sanatçının eserlerinin tüketimi açısından olduğu kadar, toplum açısından da önemlidir. Toplumun, sanatçının çalışmaları hakkında bir parça da olsa bilgi sahibi olması gereklidir. Bunu sağlamak için de örgün eğitim sisteminde en az bir yarıyıl TSE dersi verilmelidir. Özellikle üniversitelerin birinci sınıf ders programlarında Edebiyat, İnkılap Tarihi, İngilizce dersleri arasında TSE'de yer almalıdır ki; böylece hiç değilse üniversite mezunları, bu konuya sıcak baksınlar, sanata ve sanatçıya, inanarak yaklaşsınlar.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, Ayla. "Toplum Sanat İlişkisi ve Temel Sanat Eğitiminin İki Ögesi". Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: 1982.
- Akdeniz, Halil. "Plastik Sanatların Toplu Kullanım Mekanlarına Yaygınlaştırılmasının Sanatsal ve Eğitsel Katkıları" 1. Plastik Sanatlar Sempozyumu 25-27 Nisan 1985. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Müdürlüğü Yayını, Ağustos 1986.
- ve Erdağ Aksel. "TSE Üzerine Düşünceler ve Bir Bakış Açısı", Güzel Sanatlar Fakültelerinde TSE Semineri, Ankara: H.Ü. G.S.F. Yay:10,1989
- Akkök, Füsun. İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi İstanbul: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı MEB Yay., 1996.
- Aksel, Erdağ. Görüşme. Ankara: 13.02.1997
- Alemdar, Korkmaz ve İrfan Erdoğan. Popüler Kültür ve İletişim Ankara: Ümit Yay.,1994
- Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi 10. Yıl Etkinlikleri Kataloğu, Eskişehir: 1995.
- Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tanıtımı, INTERNET, 1997.
- Anılanmert, Oktay. "Özgün Tasarıma Yönelik Kurguda Yöntem Belirlemesi".Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doçentlik Tezi, İstanbul: 1981.
- Arık, Cem, "Temel Sanat Ögesi Olarak Ritmin Diğer Öğelerle Olan İlişkisi ve Çağımız Sanatında Ritm." Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: 1993.
- Aslier, Mustafa. "Çağdaş Görsel Sanatı Oluşturan Etkenler" 2000 Yılına Doğru Sanatlar Sempozyumu, İstanbul: IDGSA. Yay., 1977.
- "Var Olmayana Biçim Vermek." İstanbul: TGSYO Grafik Bölümü Atelyeleri Basımı, 1980.

- Atalayer, Faruk. Görsel Sanatlarda Estetik İletişim. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, GSF Yay., 1994.
- Temel Sanat Öğeleri Eskişehir: Anadolu Üniversitesi GSF Yay., 1994.
- Görüşme, Ankara: 25.01.1997.
- Bates, Lowry. Görme Usulü. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yay.
- Sanatı Görmek. Çeviren: Necla Yurtsever. İstanbul: 1972
- Bayazıt, Nigan, "Tasarımda Evrenselleşme" 2. Ulusal Tasarım Kongresi Bildiri Kitabı 13-14 Mart İstanbul: İTÜ Mim. Fak. Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü Yapı Endüstri Merkezi Yay., 1996.
- Becer, Emre. İletişim ve Grafik Tasarım Ankara: Dost Kitabevi Yay., 1997.
- Berger, John. Görme Biçimleri Çeviren: Yurdanur Salman. John Berger ile Yapılan BBC Televizyon Dizisinden İstanbul: Metis Yay., 1996.
- Berk, Nurullah. Resim Bilgisi. İstanbul: Varlık Yay., Sayı: 1029, 1964.
- Berkman, Bülent, Alpay Kabacalı ve Tahir Özçelik. Sanat Ansiklopedisi. İstanbul: Milliyet Yay., 1991.
- Bernard, Emile. Cezanne Üzerine Anılar. Çeviren: Kaya Özsezgin Birinci Baskı, Ankara :İmge Kitabevi, 1997.
- Bilal, Erdoğan. "Değişen Toplumda Bilim ve Sanat Eğitimi". Çağdaş Teknoloji ve Sanat. Ankara: H.Ü. GSF Yay. No: 8.
- Binbaşıoğlu, Cahit. "Eğitimde Yaratıcılık, Eğitim Alanı", Eğitim Meslek ve Sanat Dergisi. Ankara: Sayı: 104, Ulucankar Matbaası
- "Eğitimde Yaratıcılık, Eğitim Alanı", Eğitim Meslek ve Sanat Dergisi, İstanbul: Sayı: 113, 1977.
- Bingöl, Pınar. "Plastik Sanatların Üniversite Gençliği İçin Gerekliliği" "Türkiye Güzel Sanatlar, Fakültelerinin Yeniden Yapılanması" ARTİST Aylık Güzel Sanatlar Dergisi Sayı: 2, Mart 1986. S. 48-49-29
- Bingöl, Yüksel. "Bauhaus ve Endüstriyel Gelişmenin Sanat Eğitimine Etkileri" BOYUT Dergisi, Sayı: 32, Yıl: 4. S. 25-27, 1985.

- Bochenski, J.M. Felsefe Düşünmenin Yolları Çeviren: Kurtuluş Dinçer. Ankara: Ark Yayınevi, 1995.
- Büyükişleyen, Zahit. Sanat ve İş Eğitimi Metodu Ankara: Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu Yay., 1977.
- Büyükişleyen, Zahit ve Özsegin, Kaya. Sanat Eserlerini İnceleme Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay., 1993.
- Çağlarca, Sadettin. Renk Armoni Kuralları. İstanbul: Duran Ofset, 1968,
 ————Tasarım ve Yaratıcılık, Ankara: ODTÜ, Mimarlık Fak. Yay., 1981.
- Çakır-İlhan, Ayşe. "İlköğretimde Sanat Eğitimi ve Eğitsel Yaratıcı Drama", Yaşadıkça Eğitim Dergisi. Sayı 54, 1997.
 ————Türkiye Üniversitelerinde Seçimlik Güzel Sanatlar Derslerinin Değerlendirilmesi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: 1993.
- Çekil, Cengiz, "Sanat Eğitimi ve Temel Sanat Eğitimi" Güzel Sanatlar Fakültelerinde TSE Semineri, Ankara: H. Ü. G.SF. Yay., 1989.
- Çevik, Ayla. "Temel Sanat Mimarlık Tarihinde Rolünü Tamamladı mı?" Temel Tasarım-Temel Eğitim, Ankara: ODTÜ Mimarlık Fak. Yay., 1998.
- Dali, Salvador. Bir Dahinin Güncesi, Çeviren: Semih Aközlü, Ankara: İmge Kitabevi, 1996.
 Demir, Abdullah. "Temel Sanat Eğitimi Öğretim Yolları ve Amaçları" DTGSYO Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: 1979.
 ————Temel Plastik Sanatlar Eğitimi, Anadolu Üniversitesi. GSF. Resim İş Lisans Tamamlama Programı, Eskişehir: 1993.
 ————Görüşme, Eskişehir: 20.12.1996.
- Demirçay, Aytaç Dural. "Grafik İletişime Başlarken" Temel Tasarım-Temel Eğitim. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fak. Yay., 1997.
- Demirel, Özcan. Genel Öğretim Yöntemleri Ankara: H.Ü. Edb. Fak. Yay., 1993.
- Demirkol, Vedat. Boyut Dergisi. Sayı. 17. 1983.

- Denel, Bilgi. Tasarım Üzerine Bir Deneme Ankara: Yükselen Matbaacılık Ltd. Şti., 1970.
- Temel Tasarım ve Yaratıcılık. Ankara : ODTÜ. Mimarlık Fak. Yay., 1981.
- Temel Tasarım ve Değişim. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fak. Yay., 1998.
- Diderot, Denis. Paris Salon Sergileri 1759-1761-1763. Çeviren: Kaya Özsezgin
.. Birinci Basım, İstanbul: YKY, 1996.
- Dixon, JR-John, W. "Eski Toprak Sanatının Estetik Anlamı Üzerine." Yeni Boyut Dergisi, 1983.
- Doruk, Birsen. Temel Dizayn Öğretim Programını Geliştirme Üzerine Bir Çalışma. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fak. Yay., 1980.
- Edman, Irwin. Sanat ve İnsan. Çeviren: Turhan Oğuzkan. İstanbul: MEB Yay., 1991.
- Erbil, Devrim. "Çağdaş Sanat ve Eğitim" Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yay.No:1, Cem Yayınevi, 1993.
- "Sanat Nedir, Ne Değildir?" Artist Aylık Güzel Sanatlar Dergisi, Sayı: 8, Mayıs 1972.
- Erbil, Hamdullah, Sanat Felsefesi Tartışmaları. Ankara: Ekin Yayınları Felsefe Dizisi 1, Ekim 1990.
- Erhan, İlhan. Endüstri Tasarımında (Kullanıcı-Araç ilişkileri açısından Görsel Bildirişim İstanbul: IDGSA Endüstri Sanatları Fakültesi Yay. No: 84.
- Erinç, Sıtkı. "Sanat Eğitimi ve Sanatta Bütünlük". Milliyet Sanat Dergisi İstanbul: Milliyet Yay., Sayı : 411, 1 Temmuz 1997.
- "Kişilik Tanımları ve Sanat Eğitimi" Milliyet Sanat Dergisi, İstanbul: Milliyet Yay., Sayı : 412, 15 Temmuz 1997.
- Eryaman, Hale. "Resim Sanatında Görsel İfadeye Anlam Kazandıran İşaret ve Semboller." Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. İstanbul: 1993.

- Eti, Erol. “Yaygın Sanat Eğitimi”, 2000 Yılına Doğru Sanatlar Sempozyumu. İstanbul: İDGSA Yay., 1977.
- Eti, Sevim. Çağdaş Sanat. İstanbul: Karaca Ofset, 1971.
- Etike, Serap. “Türk Sanat Eğitiminin Tarihsel Gelişim Süreci İçinde Ortaokul Resim Eğitimi ve Resim Öğretmenleri Yetiştirme (1923-1930). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: 1991.
- Sanat Eğitimi Yazıları, Birinci Baskı, Ankara: İlke Kitap ve Yayınları: 17, Sanat Dizisi: 2, 1995
- Fischer, Ernst. Sanatın Gerekliği. Çeviren: Cevat Çapan. Ankara: İmge Kitabevi. 1990.
- Ganne, Jean. “Plastik Sanatlar Öğretiminin Bazı Problemleri.” Teknisyenlerin Sesi Dergisi, İstanbul: Sayı: 187.
- Gel, Yücel. “Sanat Eğitimi ve Yaratıcılık.” Çağdaş Eğitimde Sanat. İstanbul: Demet Yay., 1994.
- Genç, Adem ve Ahmet Sipahioğlu. Görsel Algılama Sanatta Yaratıcı Süreç. İzmir: Sergi Yay., 1992
- Gençaydın, Zafer. Sanat Eğitimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay. 1993.
- “TSE’nin Düşünsel Temelleri”, Güzel Sanatlar Fakültelerinde TSE Semineri. Ankara: H.Ü. GSF. Yay., 1989.
- Görüşme, Ankara: 06.12.1997.
- Germaner, Ali Teoman, Kabaş Özer ve Nuri Temizsoylu. “Plastik Sanatlar Eğitiminin Toplumsal Gelişim Perspektifi İçinde Yöntem Olasılıkları.” 2000 Yılına Doğru Sanatlar Sempozyumu İstanbul: İDGSA Yay., 1977.
- Gökaydın, Nevide. Kumaş Desenlemede Yaratıcı Çalışmalar. Ankara: Gazi Üniversitesi Yay., No:26, Tarihsiz.
- Temel Sanat Eğitimi. Ankara: Sedir Yay, 1990.
- Gökbulut, Nur. “ Temel Sanat Eğitiminde Görsel Alanın Arındırılmasına İlişkin Bir Uygulama Örneği “. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: 1992.

- Günay, Veysel. "Ülkemizde Artistik Düzeyde Sanat Eğitimi." 2000 Yılına Doğru Sanatlar Sempozyumu. İstanbul: İDGSA Yay., 1977.
- Güngör, Güner, "Endüstri ve Üniversite Öğretiminde Yaratıcılık Eğitiminde El Sanatları Yeri Önemi" İTÜ Mimarlık 2. Ulusal Tasarım Kongresi Bildiri Kitabı. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Yay., 1996.
- Güngör, Hulusi. Temel Tasarım (Basic Design). İstanbul: Afa Yay., 1983.
- Gürer, Latife. Mimarlıkta Yaratıcılık ve Eğitim. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Yay., 1976.
- Temel Tasarım. İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Yay, 1990.
- Görsel Sanat Eğitimi ve Mekan-Form İstanbul: İTÜ Mimarlık Fakültesi Yay., 1992.
- Güven, Ahmet Kamil. "Sanayi Nefise Mektebi, Türkiye Güzel Sanatlar Okulları" Türkiyemiz Dergisi. Sayı: 80, İstanbul: Ocak, 1997.
- Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Kataloğu Ankara: HÜGSF. Yay., 1998.
- Işingör, Mümtaz. Neden Akademik Eğitim Değil, Neden Temel Sanat Eğitimi." DTGSYO Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, İstanbul: 1976.
- Temel Sanat Eğitimi Kataloğu DTGSYO 20. Yıl. İstanbul: DTGSYO Yay., 1977.
- "Temel Sanat Eğitimi" H.Ü. GSF Temel Sanat Eğitimi Semineri. Ankara: H.Ü. GSF Yay., 1989.
- Görüşme, Ankara: 10.04.1997.
- Erol Eti ve Mustafa Aslıer, Resim I Temel Sanat Eğitimi Resim Teknikleri Grafik Resim. Ankara: MEB. Yay., 1986.
- İpşiroğlu, Nazan. "Duyu Algılarının Eğitimi" Çağdaş Eğitimde Sanat İstanbul: Demet Yay., 1994.
- İslimyeli, Balkan Naci. Görüşme, İstanbul: 12.04.1997.
- İslimyeli, Nüzhet. "Sanatçı Öğretmenlerimiz". Ankara Sanat Dergisi. Sayı: 207. 1980.

- Jameux Dominique. Sanat Estetik. Çeviren: Gönen Güzey. İstanbul: Marmara Üniversitesi. GSF. Yay. 1990.
- Karasar, Niyazi. Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 6. Basım. Ankara: 1994.
- Araştırmalarda Rapor Hazırlama Yöntemi, Kavramlar İlkeler, Teknikler. 8. Basım. Ankara: 3 A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. 1995.
- Kırıçoğlu, Olcay. Sanatta Eğitim. Ankara: Demircioğlu Matbaacılık, 1991.
- Eğitsel Etken Olacak Güzel Sanatlar ve Sanat Eğitiminin Geleceği Semineri 20-22 Ekim 1994. Ankara: Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yay., 1995.
- Sanatsal Zeka ve Sanat Eğitimi Sanat Yazıları. IV. H.Ü.GSF. Yay.,12 Ankara:1992.
- Kuban, Doğan. "Halk Kültürü ve Sanatının Özgürlüğü" "Boyut Dergisi. Sayı: 7. 1983.
- Mimarlık Kavramları. İstanbul: Yem Yay. 1992.
- Kural, Nerkis. "Temel Tasarımda Bir Program" Temel Tasarım/Temel Eğitim. İstanbul: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yay., 1998.
- Lang, Jon. "Öğrenciler İçin Mimarlığa Giriş Temel Tasarım Dersini Yeniden Düşünmek" Temel Tasarım/Temel Eğitim. İstanbul: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yay., 1998.
- Levent, Tamer. "Eğitimde Drama, (Genel Yaklaşımlar)". Basılmamış Ders Notları. Ankara: 1990.
- "Ülke Kalkınmasında Sanatın Yeri" Ülke Kalkınmasında Sanatın Yeri. Ankara: H.Ü. GSF Yay., No: 11, 1991.
- Muller, Joseph, Emile. Modern Sanat. Çeviren: Mehmet Toprak. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1972.
- Ozanay, Omur. DTGSYO Kataloğu, İstanbul: DTGSYO Yay., 1977.
- Özer, Mehmet. Görüşme. İstanbul: 10.04.1997.

- Özsezgin, Kaya. "İçe Dönük Eğilimler". Artist Aylık Güzel Sanatlar Dergisi. 2 Kasım 1971.
- Öztop, Şener. "Okullarda Sanat Eğitimi Sorunları." Ankara Sanat Dergisi. Sayı. 203. Tarihsiz.
- "Okullarda Sanat Eğitimi Sorunları" Ankara Sanat Dergisi, Sayı: 207. Temmuz. 1983.
- Güzel Sanatlar Eğitiminde Yöntem. Ankara: Milli Eğitim Yayınları, Sayı 106. 1991.
- Pak, Abdullah. Görüşme, Isparta: 25.12.1996.
- Pay, Robert A. Bilimsel Bir Makale Nasıl Yazılır ve Yayınlanır. Çeviren: Gülay Aşkar Altay. Ankara: Tübitak Yay. 1996.
- Read, Herbert. Sanatın Anlamı. Çeviren. Güner İnal, Nusin Asperi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1960.
- Sanat ve Endüstri. İstanbul: İTÜ. Yay., 1973.
- Sanat ve Toplum. Çeviren: Selçuk Mülayim. Ankara: Umman Yay., 1981.
- San, İnci. Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yay., 1979.
- "Yaratıcılık, İki Düşünce Biçimi ve Çocuğun Yaratıcılığı" A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi. Ankara: Cilt: 12, Say. 1-4, 1979.
- Sanat Eğitimi Kuramları. Eğitim Dizisi. Ankara: Tan Yayınları: 25, 1983.
- "Kültür Aktarımı Sorunu İçinde Sanat Eğitimi" A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi. Ankara: Sayı. 162. 1987.
- "Çocuğun ve Gencin Sanat Eğitimi" Milliyet Sanat Dergisi. Sayı. 162, Milliyet Yay., 1987.
- Eğitsel Etken Olarak Güzel Sanatlar Sanat Eğitiminin Geleceği Seminer 20-22 Ekim. Ankara: Türk Alman Kültür İşleri Kurulu Yay., 1995.

- Saranlı Türel. "Başlangıcından Bugüne Kadar Tasarım" Temel Tasarım/Temel Eğitim. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fak. Yay., 1998.
- Sarıkavak, Namık Kemal "Kültürel Afişlerde Tasarım İlkeleri, Afiş Tasarımı" HÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanatta Yeterlik Tezi, Ankara: 1993.
- ve İncilay Yurdakul "Temel Sanat Eğitimi ve Bir Yaklaşım Önerisi" Güzel Sanatlar Fakülteleri'nde TSE Semineri. Ankara: H.Ü. GSF. Yay. 1989.
- Savard, C. Çağdaş Pedagojiden Seçmeler. Çeviren: Nejat Yüzbaşıoğulları. Ankara: MEB. Yay, 1969.
- Serter, Nur. 21. Yüzyıla Doğru İnsan Merkezli Eğitim. Ankara: Sarmal Yay., 1997.
- Sönmez, Şule. "Temel Sanat Eğitiminde Yapısal Sistemler, Doku, İç Yapı", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: 1979.
- Sözen Metin ve Uğur Tanyeli. Sanat Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1992.
- Tanilli, Server. Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz. 8. Baskı. İstanbul: Cem Yay., 1996.
- Temel, Nihal. "KTYÖÖ Resim Bölümü Temel Sanat Eğitiminde Kazandırılan Davranışların Alan Derslerinde Kullanılma Durumu" Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1980.
- Temel Sanat Eğitimi Kursüsü. 2000 Yılına Doğru Sanatlar Sempozyumu. İstanbul, IDGSA Yay., 1977.
- Teymur, Necdet "Fakülte'de Eğitim", Fakültede Araştırma Semineri I. ODTÜ Mimarlık Fak. Yay., 1997.
- Tokdemir, Kadem. "Eğitim Alanında Bilgisayar" Yaşadıkça Eğitim Dergisi. 1997.
- Toprak, Mehmet. "Önsöz" Modern Sanata Toplu Bakış. Yazar: J.E. Müller. İstanbul: Remzi Kitabevi 1972.
- Toprak, Tülay. "Sanat ve İdeoloji" Anadolu Sanat Dergisi. Eskişehir: Sayı: 3. Anadolu Üniversitesi GSF. Yay., 1995.

- Tunalı, İsmail. B.Croce Estetik'ine Giriş. İstanbul: Remzi Kitabevi. 1983.
- Sanat Ontolojisi. İstanbul: Sosyal Yay., 1984.
- Turgut, İhsan. Sanat Felsefesi. 2. Basım. İzmir: 1991.
- Uçan, Ali. "Türkiye'de Güzel Sanatlar Fakültelerinin Yeniden Planlanması ve Eğitim Programlarının Yeniden Düzenlenmesi". Anadolu Sanat Dergisi. Eskişehir: Sayı: 4, Anadolu Üniversitesi GSF. Yay., 1995.
- Ülgen, Gülten. Eğitim Psikolojisi, Kavramlar, İlkeler, Yöntemler, Kurallar ve Uygulamalar. Ankara: Lazer Ofset Yay., 1994.
- Uludağ, Kemal. "Sanat ve Endüstride Üretim Mantığı". Sanayi ve Sanat 5. Uluslararası Sanat Sempozyumu 14-16 Mayıs 1997. Ankara: H.Ü. GSF. Yay. 1997.
- Uzuner, Oya. Görüşme. Eskişehir: 19.12.1996.
- Yada, Sait. Tatbiki Güzel Sanatlar Okullarının Doğuş Sebepleri ve Fonksiyonları. İstanbul: TGSO Yay. 1968.
- Yağız, Şenol. Görüşme. Ankara: 1998.
- Yılman, Mustafa. Yaşadıkça Eğitim Dergisi. Sayı: 53. 1997.
- Yurdakul, İncilay. "Yaratıcı Tasarım Süreçleri ve Düşüncenin Anlatım Biçimlerine Dönüştürülmesi, Eğitim Kurumlarında Durum" Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: 1987.

E K L E R



Ek - A

**“Güzel Sanatlar Fakülteleri’nde Verilen Temel Sanat Eğitimi
Dersinin Bugünkü Durumu ve Sorunları”**

Reyhan Yüksel

Form A

**Güzel Sanatlar Fakültelerinde
Temel Sanat Eğitimi Dersini Yürüten
Öğretim Elemanlarına Hazırlanan
Anket**

Ankara Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ankara-1998

Sayın Öğretim Elemanı,

Bu anket “Güzel Sanatlar Fakültelerinde verilen Temel Sanat Eğitimi Dersi’nin Bugünkü Durumu ve Sorunları” konulu yüksek lisans çalışmasında kullanılmak üzere hazırlanmıştır.

Ankette açık uçlu, çok şıklı Evet/Hayır seçenekli sorular bulunmaktadır. Her soru için yalnızca bir seçenek işaretleyiniz.

Araştırma bulgularının geçerliliği ve güvenilirliği sorulara vereceğiniz cevaplar yönünden büyük önem taşımaktadır.

Yardımlarınız için teşekkür ediyorum.

Reyhan Yüksel
Süleyman Demirel Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
Araştırma Görevlisi

TSE Dersini Veren

ÖĞRETİM ELEMANLARI İÇİN HAZIRLANAN SORULAR

1. Görevli olduğunuz eğitim kurumu

.....

2. En son mezun olduğunuz eğitim programı

- a ☐ Eğitim Enstitüsü
- b ☐ Dört Yıllık Yüksek Öğretmen Okulu
- c ☐ Fakülte (Lisans Programı)
- d ☐ Lisans Üstü (Yüksek Lisans programı)
- e ☐ Lisans Üstü (Doktora Programı)

3. Uzmanlık alanınız.....

- a ☐ Güzel Sanatlar Fakültesi,Anasanat Dalı
- b ☐ Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü
- c ☐Fakültesi, Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü
- d ☐ Eğitim Fakültesi,.....
- e ☐ Diğer.....

4. Yükseköğretimdeki hizmet süreniz?

- a ☐ 1 yıl ve daha az
- b ☐ 2-5 yıl arasında
- c ☐ 6-9 yıl arasında
- d ☐ 10-15 yıl arasında
- e ☐ 16 yıl ve daha fazla

5. Fakültenizde hangi statüde görev yapıyorsunuz?

- a ☐ Öğretim üyesi
- b ☐ Öğretim görevlisi
- c ☐ Araştırma görevlisi
- d ☐ Uzman
- e ☐ Okutman

6- Sanatsal etkinliklerinizi hangi alanda sürdürmektesiniz.

- a ☐ Resim d ☐ Fotoğraf g ☐ Seramik
 b ☐ Özgün Baskı e ☐ Grafik h ☐ İç Mimari
 c ☐ Heykel f ☐ Sanatsal etkinlikte bulunmuyorum.

7. Pedagojik formasyonunuz var mı?

- a ☐ Evet
 b ☐ Hayır

8. Öğrenim süreciniz içinde TSE ya da benzeri bir ders aldınız mı?

- a ☐ Evet
 b ☐ Hayır

9. TS Eğitime ilişkin varsa yayınlarınız ve türleri

- | | Ever | Hayır | |
|---|--------------------------|--------------------------|---|
| a | ☐ | ☐ | Lisansüstü çalışmalarım bulunuyor. |
| b | ☐ | ☐ | Bireysel hazırlanmış yayınlarım bulunuyor. |
| c | ☐ | ☐ | Komisyon olarak hazırlanmış yayınlarımız bulunuyor. |

Yayınların Künyesi:.....

.....

.....

10. TS Eğitimi dersinin yürütülmesinde kaç öğretim yılı görev aldınız?

- a ☐ 1 öğretim yılı ve daha az
 b ☐ 2-5 yıl arasında
 c ☐ 6-9 yıl arasında
 d ☐ 10-15 yıl arasında
 e ☐ 16 yıl ve daha fazla

11. TSE dersini verecek öğretim elemanı aşağıdaki özelliklerden hangilerine sahip olmalıdır?

- | | Evet | Hayır | |
|---|--------------------------|--------------------------|---|
| a | ☐ | ☐ | TSE konusunda lisansüstü çalışmalar yapmalı. |
| b | ☐ | ☐ | Güzel Sanatlar Fakültesinin Lisans Eğitimini almış olmalı. |
| c | ☐ | ☐ | Bu dersi her anasanat dalına o sanatsal mezunu öğretim elemanı vermeli. |
| d | ☐ | ☐ | Pedagojik formasyonu olmalı |
| e | ☐ | ☐ | Kişisel çabalarıyla bu konuda kendisini yetiştirmeli |

12. Diğer üniversitelerde yürütülen, TSE programlarına ilişkin bilgileriniz ve gözlemleriniz var mı?

- a ☐ Evet
b ☐ Hayır

13. Ders esnasında öğretim elemanının sınıf içindeki rolü nasıl olmalıdır?

- a ☐ Öğreticiliğe önem vermelidir.
b ☐ Bir sanatçı tavrı sergilemelidir.
c ☐ Eğitici ve sanatçı kimliğini dengeleyerek sergilemelidir.

14. Anasanat Dalınızda haftada kaç saat TSE dersi veriliyor?

- a ☐ 8 saat
b ☐ 9-15 saat arası
c ☐ 16 saat ve daha fazla

15. Yürüttüğünüz TSE dersinde verilen teorik bilgilerin oranı nedir?

- a ☐ Dersin süresinin %50 si
b ☐ Dersin süresinin % 25 i
c ☐ Dersin süresinin %10 u

16. TSE'de verilen teorik bilgilerin oranı sizce ne olmalıdır?

a ☐ %.....

17. TSE derslerinde bir konuyu işlerken, örnek gösterim sıranız nasıldır?

- a ☐ Uygulama öncesinde örnek gösteriyorum.
 b ☐ Uygulama sonrasında örnek gösteriyorum.
 c ☐ Uygulama süresince örnek gösteriyorum.
 d ☐ Örnek göstermiyorum, Çünkü.....

18. TSE öğretiminde kullandığınız araç-gereçler hangileridir?

- a ☐ Kitap
 b ☐ Slayt
 c ☐ Film
 d ☐ Röprodüksiyon
 e ☐ Video
 f ☐ Diğer.....

19. Öğrencileriniz çalışmalarına motivasyonda güçlük yaşıyorlar mı?

- a ☐ Evet, Çünkü.....
 b ☐ Hayır, Çünkü.....

20. TSE dersi çalışmalarında,

- | | Evet | Hayır | |
|---|--------------------------|--------------------------|--|
| a | ☐ | ☐ | Modelden renkli ve renksiz çalışmalar ağırlıklı olmalı |
| b | ☐ | ☐ | Renkli ve renksiz tasarım çalışmaları ağırlıklı olmalı |
| c | ☐ | ☐ | Obje etüdüleri yaptırılmalı |
| d | ☐ | ☐ | Her ikisinin dengesi sağlanmalı |

21. TSE dersi uygulamalarında renkli çalışmalar dersin en az % 50'sini kapsamalıdır.

- a ☐ Evet, Çünkü,
 b ☐ Hayır, Çünkü,

22. TSE dersini yürütürken yaşadığınız sorunlar aşağıdaki seçeneklerden hangileridir?

- | | Evet | Hayır | |
|---|--------------------------|--------------------------|---|
| a | ☐ | ☐ | Ders saatleri uygulama ve program için yetersizdir. |
| b | ☐ | ☐ | Atölye ortamı yetersizdir. |
| c | ☐ | ☐ | Kullanılan malzeme yeterli değildir. |
| d | ☐ | ☐ | Öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi yetersizdir. |
| e | ☐ | ☐ | İhtiyaç duyulduğunda yeterli kaynak bulunamamaktadır. |

23. TSE ders programı yapılırken

- | | Evet | Hayır | |
|---|--------------------------|--------------------------|--|
| a | ☐ | ☐ | Sanatın temel kuram ve uygulamalarına yer verilmeli |
| b | ☐ | ☐ | Öğrencilerin algılama ve beceri düzeyleri dikkate alınmalı. |
| c | ☐ | ☐ | Öğrencilerin ilk sene alacakları uygulamalı ve teorik dersler dikkate alınarak ders saati belirlenmeli. |
| d | ☐ | ☐ | Ders üniteleri tüm anasanat dallarının özellikleri temel alınarak belirlenmeli. |
| e | ☐ | ☐ | Öğretim elemanları kendi programlarını öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda oluşturup, uygulamalıdır. |

24. Üniversiteler arasında Güzel Sanatlar Fakülteleri belli ilkeler oluşturmalı ve periyodik olarak TSE konusunda; seminerler, paneller, sempozyumlar v.b. etkinlikler düzenlemelidirler.

- a ☐ Evet
- b ☐ Hayır
- c ☐ Diğer

25. TSE plastik kuralların ve duygusallığın önemi konusunda benimsediğiniz görüşü işaretleyiniz.

- a ☐ TSE duyu, duygu ve sezgilere ağırlık verecek etkiye olmalıdır.
- b ☐ TSE eğitiminde plastik kurallar ağırlıklı olmalıdır.
- c ☐ Her ikisi eşit ölçüde önemli ve etkilidir.

26. TSE ve öğretimini etkileyen öğeleri önem sırasına göre işaretleyiniz (1,2,3 gibi...)

- a ☐ Ders atölyesi, araç gereç fiziki koşullar
- b ☐ Öğretim elemanının niteliği
- c ☐ Uygulanan yöntemler
- d ☐ Öğrencilerin niteliği
- e ☐ Ders programının içeriği

27. Yükseköğretim, Güzel Sanatlar Eğitiminde uygulanan TSE dersi için Türkiye'deki genel sanat eğitimi ihtiyaçları, öğrencinin ortaöğretimdeki kazanımları, fakültelerde verilen sanat eğitimi programları irdelenerek bu sonuçların periyodik gelişimi dikkate alınarak Türkiye'nin ihtiyacına göre bir program geliştirilmelidir.

- a ☐ Evet
- b ☐ Hayır

28. Temel Sanat Eğitimi dersinde öğrenciye;

- | | Evet | Hayır | |
|---|--------------------------|--------------------------|--|
| a | ☐ | ☐ | Anasanat dalına uygun malzemelerle çalıştırılmalı, |
| b | ☐ | ☐ | Branş dışı farklı malzemeler kullandırılmalı, |
| c | ☐ | ☐ | Bol örnekler sunulmalı, |
| d | ☐ | ☐ | Grup çalışmaları yaptırılmalı, |

29. TSE dersinin kazanımlarını, öğrencilerin üst sınıflarda uygulamalı çalışmalara transfer edebilmeleri (taşıyabilmeleri) için öğretim elemanları;

.....

- | | Evet | Hayır | |
|---|--------------------------|--------------------------|---|
| a | ☐ | ☐ | Derste çalışmalar üzerinde olabildiğince eleştiri vermeli ve özeleştiri istemeli. |
| b | ☐ | ☐ | Yüzey çalışmalarının iki ve üçüncü boyuta transfer çalışmaları yaptırılmalı. |
| c | ☐ | ☐ | Bir çalışmanın bir başka çalışmaya transfer konusu sözellendirilmeli ve açıklanmalı. |
| d | ☐ | ☐ | Öğrenci çalışmalarını toplayıp farklı öğrencilere dağıtılarak yeni bir yorum istemeli v.b. yöntemleri geliştirmeli. |
| e | ☐ | ☐ | İkili ve üçlü gruplar halinde öğrenciler çalıştırılmalı ve tartışma ortamı sağlanmalı. |

30. TSE programı uygulanırken.....

- a ☐ Ögesel çalışmalardan tasarıma giden bir yol izlenir.
 b ☐ Modelden yapılan çalışmalardan tasarıma giden bir yol izlenir
 c ☐ Her ikisinin dengelendiği bir yol izlenir.

31. Bir dönem sonunda öğrencinin yapmış olduğu ortalama çalışma adedi nedir?

- a ☐ 9-15 adet arasında
 b ☐ 16-25 adet arasında
 c ☐ 26-35 adet arasında
 d ☐ 36-45 adet arasında
 e ☐ 50 adet ve daha fazla

32. TSE dersi üst sınıflarda;

Evet Hayır

- a ☐ ☐ Öğrenciler bu dersteiki edinimlerini üst sınıflardaki sanatsal çalışmalarında gösterebilmektedirler.
 b ☐ ☐ Öğrenciler ancak dördüncü sınıfta ya da mezun olduktan sonraki dersteiki edinimlerini fark edebilmekte ve transfer edebileceklerini anlamaktadırlar.
 c ☐ ☐ Öğrenciler birinci sınıfta bu dersi alana hazırlık dersi olarak görmektedirler.
 d ☐ ☐ Gerçekte bu ders alana hazırlık dersidir.

33. TSE dersinin kazanımlarının sanatsal çalışmalara transferi konusunda;

Evet Hayır

- a ☐ ☐ TSE II ve TSE III olarak devam ettirilmelidir.
 b ☐ ☐ Anasanat dalının programındaki atölye derslerinde TSE de kazanılan davranışlar sürdürülmeli ve geliştirilmelidir.

34. Dönem çalışmalarının değerlendirimini ve notlamayı nasıl yapıyorsunuz?

- a ☐ Yazılı sınavla
 b ☐ Uygulamalı sınavla
 c ☐ Her iki sınavı beraber değerlendirerek
 d ☐ Diğer

35. Uygulamalı çalışmaların değerlendirimini nasıl yapıyorsunuz?

- a ☐ Dönem içindeki tüm çalışmalarla
 b ☐ Sınav işleriyle
 c ☐ Öğrencinin genel tavrı ile

36. TSE dersine yönelik Anasanat Dalları arasında bir koordinasyon sağlanıyor mu?

- | | Evet | Hayır | |
|---|--------------------------|--------------------------|---|
| a | ☐ | ☐ | Bütün anasanat dalları ile koordineli çalışıyoruz. |
| b | ☐ | ☐ |dalı ile koordineli çalışıyoruz. |
| c | ☐ | ☐ | Her anasanat dalı bu konuda kendi bünyesinde çalışıyor. |
| d | ☐ | ☐ | Zaman zaman diğer anasanat dallarında görevli arkadaşlarla toplantılarımız oluyor. (informal) |

37. Anasanat dalları arasında bir koordinasyonu gerekli buluyor musunuz?

- a ☐ Evet
 b ☐ Hayır

38. Varsa fakültenizin TSE kurulu, diğer fakültelerde verilen TSE programlarıyla iletişim sağlamakta mıdır?

- a ☐ Evet
 b ☐ Hayır

39. TSE konusunda üniversiteler arası bir koordinasyon nasıl sağlanmalıdır?

- | | Evet | Hayır | |
|---|--------------------------|--------------------------|---|
| a | ☐ | ☐ | YÖK tarafından seçilecek bir ekip koordinasyon sağlama görevini yüklenmelidir. |
| b | ☐ | ☐ | Bu alanda lisansüstü çalışmalar yapan öğretim elemanları çalışmaları birlikte yürütmelidirler. |
| c | ☐ | ☐ | Her fakülteden seçilip görevlendirilecek bir koordinatör ilgililer arasında koordinasyonu sağlamalıdır. |

40. Konuya ilişkin sorunların çözülmesine ve çalışmaların gelişmesine katkı getirecek önerileriniz varsa lütfen yazınız.

.....

.....

.....

Ek – B

**"Güzel Sanatlar Fakülteleri'nde Verilen Temel Sanat Eğitimi
Dersinin Bugünkü Durumu ve Sorunları"**

Reyhan Yüksel

Form B

Güzel Sanatlar Fakültelerinde
Temel Sanat Eğitimi Dersini Almış Olan
3 ve 4. Sınıf Öğrencilerine Hazırlanan
Anket

Ankara Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ankara-1998

Sayın Öğrenci Arkadaşım

Bu anket "Güzel Sanatlar Fakültelerinde verilen Temel Sanat Eğitimi Dersi'nin Bugünkü Durumu ve Sorunları" konulu yüksek lisans çalışmasında kullanılmak üzere hazırlanmıştır.

Ankette açık uçlu, çok şıklı Evet/Hayır seçenekli sorular bulunmaktadır. Her soru için yalnızca bir seçenek işaretleyiniz.

Araştırma bulgularının geçerliği ve güvenilirliği sorulara vereceğiniz cevaplar yönünden büyük önem taşımaktadır.

Yardımlarınız için teşekkür ediyorum.

Reyhan Yüksel
Süleyman Demirel Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
Araştırma Görevlisi

**TSE Dersini Almış olan Üçüncü ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerine
Hazırlanan Sorular**

1. TSE dersinin size kazandırdığı gelişmeler aşağıdaki seçeneklerden hangisidir?
 - a ☐ Doğaya bakış açım değişti ve algılama düzeyim gelişti.
 - b ☐ Becerilerim gelişti
 - c ☐ Yaratıcılık potansiyelim gelişti
 - d ☐ Araştırmacılık ruhu gelişti
 - e ☐ Teorik açıdan çok şey öğrendim.
 - f ☐ Yukarıdakilerin hepsi.
2. TSE dersinin gerekli olduğuna inanıyor musunuz, niçin?
 - a ☐ Evet Çünkü,
 - b ☐ Hayır Çünkü,
3. TSE dersini aldıktan sonra estetik bir kişilik kazandığıma inanıyorum.
 - a ☐ Evet
 - b ☐ Hayır
 - c ☐ Kısmen
4. Bu dersten edindiğiniz kazanımları sanat dalınıza yönelik çalışmalarınızda kullandığınıza inanıyor musunuz?
 - a ☐ Evet
 - b ☐ Hayır
 - c ☐ Kısmen
5. TSE dersinden edindiğim bilgileri kullanarak;

	Evet	Hayır	
a	☐	☐	Diğer anasanat Dallarına ilişkin çalışmaları eleştirebilirim
b	☐	☐	Kendi çalışmalarımı objektif olarak değerlendirebilirim.

6. TSE dersini aldıktan sonra, sanat damlınıza yönelik uygulamalı çalışmalara başladığınızda aşağıdaki konulardan hangisinde güçlük çektiğinizi işaretler misiniz?.

- a ☐ Bu sanat dalına ilişkin davranışları kazanamama
- b ☐ Dersin öğretim elemanı ile yeterli iletişim kuramama
- c ☐ Ortaöğrenimden bu alanda pek çok eksikle gelmiş olma
- d ☐ Eğitime uygun bir atölye ortamının olmayışı.
- e ☐ Nitelikten daha çok çalışma sayısına önem verilmesi
- f ☐ Öğretim elemanlarının, kendi düşünceleri paralelindeki çalışmalara yönlendirmesi.

7. TSE alana yönelik tasarım dersi olmalıdır.

- a ☐ Evet
- b ☐ Hayır
- c ☐ Kısmen

8. Şu anda TSE dersini alsaydım kazanımlarım daha bilinçli olurdu.

- a ☐ Evet
- b ☐ Hayır

9. Almış olduğum TSE dersinin anlamını hala kavrayabilmiş değilim.

- a ☐ Evet
- b ☐ Hayır

10. TSE derslerinde teorik bilgilerden yazılı yoklama yapılır mıydı?

- a ☐ Evet
- b ☐ Hayır

11. Çalışmalarınızın değerlendirilmesinde nasıl bir yol izlenirdi?

- a ☐ Yalnızca tamamlanmış olan öğrenci çalışmaları değerlendirilirdi.
- b ☐ Öğrenci çalışmaları daha çok sayıca değerlendirilirdi.
- c ☐ Öğrencinin tamamlanmış ya da yarım dönem içindeki tüm çalışmaları değerlendirilirdi.

12. TSE derslerinde, kişisel anlatıma yönelmenize izin veriliyor muydu?

- a ☐ Evet
- b ☐ Hayır
- c ☐ Kısmen

13. TSE dersini aldığınız öğretim elemanı, sınıfta nasıl bir atmosfer sağladı?

- a ☐ Rahat, huzurlu bir atmosfer
- b ☐ Otoritenin hakim olduğu baskıcı bir atmosfer
- c ☐ Her ikisini dengeleyen bir atmosfer

14. TSE ders programlarında konular seçilirken öğrencilere söz hakkı tanınmalı mıdır?

- a ☐ Evet
- b ☐ Hayır
- c ☐ Kısmen

15. TSE derslerinde hangi tekniklerle çalıştığınızı işaretler misiniz? ..

- a ☐ Kurşun kalemle desen
- b ☐ Kurşun kalemle nokta, çizgi uygulamaları
- c ☐ Rapido kalemle nokta, çizgi uygulamaları
- d ☐ Divit ucuyla nokta, çizgi uygulamaları
- e ☐ Fırçayla nokta, çizgi uygulamaları
- f ☐ Sulu boya çalışmaları
- g ☐ Mürekkep (Lavi) çizgi çalışmaları
- h ☐ Guaş boya çalışmaları
- ı ☐ Pastel boya çalışmaları
- j ☐ Yağlı boya çalışmaları
- k ☐ Kolaj (Kes yapıştır)
- l ☐ Baskı çalışmaları
- m ☐ Kağıt hamur / kil çalışmaları

16. Derse ilişkin yardımcı kaynak arayışınız oldu mu, kaynaklara kolaylıkla ulaşabildiniz mi?

- a ☐ Evet.....
- b ☐ Hayır
- c ☐ Kısmen.....

17. TSE derslerinde öğretim elemanınız verilen konunun tekniğine ilişkin açıklamada bulunur muydu?

- a ☐ Evet
- b ☐ Hayır
- c ☐ Kısmen

18. Öğretim elemanınız çalışmalarınızı beğenmediğinde sizleri yönlendirmede nasıl bir yol izlerdi?

- a ☐ Beğenilmeyen çalışma eleştiri alır, düzeltilene kadar üzerinde çalışılırdı.
- b ☐ Beğenilmeyen çalışma bırakılıp yeni bir çalışmaya başlanırdı.
- c ☐ Probleme ilişkin açıklama (araştırma-inceleme) yapılır ve sonraki çalışmalarda problem kontrol altına alınırdı.
- d ☐ Konu değiştirilir, öğrenci yetenekli olduğu teknik üzerinde çalıştırılırdı.

19. TSE dersi kapsamında aşağıdaki çalışmalardan hangisini yaptıysanız işaretleyiniz?

- a ☐ Düş gücünü geliştiren hayalden çalışma yöntemine yer verilirdi.
- b ☐ Deneme ve buluşa yönelik "deneysel yöntem" yer verilirdi.
- c ☐ Öğrencinin bir konu üzerinde uzun süreli çalışmasına, konuyu geliştirmesine yer verilirdi.
- d ☐ Müze ve Sergilere toplu ziyaretlerde bulunulur, eserlerin incelenmesine yer verilirdi.
- e ☐ Müzikle çalışılır, bıraktığı etkiyi canlandırmaya yönelik çalışma yaptırılırdı.

20. TSE dersi kapsamında nokta, çizgi tramları ve renkli çalışmalar dışında başka çalışmalar yaptığımız söylenemez.

- a ☐ Evet
- b ☐ Hayır
- c ☐ Diğer.....

21. Konuya ilişkin sorunların çözümlenmesine ve çalışmaların gelişmesine katkı getirecek önerileriniz varsa lütfen yazınız.

.....

.....

.....

GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI BÖLÜMÜ
1996-1997 BAHAR Y.YILI TEMEL SANAT EĞİTİMİ II DERSİ
ARASINAV SORULARI

05.05.1997

I- Rengin üç önemli boyutunu yazınız.

- a-
- b-
- c-

2- Gözün görebildiği renklerin oluşturduğu tayfadenir.

3- Hızlılık özelliklerini yazınız.

- a-
- b-
- c-

4- Dönüşümcülük felsefesine denir.

5- Objenin fonksiyonuna göreolusturulur.

6- Sınırlı olmayan sınır tanımayan düşleredenir.

7-Bir varlığın bir nesnenin, zihindeki soyut ve genel izdüşümüdür.

8- Koram ilkelelerini maddeler halinde yazınız.

- a-
- b-
- c-
- d-

9- Bütün radyasyon enerjilerinin oluşturduğu tayfadenir

10- En küçük nokta bileözelliklerine sahiptir.

II- Ögesel koramları maddeler halinde yazınız.

- a-
- b-
- c-
- d-
- e-
- f-

II. soru 10 puan diğerleri eşit puandır.

Süre 20 dk.

Abdullah PAK
Öğretim Görevlisi

05 - JUL 1996
Abdurrahman PAR